

9 788089 555659

ISSN 2453-7349

art3.

4

Zámery a priority AU
2020/2021

37

Stimuly a vízie
európskeho divadla 21. storočia

54

Laudatio jubilujúcemu
hudobnému skladateľovi

3	List rektora k začiatku nového roka 2021
4	Zámery a priority AU 2020/2021
8	Akadémia umení získala CHARTU ERASMU (ECHE)...
10	Pandemické opatrenia zasiahli kultúru, umenie a umelecké školstvo
12	Mobilná aplikácia AU
13	Prax Veľkého tresku – Creative Playgrounds 2020
16	Prvé výsledky Interného grantového systému Akadémie umení 3FaU
18	Akadémia umení – strategický partner EHMK 2026
20	ART3 – Simulačné centrum
21	Rekonštrukcia internátu AU
22	Študentská osobnosť roka
24	Akademická knižnica AU BB počas pandémie
25	Založenie Študentskej únie
26	Návrh novely vysokoškolského zákona v procese
27	Spolupráca študentov herectva s vojenskou políciou
28	ROK s dištančnou výučbou
31	Z duše poeta interpretmi k dušiam...
32	Muž s veľkým srdcom (za Igorom Demčákom)
34	Doktorand a úspešný filmový tvorca Marek Janičík
37	Stimuly a vízie európskeho divadla 21. storočia
40	Literárne soirée
43	100 rokov divadla očami detí
44	Potrebujeme zapracovať na kondícii a súhre celého tímu
46	Predstavujeme nové vedenie Fakulty dramatických umení
50	Boli sme „Urazení“
51	Nové hudobné tituly Milana Paľu
52	Slzy Janka Borodáča
54	Laudatio jubilujúcemu hudobnému skladateľovi
57	Dekan FMU AU bilancuje a plánuje
58	Novoročný koncert v Katedrále sv. Františka Xaverského
59	Slovník „cudzích“ slov
60	Rozhovor so skladateľom Vladom Hudcom
63	Deux ans de vacances alebo Dva roky s vírusom
66	Cimbalový úspech v Budapest Music Center
68	Výstava súčasného digitálneho umenia v Galérii FX
70	Galéria vo výťahu
71	Kresba a nové médiá
72	Periférne videnie Katedry maľby
73	Absolventi Akadémie umení „fungujú“ v UM, n. o.
74	Treba aj žiť, aby námety na obrazoch boli autentické
78	Maľuje temné tvory či pololudí.
80	Cena Oskára Čepana 2020
82	Ocenenie diela Miroslava Brooša v Pekingu
84	It Blooms Podcast
85	Workshop Katedry intermédií a digitálnych médií
86	Nová kniha o grafike
87	Zaznamenali sme
87	Naši jubilanti

List rektora k začiatku nového roka 2021

Vážení zamestnanci, pedagógovia a študenti,

rok 2020 bol prvým z tzv. kovidových rokov, ktoré si naše generácie zapamätajú ako zlomové obdobie. Obdobie COVID-u bude mať dopady na mnohé veci, ale rozhodne aj na psychiku človeka, na vývoj mladých, na zmeny vzorcov správania, na schopnosť prijímať zmeny a adaptovať sa na nevyhnutné obmedzenia. To, čo bolo niekedy utopickou myšlienkou, dnes naprieč generáciami používame a akceptujeme netradičné riešenia na báze komunikačných technológií. Posun noriem v komunikácii, dynamické jednanie, operatívnosť a flexibilita sa prejavuje aj v administratívnych, aj v edukačných procesoch.

Zlomové obdobie rokov 2021 – 2022, teda obdobie nového sebadefinovania Akadémie umení v kontexte akreditačného procesu, nám prinesie veľa otázok, veľa úvah, ale aj veľa nových nápadov. Je naším záujmom, aby sme zhodnotili súčasný stav a priniesli nový inovatívny pohľad na našu inštitúciu. Čaká nás systematicky premyslieť, obhájiť a uviesť do praxe nové edukačné modely, mnohé inovácie a zmeny. Najbližšie dva roky nanovo zadefinujú našu inštitúciu, ktorá si kladie za cieľ vychovávať kvalitných umelcov a kreatívnych tvorcov.

Dni, ktoré žijeme, však dlhodobým myšlienkam a víziám aktuálne neprajú. Na to, aby sme mohli premýšľať o výzvach, musíme na istý čas žiť v sociálnej izolácii a zároveň prejsť mnohými testovaniami, obmedzeniami, očkovaním, po ktorých príde opatrnícka fáza vytriezovania zo šoku, ktorý nám pripravil COVID. Dnes sa zdá jasné, že začiatok roka 2021, teda otvorenie letného semestra školského roka 2020/2021 bude prebiehať naďalej v dištančnej forme. Každý z nás vie, ako mu chýba reálny život bez obmedzení, ale musíme ešte vydržať. Už poznáme možnosti a limity videochatového vyučovania umeleckých disciplín. Buďme optimistickí a pre tento moment si povedzme, že to bude posledný semester dištančného vyučovania.

Do nového roka 2021, do letného semestra Vám prajem veľa síl a odvahy k novým krokom, následným úspechom a hlavne zdravia a spokojnosti v pracovnom aj osobnom živote.

V Banskej Bystrici, 7. januára 2021

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
rektor
Akadémie umení v Banskej Bystrici

Zámery a priority AU 2020/2021

prof. MgA. Michal Murin, ArtD.

— rektor

Úvod kalendárneho roka je dramatický. Opatrenia z dôvodu šírenia COVIDu-19 nám našu prácu neľahčujú. Snažíme sa zachovať chod vyučovacieho procesu, sledujeme procesy testovania, dodržiavame opatrenia, máme nastavené dištančné štúdium a v prípade možnosti v redukovanej forme vieme otvoriť prezenčné vyučovanie v zmysle opatrení. Tieto obmedzujúce faktory ale nemajú žiaden vplyv na zákonné termíny vypracovania jednotlivých dokumentov. Ešte koncom roka sme vypracovali kľúčový dokument Dlhodobý zámer Akadémie umení na roky 2021 – 2027 (prosím, pozrite si materiál na webových stránkach AU). Mnoho aktivít je v réžii jednotlivých prorektorov, ktorí svoju agendu zrekapitulujú vo svojich príspevkoch. Sú však práce, ktoré je nutné koordinovať na najvyššej úrovni. (realizované)

→ Vypracovať rozpočet so zameraním na efektívizáciu inštitúcie a pomocou opatrení sa vysporiadať so zníženým rozpočtom pre Akadémiu umení na rok 2021 o cca 9,67 %. Dôležité je, aby rozpočty fakúlt zohľadňovali tento pokles financií a tiež pristúpili k racionalizácii. V tomto bode je nutné uviesť, že v roku 2022 a v roku 2023 bude postupne nasledovať približne obdobný pokles dotácie pre našu AU.

→ Analýza súčasného stavu smerníc a vnútorných predpisov a ich aktualizácia v súvislosti so zmenami vysokoškolského zákona a požiadaviek v súvislosti

s akreditačnými procesmi.

→ Úprava a zmeny Štatútu Akadémie umení (realizované), Pracovného poriadku (realizované).

→ Výročné a ďalšie hodnotiace správy za fakulty a za AU budú indikátorom, ako prebehol rok 2020 s prihliadnutím na COVID-19, ale aj na zmeny vnútri inštitúcie pod novým vedením.

→ Kontrola aktuálneho obsahu webových stránok Akadémie umení a jednotlivých fakúlt.

→ Analýza webového prostredia AU, vytvorenia novej stránky AU.

→ Databázový web pre archiváciu a propagáciu prác pedagogických a študentských výstupov. Vytvorený systém tak umožní každému študentovi vytvárať vlastné archivačné prostredie s jeho školskými aj mimoškolskými prácami. Ide o adaptáciu od roku 2010 existujúcich stránok idm.aku.sk (pre jednu z katedri na FVU) pre všetkých študentov AU. Projekt sa bude realizovať v troch fázach, od októbra 2021 sa plánuje spustiť naplnenie databázy študentmi. Navrhovaný názov webu je IDM art.archive (resp. ar(t)chive), kde IDM je skratka pre Info_Data_Media.

→ Supervízia a ústretové konzultovanie v akreditačných procesoch na fakultách AU. V marci je zlomový okamih pre FVU.

→ Rozbehnúť inštitucionálne spolupráce s veľkou pridanou hodnotou a efektívnou v regionálnom prostredí.

→ Napriek skutočnosti, že mesto Banská Bystrica neuspelo v projekte Európske hlavné mesto kultúry 2026, naďalej prispievať z pozície regionálneho postavenia k realizácii strategických

zámerov regiónu a mesta v oblasti kultúry a umenia.

→ Rekonštrukcia študentského domova (v realizačnej fáze).

→ Pokračovanie v prácach na zastrešení kaštieľa Radvanských (v realizačnej fáze).

→ Pokračovať v digitalizácii administratívnych a edukačných procesov na AU. Každý pedagóg bude mať svoje VUPCH na webových stránkach fakúlt, aby mal prístup k ich aktualizácii na základe CREUČ a CREPČ.

→ Iniciovať propagačné procesy Akadémie umení a jednotlivých fakúlt voči budúcim uchádzačom o štúdium s využitím sociálnych sietí (videopotrety pedagógov, podkasty s pedagógmi).

→ Medzifakultné pedagogické procesy: definovať možnosti a realizovať praktické riešenia interdisciplinárnych presahov.

Pre detailnejšiu predstavu o prioritách na rok 2021 si prosím pozrite zámery a priority jednotlivých prorektorov. Mohol by som pokračovať ďalej, ale úlohy, ktoré sa javia dnes ako prioritné, sa možno nestihnú realizovať pre neočakávané udalosti, ktoré sa naskytú v roku 2021. Zmeny prinesie hlavne očkovanie alebo aj otvorenie či neotvorenie nového školského roka v októbri 2021. Prioritou, na ktorú myslíme, je aj ochraňovanie zamestnancov AU aj apel, aby rešpektovali súčasné ochranné opatrenia a neohrozovali seba ani svojich kolegov.

doc. Mgr. art. et Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD.

— **prorektor pre umenie, tvorivú činnosť, habilitačné a inauguračné konanie**

Sme na začiatku roku 2021, ktorý sa s predchádzajúcim rokom 2020 zapíše do našich osobných či profesijných životov ako mimoriadne náročný. Momentálne je dosť problematické definovať vízie a plány umeleckého rezortu Akadémie umení. Pracujeme v oblasti, ktorá je celospoločenskou kovidovou situáciou mimoriadne poznačená. „Vypnutím kultúry“, ku ktorému došlo už na začiatku marca 2020, sa nielen ohrozila, ale úplne zastavila akákoľvek činnosť ľudí pracujúcich v tomto sektore, umelecké vysoké školstvo nevnímajúc. Pre nás vysokoškolských pedagógov nastala (a ešte bohužiaľ aj stále pretrvávajúca) mimoriadne náročná situácia premietajúca sa do slabej umeleckej aktivity vo všetkých druhoch umenia, čo sa následne odráža v ekonomickej efektivite pre školu. Nasledujúce obdobie pre referát umenia AU aj celý manažment univerzity nebude jednoduché.

Medzi prioritné úlohy tohto referátu v úvode roku 2021 bude predovšetkým:
 → rozvíjať a udržať všetky aktivity, ktoré už boli v predchádzajúcom období fakultami realizované a aj vďaka nim sa podarilo vyprodukovať umelecké výstupy s ekonomickým prínosom pre rozpočet, (online koncerty, vzdelávacie workshopy, odborné konferencie a pod.),
 → podporovať a „provokovať“ akýkoľvek

kreatívny prínos fakúlt v hľadaní spôsobov ako zmierniť výpadok možnosti realizácie umeleckých výstupov či už na domácich, alebo zahraničných pódioch. Ako povedal Friedrich Nietzsche: „Všetky veľké myšlienky vznikli počas chôdze.“

Z ďalších úloh s dlhším časovým horizontom pôjde predovšetkým o:
 → udržanie „finančnej kondície“ podporného mechanizmu tvorivej činnosti pedagógov (Interného grantového systému 3FaU) vzniknutého na rektoráte minimálne na úrovni roku 2020. Tu je však potrebné podotknúť, že financie na rozpočet 3FaU sú vyčlenené z celkového rozpočtu pre AU a ten, ako už vieme, bude menší. Naším záujmom však bude udržať tento podporný mechanizmus „pri živote“, nakoľko vysoký záujem o grantový systém 3FaU sa ukázal už v roku 2020. Jeho efektivita v podobe podporených umeleckých projektov, ktoré by mali vygenerovať tvorivé výstupy, by sa mala pre školu prejavíť už v roku 2021 a 2022,
 → v súvislosti s pripravovaným akreditačným procesom sa nevyhneme rôznym pracovným stretnutiam, ktoré bude potrebné vnímať ako postupy pre optimálne nastavenie mechanizmov s výsledkom úspešnej akreditácie všetkých ŠP realizujúcich sa na fakultách AU,
 → systematicky kontrolovať a plánovať prípravu nových habilitačných a inauguračných konaní fakúlt AU s cieľom zvyšovania kvalifikačnej štruktúry a splnenia všetkých požiadaviek vyplývajúcich z akreditačných kritérií na študijný program,

→ pokračovať v systémových nastaveniach monitoringu, vyhodnocovania aj celkového rozvoja činností spojených s oblasťou umenia, vedy a výskumu s akcentom na zvyšovanie počtu medzinárodne relevantných a významných domácich výstupov pedagógov či doktorandov všetkých troch fakúlt AU,
 → rozvoj medzinárodnej spolupráce s umeleckými vzdelávacími inštitúciami doma aj v zahraničí, aj s inými externými inštitúciami umeleckého charakteru,
 → aktívne sa zapájať do medzinárodnej spolupráce v rámci európskeho výskumného priestoru.

Verím, že spoločnými silami sa nám jednotlivé úlohy podarí naplniť.

Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.

— **prorektorka pre intrainštitucionálnu spoluprácu, publicitu a vonkajšie vzťahy Akadémie umení v Banskej Bystrici**

Akadémia umení aj prostredníctvom nastavení jednotlivých pracovných náplní vedenia AU postupne naplňa vytýčený rámec riadenia, komunikácie a doplnení príslušných oblastí. Pod vplyvom spoločnej otvorenej komunikácie vedenia, stretnutí na báze pravidelnosti a efektívnosti dochádza k postupnému naplneniu jednotlivých cieľov smerovania Akadémie umení. Naše prvé obdobie vnímam ako nastavenie nových koncepcií riadenia, zdynamizovanie procesov v oblastiach, ktoré majú úzke prepojenie s pripravovanou akreditáciou a naplnením štandardov nielen študijných procesov, ale aj kvality. Kvalita, o ktorej sa neustále hovorí, ktorá je prítomná vo všetkých ukazovateľoch nastavovaných procesov, je pojem, ktorý musíme chápať v širšom kontexte nielen individuálneho prístupu, ale aj v kontexte vývoja aktuálnej situácie našej Akadémie umení. Status Akadémie umení postupne získava. Parametre kvality na akademickej pôde musia zaručovať vnímanie takých procesov, ktoré sú zamerané predovšetkým na študenta a jeho umelecký profil. Práve prostredie školy musí vytvárať priestor na prezentovanie tvorby, vytvárať také podmienky, ktoré zaručujú ľahký prístup k podpore rozvoja viacerých atribútov už počas štúdia. Tie majú v končenom dôsledku

veľký vplyv na uplatnenie absolventa, jeho budúcnosť a vzťah k svojej alma mater. Je nevyhnutné vnímať študenta ako absolventa, ktorý sa bude vo svojom profesijnom živote hlásiť k škole. Prostredie školy vnímam ako neustále otvorený priestor, pripravený reagovať na potreby všetkých, ktorí školu tvoria. Počúvať ich, byť ústretový. Podporovať iniciatívy. Vnímať a citlivo reagovať aj na ľudský potenciál Akadémie umení. Preferujem formu spoluprác, „férovej“ komunikácie medziodborového dialógu na všetkých úrovniach tvorby a práce. Mám rada, ak sa človek nebojí obrátiť sa s prosbou o radu na kolegu, ak sme trpezliví v nastavovaní nových aktivít, s ktorými sme sa ešte nestretli – pracujeme v oblasti umenia a umenie je špeciálne vnímaním sveta a človeka vôbec. V oblasti manažmentu riadenia budeme pokračovať v nastavených oblastiach, plánovať jednotlivé implementácie mechanizmov a naďalej o všetkom informovať a plánovane koordinovať.

- Zjednotiť riadenie PR Akadémie umení v nastavených fázach. Fázy riadenia aktivizovať, nastaviť procesy.
- Implementovať novú vizuálnu identitu AU. Vytvoriť a viesť kampaň novej identity AU v internom a externom prostredí.
- Katalóg a propagačné videá AU a fakúlt (verzií EN).
- Rozširovať a vytvárať podnety na medzifakultné spolupráce.
- Vnútorň audit aktualizácie informácií, údajov na webových portáloch AU.
- Aktívna účasť a komunikácia s vedením VS na SK.
- Časopis Art3 pripravovať s dôrazom

na kvalitu príspevkov, vizuálu. Rozšíriť značku ART3 o vedu a výskum. Realizácia štúdia ART3.

- V koordinácii s prorektormi AU pripravovať aktivity smerujúce k zvýšeniu povedomia umeleckej tvorby študentov a pedagógov.
- Debyrokratizácia úkonov.
- Stabilizovať, zdynamizovať komunikačné kanály.
- Vytvárať nové platformy spoluprác na báze intrainštitucionálnej politiky s medziodborovými presahmi.
- Byť nápomocný v realizácii nových koncepcií, vízií, nápadov zo stany zamestnancov a študentov.
- Príprava komunikácie s absolventmi AU – sieť ALUMNI.

Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.

— **prorektor pre rozvoj, projektovú činnosť a informatizáciu**

Priestupné roky v dejinách ľudstva väčšinou nepriniesli výraznejšie zmeny. Je to hádam aj preto, že čas plynie bez toho, či ho meriate, alebo nie. Ak ste na poste prorektora, napadne vám zakaždým viac otázok ako odpovedí. Jednoducho vaša pracovná plocha obsahuje aj zložky súvisiace s agendou ďalších kolegov, alebo ide o úlohy väčšieho rozsahu a záležitosti, ktoré sú dlhodobejšieho charakteru. Napriek výrazne odlišnej aktuálnej spoločenskej situácii sa toho udialo naozaj mnoho a je čo bilancovať. Dovoľte teda, aby som na tomto mieste uviedol niektoré z rozvojových aktivít AU, ktorými som sa v uplynulom roku v rámci svojho prorektorského portfólia aktívne zaoberal. Niektoré z nich sú v stave kontinuálneho riešenia. V závere tohto odstavca by som rád poznamenal, že éra, v ktorej sa nachádzame, poukazuje jednoznačne na dôležitosť (až nevyhnutnosť) interpersonálnej komunikácie a kooperácie. Ďakujem všetkým, ktorí sa priklonili k tejto stratégii!

Rozvojová činnosť AU

- Sporný prenájom parkovacej plochy v areáli AU – nastavenie legislatívnych vzťahov, koncepcia využitia.
- Projekt rekonštrukcie objektu „Šopa“ (FVU) v areáli AU – koordinácia predprojektových stretnutí.
- Rekonštrukcia kaštieľa Radvanských

– nastavenie ďalšej etapy rekonštrukcie, koordinácia predprojektových a projektových úprav.

- Rekonštrukcia objektu „Ďatelinka“ (FVU) – projekt rekonštrukcie podkrovia, koordinácia predprojektových a projektových príprav (spolupráca: MgA. Ing. arch. Viktor Fuček).
- Projekt prístavby hlavnej budovy AU – návrh tzv. kontajnerovej architektúry, autorský architektonický koncept a hmotové riešenie.
- Bezpečnostný a prístupový systém (FDU) – koordinácia v rámci implementácie bezpečnostného systému (spolupráca: PaedDr. Peter Vítko).

Informatizácia AU

- Microsoft 365 – komplexná implementácia digitálnej platformy v rámci AU.
- Google G-suite – implementácia vybraných častí v rámci AU online.
- Upgrade HW vybraných celkov počítačovej siete AU – predprojektová príprava v spolupráci s oddelením IT.

Projektová činnosť AU

- Projekt „Big Bang EHMK 2026“ – hlavná dramaturgia projektu, programové celky a vizuálny koncept projektu Banská Bystrica – Európske hlavné mesto kultúry 2026.
- Projekt „Simulačné centrum ART3“ – príprava projektu, koordinácia projektového tímu (spolupráca FDU, FMU, FVU).
- Projekty „10X – AU BB“ – komplexný návrh programových celkov pre projekt EHMK 2026 vrátane vytvorenia sprievodnej publikácie (spolupráca: Mgr. art.

Barbora Špániková, ArtD.).

- Projekt „Digital Reconstruction of Cultural Heritage“ (Visegrad Fund) 2020 – 2021, spolupráca s BBSK na príprave projektu, koordinácia vysokých škôl (FVU ČVUT Brno, WSTI Katowice), realizácia a implementácia projektu.
- Projekt „Creative Playgrounds 2020“ (FPU) – realizácia online sympózia, aktívne prepojenie troch fakúlt AU (FDU, FMU, FVU) na báze originálneho projektu, vytvorenie odbornej konferenčnej publikácie.
- Projekt „Integrovaný rozvoj územia a Integrovaná územná stratégia 2021 – 2027“ Banskobystrického samosprávneho kraja – členstvo v rade, pripomienkovanie kľúčových a nosných projektov BBSK, príprava východiskových projektov AU.
- Príprava a podanie projektov „Creative Playgrounds 2021“ a „10 X Art Connections“ (spolupráca: Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.).

Legislatíva AU

- Dlhodobý zámer AU – komplexná aktualizácia a reálnosť riešení pre plánované obdobie 2021 – 2026.
- Strategické ciele Dlhodobého zámeru – príprava manuálu vybraných strategických činností pre akademický rok 2021/22.
- Štatút AU – spolupráca na finálnej úprave novelizovaného dokumentu.
- Rada pre kreatívny priemysel SR – členstvo a prípravné stretnutie na úrovni MK SR.

Akadémia umení získala CHARTU ERASMU (ECHE) a možnosť uchádzať sa o podporu z programu Erasmus na obdobie rokov 2021–2027

PaedDr. Peter Vítko

— **prorektor pre vzdelávaciu činnosť a kvalitu AU**

Charta vysokoškolského vzdelávania Erasmus (ECHE) stanovuje všeobecný rámec kvality európskej a medzinárodnej spolupráce. Získanie ECHE je podmienkou pre všetky inštitúcie vysokoškolského vzdelávania, ktoré chcú žiadať o finančnú podporu projektov na realizáciu mobilit študentov a zamestnancov a projektov medzinárodnej spolupráce. Výzvu na predloženie žiadosti grant pre Chartu vysokoškolského vzdelávania Erasmus 2021 – 2027 vyhlásila Európska komisia dňa 14.2.2020 v Úradnom vestníku EÚ C51/18, s termínom odovzdania projektov do 21. apríla 2020. V súvislosti s aktuálnou situáciou, ktorá v marci 2020 zasiahla celý svet (pandémia kovidu-19), bol termín podávania žiadostí posunutý do 26. mája 2020. Projekt za Akadémiu umení v Banskej Bystrici vypracoval prorektor Peter Vítko a prihlášku za AU podal 20. mája 2020. Prihláška prešla hodnotiacim procesom a posúdil ju hodnotiaci výbor, ktorý pozostával zo zástupcov agentúry EACEA a Európskej komisie (posúdenie vychádzalo z kritérií prípustnosti a oprávnenosti na udelenie charty na základe informácií získaných od nezávislých externých expertov). Akadémii umení bolo kladné stanovisko Európskej Komisie o schválení ECHE doručené cez elektronický informačný systém 22. decembra 2020.

Prečo je ECHE pre AU dôležitá?

Akadémia umení je do programu Erasmus zapojená od roku 2004, čo jej pomáha budovať a udržiavať sieť aktívnych medzinárodných partnerstiev, umožňuje jej študentom, absolventom, učiteľom a zamestnancom zažiť európsku skúsenosť. V súčasnej dobe má Akadémia umení 94 aktívnych interinštitucionálnych zmlúv s vysokými školami z 20 krajín programu. ECHE nielenže otvorí možnosť žiadať o granty na krátkodobé aktivity pre doktorandov, zmiešané mobility pre študentov a zamestnancov (podpora Intenzívnych programov), medzinárodné mobility študentov a zamestnancov VŠ v krajinách programu, ale pomôže AU naplniť úlohy a jej poslanie.

Akadémia umení v Banskej Bystrici je umeleckou vysokou školou, ktorá poskytuje vysokoškolské vzdelanie v odbore umenie so zameraním na film, hudobné, výtvarné a divadelné umenie. Jednou z jej hlavných úloh je formovať tvorivý, slobodný, inovatívny priestor, kde študenti pod vedením pedagógov menia svoje nadanie na konkrétnu umeleckú formu. Prostredníctvom umenia sú schopní vyjadrovať vzťahy a dianie v spoločnosti, zlepšovať kultúrne a umelecké vnímanie sveta a spoločnosti, dbať na vytváranie vzácných a originálnych spojení medzi svetom umenia a spoločnosťou, prenášať nadobudnuté teoretické vedomosti do praxe, trvalo udržiavať kultúrne dedičstvo a kreovať a formovať kultúrno-spoločenský priestor.

Akadémia túto spoločenskú úlohu neplní izolovane a samostatne, ale často v kooperácii a širšie s inými inštitúciami doma a v zahraničí. Program Erasmus je v oblasti zahraničnej mobility jej hlavný finančný nástroj, preto získanie ECHE na ďalšie obdobie vnímame ako veľkú vec. Erasmus podľa nás pozitívne vplýva na obsahovú modernizáciu študijných programov, podporuje vedecko-umelecké kooperatívne projekty a aktivity, napomáha transferu know-how medzi svetom umenia, praxou a inými vysokými školami a kultúrными inštitúciami. Program Erasmus pomáha zvyšovať jazykové a odborné kompetencie študentov a zamestnancov. Pomáha prekonávať geografické vzdialenosti a odstraňovať medzikultúrne bariéry. Participácia v programe Erasmus je preto nevyhnutnou, dôležitou a pravdepodobne aj nenahraditeľnou súčasťou vnútornej stratégie Akadémie umení. Erasmus pomáha Akadémii naplno využiť potenciál vzdelávania a kultúry v rámci širšieho geografického regiónu. Aplikácia európskej identity v celej jej rozmanitosti, pobyt v cudzej krajine, adaptácia na nové prostredie, život v inej kultúre napomáha študentom nastavovať vlastné hodnotové systémy, posilňuje ich postavenie a otvára širšie možnosti, ako využiť svoj kreatívny potenciál a život. Erasmus pomáha študentom presadiť sa v širšom geografickom kontexte a pozitívnu skúsenosťou podporení študenti sú potom ochotní aktívne participovať na budovaní udržateľnej, spravodlivej, odolnej a súdržnej spoločnosti.

Aké ciele si stanovila Akadémia umení pre nasledujúce roky?

1) Naším cieľom je poskytnúť európsku skúsenosť väčšine študentov počas štúdia alebo tesne po ňom. Veríme, že mobilita v programe Erasmus pomáha študentom v rozvoji ich profesijných, medzikultúrnych, sociálnych a komunikačných kompetencií. Pomáha v hľadaní, posilnení a komparácii ich vlastných hodnôt, identity, pocite príslušnosti k určitej komunite. Študenti taktiež profitujú zo skutočnosti, že ich umelecké schopnosti a nadanie môžu byť rozvíjané a prezentované na medzinárodnej úrovni. Oni sami spoznávajú novú kultúru, prostredie a iné pedagogické metódy a formy. Učia sa samostatnosti a zodpovednosti a rozširujú si jazykové a tvorivé schopnosti.

2) Naším cieľom je prehĺbenie medzinárodnej diskusie a práca na učebných osnovách, kvalifikačných rámcoch a systémoch zabezpečenia kvality. Všetky vyššie citované oblasti pomáhajú formulovať a implementovať medzinárodný štandard, zlepšujú inkluzívny charakter edukačných systémov a otvárajú lokálne uzavreté prostredie novým ideám a riešeniam. Zároveň posilňujú relevanciu výučby a vzdelávania k potrebám spoločnosti. Otvorené prostredie je atraktívnejšie a konkurencieschopnejšie ako uzavretý strnulý systém. Veríme, že mobilita priamo uľahčuje výmenu osvedčených postupov a know-how medzi inštitúciami, priamo podporuje inovácie vzdelávacieho systému a umožňuje komparáciu vlastných prístupov s tými, ktoré sú zavedené na partnerských inštitúciách.

3) Naším cieľom je efektívnosť a zjednodušenie uznávacích procedúr. Stále sa v Európe stretávame s problémami v žiadostiach o formálne uznanie kvalifikácie získanej v inom štáte. Tieto neodôvodnené prekážky vedú u žiadateľov k neistote a frustrácii. Veríme, že práve erasmové mobility pomáhajú rýchlejšie identifikovať prekážky, hľadať nové prístupy a formulovať jasné, transparentné pravidlá, ktoré môžu viesť v budúcnosti k automatickému vzájomnému uznávaniu kvalifikácií. Práve erasmové mobility ponúkajú početnejšiu príležitosť pre nastavovanie parametrov uznávacích procedúr. Bezproblémové uznávanie kvalifikácií a dosiahnutých výsledkov je zásadné

pre trh práce. Vedie k väčšej transparentnosti, istote, dôvere, spokojnosti a je základovým kameňom v budovaní Európskeho vzdelávacieho priestoru.

4) Naším cieľom je zvýšenie jazykových kompetencií a polyglotickosť študentov, pedagógov a iných zamestnancov. Jazyky spájajú ľudí, sprístupňujú iné krajiny a ich kultúry a posilňujú medzikultúrne porozumenie. Znalosť cudzích jazykov zohráva dôležitú úlohu v zvyšovaní zamestnateľnosti a mobility. Polyglotickosť tiež zvyšuje konkurencieschopnosť hospodárstva a obohacuje kultúrnu výmenu. Erasmové mobility vnímame ako unikátnu príležitosť na aktívne používanie a rozvoj cudzieho jazyka často v nuansách a jedinečnosti multikultúrneho a viacjazykového prostredia.

5) Naším cieľom je prehĺbenie Európskej identity a podpora Európskeho kultúrneho dedičstva. Plne podporujeme vzdelanie a vyznávame hodnoty vychádzajúce z historického odkazu Európy a jej jednotlivých národov. V rámci spolupráce s partnerskými inštitúciami (školami, kultúrnymi centrami, galériami a pod.) chceme šíriť princípy európskej tradície, tolerancie, multikulturality a identity, ako aj vzájomnej spolupráce vo fyzickom alebo virtuálnom prostredí (online). Sme presvedčení, že v rámci mobility študentov a pedagógov (ako aj iniciáciou, podporou a produkciou vzájomných projektov a medzinárodných aktivít) napomáhame k propagácii, ochrane a zachovaniu Európskeho kultúrneho dedičstva.

Ako pandémia kovidu-19 ovplyvnila a ovplyvňuje program ERASMUS?

AU do prepuknutia pandémie každoročne zaznamenávala zvýšený dopyt po účasti v študentských a absolventských stážach a v mobilitách zamestnancov (učiteľov aj administratívnych pracovníkov). V projekte 2018 (pre akademický rok 2018/2019) sa študentských mobility zúčastnilo 11,4 % riadne zapísaných študentov k štatistickému stavu študentov k 31.10.2018.

Predpovedať ďalšie obdobie v pandémie COVIDu-19 je veľmi zložité. Už v tomto období pociťujeme výrazný pokles záujmu o zahraničné mobility. Spôsobuje ho obava z nákazy a cestovania

leteckou dopravou. Ďalším dôvodom, ktorý negatívne ovplyvňuje záujem, je neprehľadná situácia u väčšiny partnerov, ktorých pandémia zasiahla oveľa viac ako Slovensko. Väčšina plánovaných mobility na najbližšie obdobie je do a z príslušných krajín bez použitia leteckej dopravy. Veríme, že počiatkové obavy z letov ustúpia, situácia na Slovensku a v zahraničí sa zlepší a že v horizonte 1–2 rokov sa vrátíme na pôvodné čísla a ďalej ich budeme zvyšovať.

Pandemické opatrenia zasiahli kultúru, umenie a umelecké školstvo

→ Peter Špilák

V marci 2020 sa nielen naša krajina, ale celý svet postupne „vypol“ za účelom minimalizácie šírenia nákazy COVID-19. Existujúce štatistiky mapujúce vplyv opatrení súvisiacich s pandemiou na školstvo hovoria, že počnúc približne 1. aprílom 2020, niekoľko miliónov študentov z celého sveta ostáva doma, čím sa okamžite mení systém vzdelávania na všetkých stupňoch. Pod vplyvom rôznych opatrení sa mení spoločenský život, emocionálny a duševný život človeka ohrozujú rôzne depresie, úzkostné stavy z budúcnosti a pod. Školstvo, ktorého primárna činnosť je postavená na práci s umením, a toto umenie bolo a stále je *disconnect*, sa však ocitá v úplne inej situácii.

Pokúsme sa teraz vecnejšie pozrieť na dopady opatrení prijatých v súvislosti s COVID-19 na vysokoškolské vzdelávanie v oblasti umenia. Tak ako iné vysoké školy, aj umelecké školy, museli promptne zareagovať na zmenu spôsobu vyučovania. Domnievam sa, že sa nám to všetkým podarilo a pomerne rýchlo sme dokázali nájsť spôsoby, ako aspoň na uspokojivej úrovni udržať umelecké vzdelávanie. Oblasť vzdelávania bola teda ako-tak vyriešená. Čo však s druhou polovicou našej činnosti – činnosti, ktorá nás profiluje, robí naše školy jedinečnými – tou umeleckou. Prijaté opatrenia na zamedzenie šírenia nákazy priniesli radikálne riešenia,

medzi ktoré o. i. patrí uzavretie umeleckých inštitúcií, zrušenie všetkých umeleckých podujatí. Pre umelecké vysoké školstvo a pre pedagógov pracujúcich v tomto sektore tak vzniká veľký problém, ktorý si dovoľím prirovnať k ekonomickým problémom veľkých zamestnávateľov v hospodárskom odvetí. V týchto odvetviach bol (a stále aj je) ten dopad hneď zreteľný aj pre bežného človeka. Pre nás, vysokoškolských pedagógov pôsobiacich v oblasti umenia, kultúry nastáva patová situácia v podobe žiadnej alebo mimoriadne slabšej aktivity vo vykazovaní umeleckej činnosti a jej následnej ekonomickej efektivity pre danú školu. Táto činnosť je ešte aj navyše každoročne podrobená kvantitatívnemu a kvalitatívnemu hodnoteniu. A práve spomínané ukazovatele sú pre každého učiteľa dôležité, pretože vysokoškolský pedagóg si na svoju mzdu zarába vlastnou pedagogickou a umeleckou činnosťou. Aby toho nebolo málo, tak celá táto situácia prichádza v období, keď všetky VŠ vchádzajú do akreditačných procesov, primárne zameraných na hodnotenie ich kvality vo všetkých aspektoch. Pre umelecké školstvo nastáva naozaj mimoriadne ťažké obdobie. Rektor Akadémie umení prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD., sa už na základe prvých informácií z predbežných analýz evidencie umeleckej činnosti AU za rok

2020 vyjadril, že „zamedzením umeleckých projektov na úrovni štátu (od marca, s krátkym otvorením v lete a v septembri), a to sa týka aj okolitých štátov, a teda mnohých rozbehnutých umeleckých projektov, kde sa realizuje umelecká činnosť, ktorá je súčasťou hodnotenia pedagógov a následne celej vysokej školy, je pokles evidovaných umeleckých výkonov kvantitatívne o **30 percent nižší** ako v predchádzajúcich rokoch“. Pozri tabuľku. Zdá sa, že obdobná situácia bude pokračovať aj v roku 2021 a azda ani nemusím zdôrazňovať, že obnovenie kultúry ako celku určite nebude jednoduché.

V kontexte plánov, vízií pre rok 2021 bude v oblasti umeleckého vysokého školstva dôležité podrobne sledovať aj vývoj hodnotiacich procesov umeleckých vysokých škôl z dôvodu už spomínaných akreditačných procesov vysokých škôl. Nastavené parametre pre posudzovanie kvality umeleckej činnosti vysokej školy, do ktorej budú spadať aj pandemické dva roky, bude splniť veľmi náročné. Ak požiadavky štandardov o tvorivej činnosti vysokej školy hovoria o potrebe vykázania významnej medzinárodnej úrovne na treťom stupni a aspoň medzinárodne uznávanej na druhom stupni, logicky sa naskytá otázka, ako bude možné toto kritérium pre ŠP program naplniť, keď sa zastavila akákoľvek umelecká činnosť a s medzinárodným charakterom ani

nehovoriac. Zároveň sa ponúka aj druhá otázka, či kompetentná agentúra bude tieto negatívne dopady na umelecké školstvo pri hodnotení umeleckej/tvorivej činnosti zohľadňovať a v akej miere.

V tomto probléme však nestojí AU ako solitér, ale pochopiteľne sa dotýka aj partnerských umeleckých verejných vysokých škôl. Hoci dopady pandémie sú pre umenie a umeleckú činnosť vysokej školy skutočne nepriaznivé, jedno pozitívum predsa len vidím. Spočíva v tom, že sa nám na základe rovnakého „pandemického nepriateľa“, odkrýva priestor pre väčšiu, systematickejšiu a predovšetkým spoločnú komunikáciu medzi nami, ako umeleckými školami na Slovensku, ako aj spoločnú komunikáciu s ďalším, pre nás „životne“ dôležitým externým subjektom – Akreditačnou agentúrou.

Je najvyšší čas začať hovoriť o problémoch aj na úrovni umeleckého školstva, ktoré sa vynoria práve tento a budúci rok. Keď som dal do vyhľadávča výraz „*dopad koronakrízy na umelecké školstvo*“, našlo mi len podružné odkazy. Prečo o tom hovorím? No jednoducho preto, lebo ako bolo spomínané, mnohým pedagógom sa zrušili zazmluvnené projekty, podujatia a mnoho grantov bolo vrátených na FPU či iné grantové schémy. Kvalita/kvantita umeleckej činnosti predsa len klesla a rozpočet vysokej školy sa robí aj na základe výstupov spred dvoch rokov. Takže koronakríza a jej vplyv na umenie začne na nás, ako umelecké školy, dopadať už začiatkom roka 2021 s pokračovaním v roku 2022, ale dokonca aj v rokoch 2023 a 2024. Ak nezačneme upozorňovať na tento fakt už teraz, môže sa veľmi rýchlo stať, že naše problémy budú pre spoločnosť, ktorá sa už možno bude aj pomaly zviechať z koronakrízy, zrazu neopodstatnené a ako učiteľia – umelci budú ťahať za kratší koniec.

Prvým signálom na väčšiu kooperáciu medzi umeleckými školami je aj spoločné vyhlásenie rektorov umeleckých škôl na Slovensku adresované predsedovi SAAVŠ, prof. Ing. Robertovi Redhammerovi, CSc., ktoré uvádzame v plnom znení.

→

Vec

Situácia v umení a kultúre

Vážený pán predseda SAAVŠ, prof. Ing. Robert Redhammer, CSc.,

podpísaní rektori troch umeleckých vysokých škôl sa rozhodli informovať Vás písomnou formou o situácii v oblasti umenia a kultúry.

Z dôvodu pandemických opatrení, pre šírenie COVID-19, boli galérie, divadlá, hudobné sály a kiná zatvorené. Táto situácia nastala v marci 2020 a trvá doteraz. V tomto čase došlo k redukcii mnohých umeleckých projektov na minimum. Predpokladáme, že tento stav bude ešte nejaký čas trvať. Problém ale nie je s výpadkom jedného roka. Problém vidíme v narušení infraštruktúry umeleckého a kultúrneho prostredia. Dochádza nielen k rušeniu umeleckých projektov, ale aj k ich odkladom, ktoré sa však neopierajú o presne stanovené termíny. Príprava jedného kultúrneho podujatia však trvá od niekoľkých mesiacov až po viac rokov. Odkladmi a rušením sa kultúrny program mnohých inštitúcií rozsypaný a jeho opätovné postavenie, vrátane prípravných fáz samotných umeleckých projektov, bude trvať dva až tri roky.

Uvedomujeme si ešte jednu skutočnosť. V tomto období sme ešte schopní ako-tak realizovať umelecké výkony na národnej úrovni, hoci veľmi obmedzene. Ale medzinárodné aktivity v renomovaných kultúrnych inštitúciách sú pre našich kolegov a kolegyné mimoriadne problematické, až nemožné.

Upozorňujeme na túto situáciu v dobrom. Pri evidencii umeleckej činnosti pedagógov (posledných 6 rokov) dôjde k niekoľkoročnému výpadku a platí to tiež v prípade spolupráce školy s externými zahraničnými partnermi na spoločných vzdelávacích, umeleckých výstupoch.

Došlo k výraznej redukcii umeleckých produkcií, súťaží a ocenení na národnej i medzinárodnej úrovni, výrazne sú redukované ohlasy na tvorbu. Kým v prostredí vedy a techniky sa v nejakom režime vykonáva publikačná a konferenčná činnosť (online), v umení to nie je možné.

Je potrebné zaujať k tejto situácii seriózne stanovisko a nájsť pre školy umeleckého zamerania adekvátne riešenie. Sme pripravení viesť konštruktívny dialóg na túto tému so zástupcami SAAVŠ.

S pozdravom

doc. Mária Heinzová, ArtD.
rektorka VŠMU BA

doc. Mgr. Bohunka Koklesová, PhD.
rektorka VŠVU BA

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
rektor AU BB

V Bratislave 23. 2. 2021

AU	výstupy za rok 2019	z toho v zahraničí	výstupy za rok 2020	z toho v zahraničí	pokles výstupov v roku 2020 celkom o x %	z toho v zahraničí o x %
celkom	706	197	512	178	27,48	9,64
z toho DU	109		68			
HU	305		205			
FU	74		92			
TU						
VU	148		102			
DI	51		31			
AR						
RE						
KU	19		14			

Kvantifikačné porovnanie zaevidovaných umeleckých výstupov AU za roky 2019 a 2020. (za rok 2020 sa jedná o neverifikované výstupy, takže je predpoklad, že percento poklesu bude vyššie).

Mobilná aplikácia AU

Začiatkom decembra 2020 Akadémia umení spustila vlastnú mobilnú aplikáciu dostupnú pre všetkých. Mobilná aplikácia je k dispozícii nielen zamestnancom, študentom, absolventom, priateľom školy, ale všetkým, ktorí majú záujem o informácie, dianie a aktivity Akadémie umení v Banskej Bystrici. AJ prostredníctvom notifikačných správ mobilnej aplikácie vás budeme postupne informovať o aktuálnom dianí, zasielať pozvánky na podujatia, koncerty, predstavenia, výstavy, ktoré celoročne Akadémia umení v Banskej Bystrici realizuje. Aplikáciu si môžete stiahnuť zadarmo.

NÁZOV MOBILNEJ APLIKÁCIE:
Akadémia umení Banská Bystrica

• **App Store – Apple**

<https://apps.apple.com/us/app/akad%C3%A9mia-umen%C3%AD-banska-bystrica/id1541324888>

• **Android:**

<https://play.google.com/store/apps/details?id=cz.tripon.akusk>

→ Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.
prerektorka pre intrainštitucionálnu spoluprácu, publicitu a vonkajšie vzťahy

Prax Veľkého tresku

Creative Playgrounds 2020

→ Richard Kittu & Michal Murin

Je evidentné, že sféra mediálneho umenia dlhodobo „hekuje“ naše dejiny a generuje mnohé otázky a výzvy, na ktoré je možné aktívne reagovať. Podujatie Creative Playgrounds 2020 – media art symposium s podnázvom Big Bang Practise bolo venované umeleckým žánrom a témam, ktoré dnes rezonujú a sú podnetné práve z tejto pozície. Ich virálny charakter vidíme nielen v kontexte tvorivej praxe, ale čoraz viac i v neumeleckých či diametrálne odlišných oblastiach.

Sympóziu **Creative Playgrounds** sa realizovalo 3. – 4. decembra 2020 v „laboratórnych“ priestoroch Akadémie umení v Banskej Bystrici. Počas týchto dní sa divadelné štúdio Fakulty dramatických umení stalo simulovaným štúdiom alebo živým „ihriskom“. Vzhľadom na pandemickú situáciu spojenú s kovidom-19 nabudol event ešte hybridnejší charakter a jeho priebeh mohli diváci sledovať prostredníctvom online streamingu.

Pojem media art bol v prípade tretieho ročníka sympózia uchopený viac-menej augmentovane a organizátori podujatia ho využili ako určitý princíp pri zaoštrovaní na jednotlivé témy. Originálne portfóliá jednotlivých „hráčov“ sú vystavené vzájomnej konfrontácii, zámernej rekontextualizácii, a to v rámci jedného synergického celku. Výsledkom je reprezentatívna a kompaktná vzorka rôznorodých tém či umeleckých prístupov. Vyše 7-hodinový audiovizuálny záznam podujatia v 2 samostatných blokoch (vrátane video teaseru) nájdete v online archíve Akadémie umení.

Koedukačný katalóg **Creative Playgrounds 2020** obsahuje výstupy 14 účastníkov sympózia a je doplnený o ďalšie dva offline príspevky. Keďže ide o autorov rôzneho umeleckého naturelu či zamerania, každý z nich disponuje vlastným odborným jazykom. Práve tento moment sa snažili zostavovatelia publikácie využiť. Kompilácia ponúka napríklad umelcov, ktorí sa pohybujú v zóne performancie a súčasného divadla. Inovatívny postoj v tejto oblasti

preukazuje Anna Gromanová (FDU) v texte „Pohyb a hlas v priestore“, Petra Kovalčíková (FDU) v práci „Devising proces – Metódy kolektívnej tvorby aplikované v autorských projektoch AniMak a Metropolis“ a Viktor Fuček (FVU) v príspevku „Aktivačné Aspekty Akčnosti – Potenciály telovej performancie“. V daných intenciách sa pohybuje aj Richard Sanitra (FDU) s článkom „Imerzné divadlo ako súčasť pedagogického procesu“.

Originálne materiály Maroša Štulera (FVU) „Pervasive world – Game art“, Martina Kolčaka „Loop – Existencia vo virtuálnom prostredí“ alebo Richarda Kittu (FVU) „Media Art Office – Inverzné projekty MAO“ sú fokusované na vybrané oblasti media art resp. na sféru digitálneho umenia a aktuálne mediodborové presahy. Funkčné prieniky medzi umením a vedou (art & science) sú prítomné v práci Barbory Špánikovej (FDU) „Brain ON (Art): Mozog – centrum procesov individuality a tvorby“, Veroniky Šmírovej (FVU) „Art-sci – Medzi umením a vedou“ alebo v článku „ECO/EGO – Ambície mediálneho umenia v kontexte globálnych klimatických zmien“ Borisa Vaitoviča.

Súčasnú hudobnú kompozíciu a nové prístupy v tejto sfére približuje Peter Špilák (FMU) v príspevku „Hudobná kompozícia v kontexte interpretačného umenia s akcentom na zborové kompozície“ a Veronika Veverková (FMU) v práci „Zborový spev úplne inak“. Anna Paluchová (FMU) v texte „Ako si vyrobiť vlastnú hudbu“ reflektuje workshop

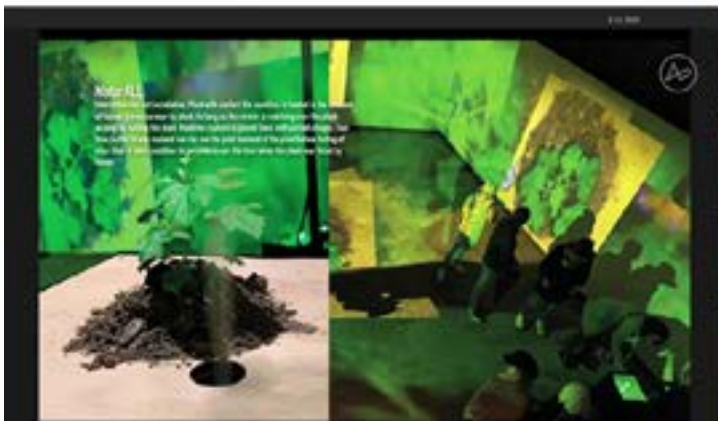
inšpirovaný tvorbou intermediálneho umelca Milana Adamčiaka. Inú skúsenostnú rovinu a sociálne aspekty prítomné v súčasnej audiovizuálnej a filmovej tvorbe prezentuje Stanislav Králik (FDU) v príspevku „Presahy a inšpirácie v amatérskej tvorbe“. Celkovú zostavu autorov uzatvára Katarína Balúnová (FVU) s témou „Malba v architektúre, architektúra v malbe (a ďalej)“ a Martin Kudla a jeho podnetný „Závesný digitálny relikv – Post-analogue painting“. V spomínaných výstupoch sa autori venujú reflexii samotného média malby a to z pohľadu meniacej sa globálnej kultúrnej paradigmy.

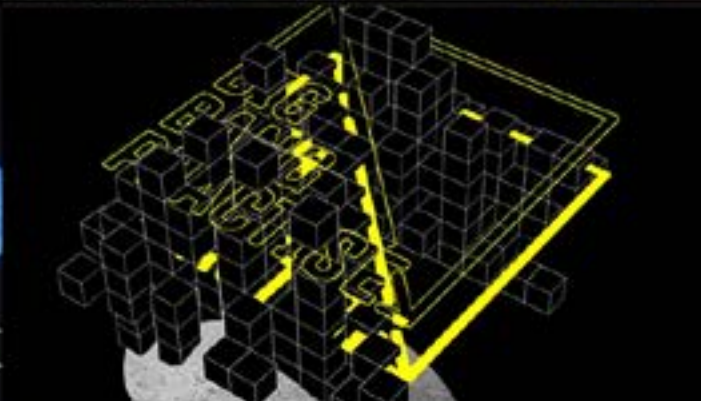
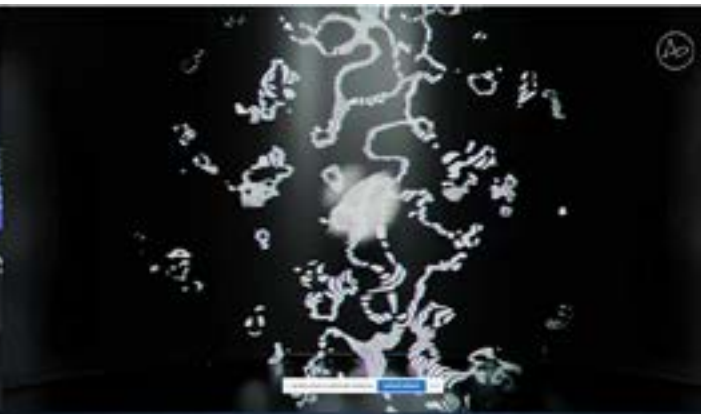
Je vhodné podotknúť, že história formátu Creative Playgrounds je ovplyvnená vyše 15-ročnou kooperáciou vzdelávacích inštitúcií, konkrétne spolupracou medzi ateliérom Digitálne médiá na Akadémii umení v Banskej Bystrici a Ateliérom nových médií na Fakulte umení TU v Košiciach. Tohtoročné sympóziu, realizované vďaka dotácii z Fondu na podporu umenia, ťaží opäť z tejto užitočnej spolupráce. Sme radi, že význam podujatia ocenila nielen širšia odborná verejnosť, ale predovšetkým samotní študenti a pedagógovia. Potvrdilo sa, že praktický rozmer „Veľkého tresku“ vie byť inšpiratívny pre každého, kto sa nebráni asociatívnosti a (re)interpretáciám. Naozaj, niekedy stačí iba paradoxne „vypnúť“ a zapojiť sa do kreatívnej hry, hoci s otvoreným či nerozhodným výsledkom.

BRAIN ON - ART

Mozog, ktorý neustále dostáva impulzy
podáva množstvo nových snov,
svojich dráh, ktoré náhodou okružia
naše schopnosti tvorí, vyvíja

Prvé výsledky Interného grantového systému Akadémie umení 3FaU

→ Peter Špilák a Barbora Špániková

Jedným z podporných mechanizmov, ktoré sa v priebehu roku 2020 podarilo na Akadémii umení spustiť, je Interný grantový systém 3FaU.

Interný grantový systém sa opiera o primárnu myšlienku, ktorej cieľom bolo vytvoriť priestor na podporu širokého diapazónu tvorivých činností pedagógov a študentov s akcentom na činnosti deklarujúce medzinárodnú spoluprácu a medzifakultný presah. Treba podotknúť, že 3FaU vznikol ako ďalší, tentokrát interný, podporný nástroj dopĺňujúci štátne grantové schémy pre zvyšovanie kvantitatívnych aj kvalitatívnych ukazovateľov tvorivej činnosti školy. Výsledky takejto filozofie by mali viesť k zvýšeniu projektovej aktivity pedagógov a študentov školy, pozitívne sa odzrkadľujúcej v už spomínanom väčšom počte tvorivých výstupov a samozrejme v čo najväčšej umeleckej kvalite. Vznikom platformy IGS univerzita zároveň naplňa jednu z požiadaviek akreditačných kritérií, ktoré sú imanentnou súčasťou akreditačných procesov, do ktorých ako škola v tomto období vstupujeme. Tou požiadavkou je mať vybudovaný taký vnútorný systém kvality a mechanizmy v ňom, ktorými škola preukáže, že je dostatočne ekonomicky silná a schopná vyčleniť finančné zdroje na uskutočňovanie vzdelávacích, tvorivých a s nimi súvisiacich ďalších činností študentov a pedagógov. Celouniverzitný Interný grantový systém AU je vo svojej štruktúre zostavený z troch programov, ktoré svojím obsahovým zameraním generujú tvorivé

výstupy na jednotlivých úrovniach poskytovaného vzdelávania. Filozofia interného grantového systému sa opiera o myšlienku súťaživosti, na podnecovanie podporovať u riešiteľov projektov kreativitu v príprave vlastných projektov a generovať tak obsahovo originálne projekty so širokým celospoločenským dopadom.

Program 01 je orientovaný na podporu publikačnej a umeleckej činnosti garantov v akreditačnom procese habilitačného konania, **Program 02** je určený pre pedagógov AU, ktorí sa svojou umeleckou, vedeckou a pedagogickou činnosťou podieľajú na rozvoji univerzity, a **Program 03** je zameraný na študenta a projekty s výrazným umeleckým intraintitucionálnym charakterom. V prvej bilancii výsledkov podaných projektov je pre nás potešujúce, že už Výzva č. 1 zverejnená v novembri 2020 sa stretla s pozitívnym ohlasom. Do prvej Výzvy sa so žiadosťou o podporu prihlásilo spolu 33 projektov. V Programe 01 boli podané 2 projekty, v Programe 02 bolo podaných 23 projektov a v Programe 03 8 projektov. Projekty v jednotlivých programoch hodnotila komisia zložená zo zástupcov pedagogických pracovníkov jednotlivých fakúlt, v programe 03 aj zástupov z radov študentov. Sme veľmi radi, že členovia jednotlivých komisií pristupovali v hodnoteniach projektov veľmi objektívne a zameriavali sa predovšetkým na kvalitu projektu, jeho výstupy, prínos pre riešiteľa či celkový prínos výstupov do registračných databáz tvorivej činnosti školy. Každý z projektov bol hodnotený samostatne, pridelením

bodov zo strany člena komisie. Projekty tak získali súčet bodov za všetkých členov komisie. V závere hodnotiaceho procesu sa komisia stretla online a ku každému projektu sa členovia ústne vyjadrili a zhodnotili navzájom kvalitu a prínos projektu.

Za obzvlášť významný v rovine nastavenia a vyvolania spoluprác považujeme Program 03, ktorý je zacielený na študenta. Sme presvedčení, že práve projekty programu aktivizujú medzifakultnú spoluprácu. Už v prvej výzve sa preukázal nielen záujem zo strany študentov fakúlt AU, ale aj kvalita a nastavenie projektov, ktorých výstupmi sú mimoriadne zaujímavé koncepcie spoluprác.

Dúfame, že i napriek nepriaznivej finančnej situácii školy spôsobenej krátením finančných zdrojov zo strany ministerstva sa nám podarí udržať financovanie jednotlivých programov Interného grantového systému, aby sme pedagógom a študentom opäť ponúkli atraktívny priestor na rozvoj a podporu ich tvorivej činnosti. 3FaU je otvorený systém, ktorý počíta s obsahovými inováciami. Je nastavený na možné doplnenia, pripomienky a podnety na vylepšenie a zefektívnenie procesov. O ďalšej Výzve 2021 budeme informovať na stránke Akadémie umení. www.aku.sk

Poďakovanie patrí členom hodnotiacich komisií, žiadateľom, pedagógom, študentom, asistentke prorektorov Marte Holécycovej a všetkým, ktorí svojimi podnetmi pomáhajú IGS vylepšovať.

Vyhodnotenie projektov Interného grantového systému 3FaU Akadémie umení v Banskej Bystrici – Výzva 1/2020

Program	Názov projektu	Fakulta	Podporený	Pridelená suma
o1/1	SLOVAK FILM HARVEST 2021	FDU	podporený	4000 €
o1/2	ODPOČÍTAVANIE – POSLEDNÝ FILM IVANA PALÚCHA	FDU	podporený	4500 €
o2/3	CD ARENDÁRIK HRÁ RUSKÚ HUDBU	FMU	podporený	3000 €
o2/4	SLOVENSKÁ VOKÁLNA TVORBA SKLADATEĽOV 20. A 21. STOROČIA NA MEDZINÁRODNÝCH PÓDIÁCH	FMU	podporený	2000 €
o2/5	INVASION /BUSL 2021/	FVU	podporený	1200 €
o2/7	DOKUMENTÁRNY FILM „OVČIARSKOU CESTOU“ NA MEDZINÁRODNÝCH FESTIVALOCH	FDU	podporený	2000 €
o2/8	HUTA-WOOD	FVU	podporený	2200 €
o2/11	FORGOTTEN FUTURE	FVU	podporený	3000 €
o2/13	INTERVENCIA	FVU	podporený	1400 €
o2/14	SVÄTÁ HILDEGARDA Z BINGENU. SONDA DO ŽIVOTA, DIELA A HUDOBNÉHO POSOLSTVA	FMU	podporený	2500 €
o2/19	STRETNUTIE 4 B/BANSKÁ BYSTRICA-BRATISLAVA-BRNO-BUDAPEŠŤ	FMU	podporený	1500 €
o2/20	ČÍM SA PRIKRÝVAME	FVU	podporený	1500 €
o2/21	VYDANIE MONOGRAFIE „CIMBALOVÉ ODDELENIE NA AKADEMII UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI“	FMU	podporený	1500 €
o2/22	CD – KLAVÍRNY RECITÁL SPOJENÝ S KONCERTNOU REALIZÁCIOU NAHRÁVANÝCH DIEL	FMU	podporený	3000 €
o3/01	POŠLA DEVA DO TURCA	FDU	podporený	500 €
o3/03	LORENZO DA PONTE – TRI ORIEŠKY PRE MOZARTA	FMU	podporený	1000 €
o3/04	ŽIVÝ PRIESTOR	FDU	podporený	100 €
o3/06	ConAction	FVU	podporený	850 €
o3/07	GRAFIKA V POHYBE	FVU	podporený	1900 €
o3/08	SPRÁVA Z BUDÚCNOSTI	FVU	podporený	940 €

Akadémia umení – strategický partner EHMK 2026

Význam a prínos Európskeho hlavného mesta kultúry (EHMK) ako jednej z najvýznamnejších kultúrnych iniciatív je nesporný. Vďaka tejto výzve sa mestá Európy môžu stať centrom revitalizovaného kultúrneho, sociálneho a ekonomického života. Projekt EHMK je otvorený pre všetky členské štáty EÚ, kandidátske krajiny, ale aj potenciálnych uchádzačov zapojených do programu Kreatívna Európa.

Tampere aj Banská Bystrica

V roku 2020 sa do výzvy EHMK 2026 mohli zapojiť slovenské a fínske mestá, z ktorých medzinárodná komisia určí v roku 2022 víťaznú dvojicu. O prestížny titul Európske hlavné mesto kultúry 2026 sa uchádzalo okrem ďalších 7 slovenských miest aj mesto Banská Bystrica. Z fínskych partnerských miest zvíťazili v predvýberovom kole v júni 2020 mestá Oulu, Savonlinna a Tampere. Treba zdôrazniť, že pre slovenské mestá je to jedinečná príležitosť. Iniciatíva EHMK totiž podporuje regeneráciu urbánneho prostredia a infraštruktúry, zlepšuje imidž mesta aj z pohľadu jeho samotných obyvateľov a je výrazným stimulom pre rozvoj kultúry a cestovného ruchu v regióne.

Keď v máji 2020 ohlásila Banská Bystrica svoju oficiálnu kandidatúru, vznikla pracovná operatívna skupina, ktorá v re-

latívne v krátkom čase kreovala dramatické línie a celky projektu. Akadémia umení sa stala jedným z hlavných strategických partnerov. Nie je za tým ani tak súhra okolností, ako proaktívny prístup súčasného vedenia akadémie. Samozrejme, zastúpenie v projekte deklaruje AU svojou dlhodobou umeleckou činnosťou v širšom, nielen lokálnom kultúrnom kontexte. V projektovej skupine EHMK má Akadémia umení osobitné zastúpenie v osobe prorektora Richarda Kittu, členkou programovej rady sa stala prorektorka AU Barbora Špániková. V dozornej rade banskobystrického projektu EHMK figuruje súčasný rektor AU – Michal Murin. Finalizovaná prihláška projektu „Banská Bystrica – kandidát na EHMK 2026“ bola podaná 15. decembra 2020. Obsahová štruktúra, program aj celkový dizajn projektu vznikol v úzkej spo-

lupráci s Akadémiou umení v Banskej Bystrici. Autormi vizuálnej koncepcie EHMK 2026 a oficiálnej webovej stránky projektu www.bb2026.sk sú Richard Kitta a Martin Kolčák, grafickú úpravu tzv. bid booku mal na starosti vedúci Katedry grafiky FVU Patrik Ševčík.

Projekt(y) EHMK 2026

Portfólio hlavných programových aktivít EHMK, ako dôležitý segment bid booku, obsahuje aj 10 samostatných podprojektov zo strany Akadémie umení, ktoré majú rôznorodý charakter a vystihujú spektrum jej umeleckých činností. V novembri 2020 bol tento balík podprojektov AU prezentovaný projektormi Richardom Kittom a Barborou Špánikovou na oficiálnom stretnutí pracovnej skupiny EHMK. Barbora Špániková uviedla: „Projekty AU, ktoré sa stali súčasťou programu Banská Bystrica EHMK 2026, sú kompatibilné s Dlhodobým zámerom akadémie. Ich nastavenie je efektívne, projekty sú použiteľné aj z pohľadu ďalších výziev“.

Richard Kitta je autorom interdisciplinárnych projektov, ktoré reflektujú využívanie nových technológií v umení alebo počítajú s pokročilou intervenciou do verejného priestoru. „Účasť Akadémie umení v projekte EHMK je veľmi dôležitá. A to bez ohľadu na to, či bude mesto v tejto súťaži excelovať. Mali by sme byť nielen originálni, nadčasoví, ale tiež realistickí a univerzálni. Hoci pôvodný nápad, ako spraviť z Teórie veľkého tresku praktický manuál určený pre mesto, prešiel výraznejšou zmenou, jeho esencia v zmysle Big Bang Practise je v projekte naďalej prítomná a viditeľná. Mojou snahou bolo pri zostavovaní celkovej dramaturgie využiť určité know-how a skúsenosti s projektom EHMK 2013 v Košiciach,“ dodáva Richard Kitta.

Memorandum

Oficiálne stretnutie hlavných partnerov projektu EHMK 2026 sa uskutočnilo 24. novembra 2020, pozvanie magistrátu prijali všetci oslovení partneri. Na stretnutí bolo podpísané Memorandum o vzájomnej spolupráci medzi mestom Banská Bystrica, Banskobystrickým samosprávnym krajom, Akadémiou umení a Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici. Signovanie memoranda je dôležitým krokom pre každého z partnerov, dokument totiž definuje ich kooperáciu a kompetencie v rámci projektu EHMK 2026.

Príhovor rektora Akadémie umení Michala Murina sa vzťahoval predovšetkým na vytvorenie spoločného dynamického priestoru pre ďalšiu komunikáciu. Rektor AU zároveň upozornil na možnosti, ktorými Akadémia umení disponuje: „Titul Európske hlavné mesto kultúry predpokladá – okrem 6-ročnej prípravnej, 1-ročnej realizačnej fázy a 5-tich rokov monitoringu – aj deklaráciu dlhodobej a náročnej spolupráce. Naša akadémia produkuje umelcov a generuje umelecké projekty, spoluvytvára kultúrne segmenty. Preto verím, že absolventi a študenti Akadémie umení sa budú môcť do jednotlivých činností aktívne zapojiť. Mal som česť sledovať projekt EHMK v Košiciach zblízka. Dnes ide o neporovnateľne vyššiu kvalitu kultúrnych aktivít či úroveň mestskej infraštruktúry. Myslím si, že Banskej Bystrici projekt EHMK jednoznačne pomôže. Už len tým, že si uvedomujeme dôležitosť aktívnej vzájomnej spolupráce, vytvárame dynamický priestor pre implementovanie kultúrno-edukačných, pedagogických a umeleckých projektov v širšom spektre. Akt podpisu memoranda o spolupráci je preto veľmi dôležitý. Je potrebný pre nás, zástupcov inštitúcií, aby sme uvoľnili svoje kapacity a nasmerovali ich pre aktívnu prácu na projekte. Je to významné gesto pre Banskú Bystricu a jej obyvateľov.“

Primátor Banskej Bystrice Ján Nosko, predseda Banskobystrického samosprávneho kraja Ján Lunter, rektor Univerzity Mateja Bela Vladimír Hiadlovský a rektor Akadémie umení Michal Murin vyjadrili podporu projektu a potvrdili garanciu za jednotlivé projektové oblasti. Memorandum napokon deklaruje mimoriadny záujem o kooperáciu, minimálne z pohľadu realizácie projektu EHMK 2026.

Projekt EHMK nekončí!

Spomedzi ôsmich prihlásených žiadostí vybrala odborná nezávislá porota napokon trojicu predbežných víťazov. Podľa šéfky poroty Pauliny Florjanowicz sa mestá zhostili veľkej úlohy, pretože pripravili vynikajúce projekty za mimoriadne zložitých aktuálnych podmienok. Do užšieho výberu súťaže boli 5. februára 2021 zaradené mestá Nitra, Trenčín a Žilina. Ktoré z nich napokon získa prestížny titul a okrem iných benefitov aj finančnú cenu Meliny Mercouriovej vo výške 1,5 milióna eur, bude známe v decembri 2021.

Akadémia umení BB sa s partnermi Memoranda zhodla na pokračovaní

vybraných celkov projektu aj v prípade možného „neúspechu“. Svoju podporu mestám vyjadrila aj ministerka kultúry Natália Milanová: „Bez ohľadu na výsledok v tejto súťaži verím, že všetky mestá budú ďalej stavať na projekte, ktorý si pripravili, a kvalitatívne pretvorila kultúrnu a umeleckú ponuku pre svojich obyvateľov i návštevníkov“. Pre mesto Banská Bystrica to znamená, že môže naďalej pokračovať vo vytýčených stratégiách, ktoré sa na základe podávanej žiadosti EHMK 2026 výrazne aktualizovali. Aj preto bude Akadémia umení v Banskej Bystrici, ako jeden z hlavných partnerov projektu, dôležitou súčasťou týchto procesov v nasledujúcom období.

„Som rád, že ste sa s nami rozhodli vstúpiť do spoločného projektu Európske hlavné mesto kultúry 2026. Myslím si, že je to dobrá výzva pre všetkých aktérov v meste aj v regióne. Som presvedčený, že potenciál tu je, a preto ma teší, že sa nám podarilo prepojiť nielen inštitúcie v meste, ale zapojiť do priprav odborníkov na kultúru aj z tretieho sektora. Verím, že sa nám podarilo vytvoriť kvalitný tím a spoločnými silami tento titul získame. A aj keby sa to nepodarilo, nápady z vytvorenej kultúrnej koncepcie budeme vedieť naďalej využívať a aspoň z časti realizovať,“

uviedol na záver primátor Ján Nosko.

ART3 – Simulačné centrum Multimediálne centrum so zameraním na produkciu, postprodukciiu a prezentáciu umeleckej tvorby

Simulačné centrum?

Súčasný trendy v oblasti výskumu a edukácie sú podmienené celkovým technologickým progresom a sférou digitálnych inovácií. Mnohé z nich sú podnetné a inšpiratívne aj pre segment umeleckého vzdelávania. Dnes už existuje viacero príkladov aplikácie funkčných modelov do reálneho prostredia škôl, vrátane špecifických pedagogických procesov, ktoré charakterizuje dynamika, otvorenosť a adaptabilita. Jedným z takýchto nástrojov je tzv. simulačné centrum, kde sa edukatívne prostredie prepája s praxou na báze simulovaných procesov.

Dá sa povedať, že notoricky známy leitmotív „škola hrou“ je neustále transformovaný, uplatňuje sa v rôznych úrovniach vzdelávania. Áno, ak hovoríme o vysokej škole s umeleckým zameraním, táto premisa je znásobovaná kreatívnymi zásahmi a autorskou spontaneitou. Ako nastaviť toto prostredie tak, aby sa stalo katalyzátorom ideí a konceptov, reagovalo na konkrétne potreby praxe a pritom „nestrácalo“ svoju exkluzivitu? Jednou z odpovedí je simulačné centrum ART3.

Projekt ART3

Simulačné centrum ART3 je súčasťou Dlhodobého zámeru AU pre obdobie 2021 – 2026 a patrí ku konkrétnym rozvojovým stratégiám súčasného

vedenia akadémie. Podľa vzoru európskych univerzít, ich pracovísk a inštitútov sme sa rozhodli vytvoriť koncept špecifickej platformy, ktorá by spĺňala kritériá progresívneho vzdelávania. Našou snahou bolo nastaviť projekt tak, aby vychádzal z aktuálnych a reálnych podmienok a nadväzoval na existujúcu infraštruktúru. Vnímame to ako dôležitý krok nielen z pohľadu rozšírenia technologického zázemia AU, ale aj ako určitý upgrade jej pedagogicko-vzdelávacej štruktúry.

Príprava projektu simulačného centra „ART3“ bola realizovaná v novembri 2020. Odborná pracovná skupina zložená z členov z jednotlivých fakúlt AU vypracovala v priebehu 2 týždňov od zverejnenia výzvy komplexný elaborát pod názvom ART3 – Simulačné centrum/Multimediálne centrum so zameraním na produkciu, postprodukciiu a prezentáciu umeleckej tvorby. Projekt obsahoval okrem technologických a technických požiadaviek aj personálnu maticu riešiteľského tímu. V decembri 2020 bol projekt schválený orgánmi MŠVVaŠ a Akadémii umení v Banskej Bystrici bola priznaná dotácia vo výške: 126 064,- EUR (z celkovej žiadanej sumy: 128 000,- EUR).

Plug & Play!

Nové multimediálne simulačné centrum umožní študentom podieľať sa na audiovizuálnych (televíznych a filmových) a širšie umelecky koncipovaných

projektoch s pedagogickým vedením, vrátane lektorov z externého prostredia. Vzniknú profesionálne podmienky pre návrh, produkciu, pokročilú finalizáciu a postprodukciiu umeleckých multimediálnych výstupov. Simulačné centrum poskytne možnosti verejnej prezentácie výstupov (broadcasting, online stream a pod.) a rovnako podporí ich digitálnu archiváciu.

Simulačné centrum ART3 definuje spoluprácu všetkých fakúlt AU. Jeho prevádzka nie je viazaná iba na centrálné štúdio (Fakulta dramatických umení – FDU), ale bude využívaná aj na ďalších fakultách akadémie (Fakulta výtvarných umení – FVU, Fakulta múzických umení – FMU), kde vzniknú detašované pracoviská. Samozrejme, z pohľadu obsahovej náplne simulačného centra vyplýva možnosť využívať jeho technologické vybavenie aj v mimoakademickom externom prostredí.

Prax teórie – teória praxe

Simulačné centrum reflektuje tiež trendy v edukácii v digitálnom (online) prostredí. Jeho primárnou úlohou je poskytovať spektrum aktivít na báze netradičných metodických postupov. Využívanie nových softvérových a hardvérových nástrojov simulovanej výuky podporuje najmä individuálnu prípravu a tímový koučing študenta. Dôležitým aspektom je preto realizácia praktických úloh vrátane samotných simulácií či dizajn umelecky orientova-

ných projektov, na ktorých sa podieľajú pracovné skupiny zložené zo študentov a pedagógov. Jednotlivé výstupy budú priebežne a permanentne prezentované, streamované a archivované.

Predpokladom optimálneho fungovania simulačného centra je jeho udržateľnosť. Keďže ide o jeden z podstatných parametrov, vedenie akadémie sa bude zaoberať touto problematikou s rovnakým nasadením. Celkový plán definuje aj spoluprácu s výkonnými umelcami a zástupcami kreatívneho priemyslu a sleduje tiež odborný rast zamestnancov AU. Spolupráca s vybranými inštitúciami a partnermi má byť podľa možnosti kontinuálna a dlhodobá.

Projekt Simulačné centrum – ART3 prekračuje ambície obdobných simulačných modelov, pretože sa opiera o „použitelnosť“ výstupov vzniknutých v pedagogickom procese, pričom dôraz kladie na ich priamu a okamžitú distribúciu (real time sharing a streaming a pod.). To predpokladá aktívnu

komunikáciu a participáciu zo strany AU smerom k širšej verejnosti a podnikateľskému prostrediu vo vybraných kultúrno-umeleckých segmentoch.

Veríme, že novovzniknuté simulačné centrum si získa vašu aktívnu pozornosť a vzbudí živý záujem partnerov z externého prostredia. Totiž už v tejto chvíli je namieste „podozrenie“, že Simulačné centrum – ART3 je jedinečnou platformou, kde teória praxe a prax teórie o seba „narážajú“ naozaj kreatívnym a originálnym spôsobom.

Odborná pracovná skupina ART3 – Simulačné centrum

Prípravný tím projektu:

Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.
Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.
doc. Mgr. art. Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD.
doc. Mgr. art. Lubomír Viluda, ArtD.
PaedDr. Mgr. Peter Vítko

Koncept a dramaturgia projektu:

Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.
Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.

Riešiteľský tím:

Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.
Mgr. art. Stanislav Králik
Mgr. art. Ivan Kršiak, ArtD.
Mgr. art. Jakub Laco
Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD.
Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.
doc. Mgr. art. et Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD.
doc. Mgr. art. Lubomír Viluda, ArtD.
PaedDr. Mgr. Peter Vítko

Zodpovedný riešiteľ:

PaedDr. Mgr. Peter Vítko

Administrácia projektu:

Ing. Petra Virágová
Bc. Andrea Spodniaková

→ Richard Kitta, Barbora Špániková

Rekonštrukcia internátu AU

Ministerstvo školstva poskytlo finančný príspevok pre ŠD AU vo výške 220 000 € na rekonštrukčné práce v ŠD AU s podmienkou, že sa začnú realizovať v kalendárnom roku 2020, pričom 100 000 € vyčlenilo na rekonštrukciu 16 kúpeľní (v bunkách č.: 301, 305, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 101, 102, 104, 105, 106) a 120 000 € určilo na rekonštrukciu podláh v 57 izbách ŠD AU.

Na základe korektného výberového konania uzavrela AU spoluprácu s firmou PRIMA INVEST, spol. s r.o. a rekonštrukčné práce sa začali realizovať v decembri 2020 s plánom ukončenia marec – apríl 2021.

V súčasnosti rekonštrukčné práce kúpeľní a podlahových krytín prebiehajú. Po vyrovnaní povrchu nivelizačnou hmotou sa už začali klást' nové podlahové krytiny v izbách na IV. poschodí a bude sa postupne pokračovať po poschodiach od najvyššieho k I. poschodiu. V kúpeľniach sú postavené priečky podľa navrhnutého projektu a dávajú sa obklady na steny a dlažba. So spoluprácou so stavebnou firmou som spokojná, práce napredujú podľa plánu.

Ďalšie finančné prostriedky z MŠ SR by sme potrebovali aj na zvýšenie štandardu izieb, tzn.: zakúpenie nového

inventára do izieb: prioritne výklopné váľandy, písacie stoly do izieb, stoličky do izieb, nočné stolíky, interiérové dvere do izieb, chladničky do všetkých buniek, tiež vybaviť inventárom spoločenskú miestnosť, zakúpiť kompletne vybavenie do všetkých 3 kuchyniek.

Žiadúca by bola aj oprava stierok a maliarske práce vo všetkých interných priestoroch ŠD AU, kompletná výmena okien, výmena radiátorov s ventilmi, nainštalovať kamerový systém do interných a externých priestorov ŠD AU za cca 10 000 €. Aj tieto požiadavky sme adresovali na MŠ SR, dúfajúc, že zámer revitalizácie internátov sa podarí uskutočniť.

→ Mgr. Katarína Stareková
riaditeľka ŠD AU

Študentská osobnosť roka

Osobnosť ako pojem – zmyslom je poukazovať na výnimočnosť človeka v oblastiach, ktoré v spoločnosti zastávajú dôležité hodnoty bytia. Práve osobnosť je schopná svojou aktivitou preberať množstvo stimulov a impulzov pre rozvoj nielen seba samého, ale aj spoločnosti, komunity či jednotlivcov, ktorých svojím konaním inšpiruje. Profil osobnosti v definícii významu hodnôt je v dnešnej dobe potrebné neustále pripomínať, poukazovať na ukazovatele osobnosti. Zdôrazňovať význam pojmu v jeho pravom slova zmysle.

Žijeme časy, keď sa status osobnosti posúva smerom k úpadku. Charakteristika pojmu osobnosť má mnohokrát mylné interpretácie vychádzajúce z nastavenie spoločnosti, z vedomia, sebavedomia, nevedomia?

Osobnosť stráca na význame, nachádza miesto na pomenovanie mnohých anomálií, ktoré s parametrami osobnosti nemajú žiadne opodstatnenie, príbuznosť. Naopak vytvárajú falošné škály definície osobnosti.

Preto je dôležité, nevyhnutné udržiavať a pripisovať status osobnosti práve ľuďom, ktorí sa v istom spoločenskom jave vyznačujú jedinečnosťou. Tá má priamy vplyv na isté oblasti života. Osobnosť je nositeľom hodnôt. Svojimi aktmi a podkladom sa stáva tvorcom hodnôt.

Akademická pôda musí zdôrazňovať a ponúkať zázemie pre rozvoj osobnosti v zmysle podstaty, hodnôt a váhy. Študentská osobnosť Slovenska akademického roka 2019/2020 je národná súťaž mladých talentovaných ľudí – študentov prvého až tretieho stupňa vysokoškolského štúdia. Jej cieľom je vyzdvihnúť mladé slovenské osobnosti na vysokých školách v SR, ich talent aj cielavedomosť a úspešnosť, predstaviť ich širokej verejnosti a dať im možnosť presadiť sa doma aj v zahraničí. Jednotlivé nominácie posudzujú garanti podujatia, ktorými sú špičkoví odborní-

ci, uznávaní doma i v zahraničí, vrátane odborníkov menovaných Slovenskou rektorskou konferenciou a Slovenskou akadémiou vied. Projekt sa uskutočňuje pod záštitou prezidentky SR Zuzany Čaputovej, pod odbornou garanciou Slovenskej rektorskej konferencie a Slovenskej akadémie vied. Študentská osobnosť roka sa vyhlasuje v 13 kategóriách. Okrem vyhlásených kategórií sú

udeľované aj mimoriadne ceny. Cena JCI-Slovensko za dôraz na ekológiu vo svojom odbore, Cena BMW Group Slovakia za trvalú udržateľnosť či absolútny víťaz TOP študent. Akadémia umení prostredníctvom vedenia fakúlt zaslala tento rok do projektu hneď niekoľko nominácií v kategórii kultúra, umenie a uviedla tak zastúpenie osobnosti v pozícii študenta.

1

NOMINÁCIE v kategórií KULTÚRA, UMENIE:

Mgr. art. Žofia Dubová, Vysoká škola
výtvarných umení v Bratislave

Šimon Halás, Univerzita veterinárneho
lekárstva a farmácie v Košiciach

Mgr. art. Marek Janičík, Fakulta
dramatických umení, Akadémia umení
v Banskej Bystrici

Mgr. art. Filip Jekkel, Fakulta dra-
matických umení, Akadémia umení
v Banskej Bystrici

Karin Kolesárová, Fakulta umení, TU
v Košiciach

Bc. Štefánia Lovasová, Filmová a tele-
vízna fakulta, VŠMU v Bratislave

Mgr. art. Martin Mjartan, Fakulta
architektúry a dizajnu, STU v Bratislave

Bc. Natália Šimonová, Fakulta výtvar-
ných umení, Akadémia umení v Banskej
Bystrici

Dňa 16.12. 2020 sa uskutočnilo online
vyhlásenie Študentskej osobnosti akad.
roka 2019/2020.

Víťazom v kategórii kultúra, umenie sa
stal Mgr. art. Martin Mjartan z Fakulty
architektúry a dizajnu STU v Bratislave.
Víťazovi aj v mene Akadémie umení
srdečne blahoželáme a zároveň gratulu-
jeme všetkým nominovaným.

→ Mgr. art. Barbora Španíková, ArtD.
prorektorka pre intrainštitucionálnu spoluprácu,
publicitu a vonkajšie vzťahy

2

1. Bc. Natália Šimonová
2. Mgr. art. Marek Janičík
3. Mgr. art. Filip Jekkel

3

Akademická knižnica AU BB

počas pandémie

Na základe nepriaznivej epidemiologickej situácie musela byť Akademická knižnica Akadémie umení z dôvodu prijatých nariadení a opatrení na zabránenie šírenia COVIDu-19 počas prvej vlny pandémie zatvorená. V tomto období sme boli nútení poskytovať knižničné služby len v obmedzenom režime. Vykonávali sme prolongácie vypožičaných dokumentov, riešili sme mailové požiadavky našich čitateľov a pravidelne sme zverejňovali všetky aktuálne informácie prostredníctvom našej webovej stránky a na našom facebookovom profile.

Gale Reference Complete

Pre našich používateľov boli zadarmo sprístupnené databázy Gale, nakoľko vydavateľstvo Gale predĺžilo skúšobný prístup do databáz Gale Reference Complete.

ProQuest

Ďalšou príjemnou novinkou bol prístup k dokumentom na platforme ProQuest. Všetci používatelia z otvoreného webu mali k nej priamy prístup. Ktokoľvek tak mohol vyhľadávať a zobrazovať náhľady vyše 900 miliónov dokumentov a čítať 3,5 milióna úplných textov voľných zdrojov bez nutnosti akéhokoľvek ďalšieho overovania.

Počas zatvorenia knižnice boli všetky sankcie za nevrátené dokumenty odpustené. Na vrátenie kníh bolo možné použiť box uložený v priestoroch vrátnice v budove Fakulty dramatických umení. Knihy bolo možné vrátiť aj do-

poručenou poštou. Vrátená výpožička bola odpísaná z čitateľského konta až po uplynutí 5-dňovej karantény. Po uvoľnení opatrení už bolo možné knižničné služby rozšíriť aj o výpožičky kníh. Podmienkou bolo zaslanie mailovej žiadanky so zoznamom požadovanej dostupnej literatúry. Knihy boli pripravené na vyzdvihnutie po dohodnutí termínu prevzatia, zvyčajne nasledujúci pracovný deň. Predaj publikácií AU BB bol taktiež sprístupnený.

Zriadenie novej internetovej študovne

Veľkým prínosom pre našich čitateľov bolo zriadenie novej internetovej študovne, ktorej súčasťou boli 3 terminálové stanice a 2 počítačové zostavy s pripojením na internet a s možnosťou tlačových výstupov. Vďaka tomu bola knižnica schopná rozšíriť ponuku aj o poskytovanie doplnkových služieb (tlač, viazanie, laminovanie).

Vstup do študovne bol možný len s prekrytím horných dýchacích ciest a po použití dezinfekčného prostriedku, zároveň musel byť dodržaný odstup 1,5 – 2 m od ostatných používateľov v študovni v jednom čase. Informácia o maximálnom počte ľudí bola uvedená na viditeľnom mieste pri vstupe do študovne (1 používateľ na 15 m²).

Študovňa záverečných prác

V letných mesiacoch sme tiež zriadili novú študovňu záverečných prác, kde sme postupne premiestnili všetky prezenčne dostupné záverečné práce od začiatku fungovania knižnice. Súčasťou študovne je niekoľko pracovných terminálov s pripojením na internet, ktoré slúžia predovšetkým pre vyhľadávanie záverečných prác v našom online katalógu dostupného na www.kis3g.sk.

Projekt s FPU

Akademická knižnica Akadémie umení sa stala úspešným riešiteľom projektu a získala finančné prostriedky z Fondu na podporu umenia vo výške 3000 eur na nákup publikácií a periodík. Podmienkou na získanie grantu bola (okrem iného) realizácia nákupu prostredníctvom lokálnych kníhkupectiev a zahrnutie publikácií vydaných s podporou FPU do akvizície.

Projekt „Vzdelávanie divadlom“

Vďaka projektu „Vzdelávanie divadlom“, ktorý sa realizuje pod vedením prof. PhDr. Dagmar Inštorisovej, PhD., bol fond knižnice obohatený o tituly ako napríklad: Dramatické techniky a ich potenciál, Divadelné myslenie, O divadelnej réžii, Kriticky o divadle, Divadelná kritika, Terapia divadlom atď. Projekt je zameraný na inováciu foriem a metód kurzov teoreticko-dejinnej a praktickej výučby a na tvorbu pedagogicko-didaktických materiálov i pomôcok doterajšieho modelu vzdelávania divadlom (vrátane osobnostného rozvoja prostriedkami divadla), divadelnej tvorby a vyučovania o divadle. Projekt je koncipovaný tak, aby bolo možné kreatívne divadelné postupy využiť aj interdisciplinárne.

→ Ing. Ivana Badinská
riaditeľka Akademickej knižnice

Foto: archív knižnica AU

Š T U D E
N T S K Á
Ú N I A U

Založenie Študentskej únie

**Zástupcovia študentov z Akademického senátu
Akadémie umení zakladajú Študentskú úniu
Akadémie umení.**

Študentská únia AU v Banskej Bystrici bude zastupovať záujmy všetkých študentov akadémie, pričom jej snahou bude rozvoj prostredia, vzdelania a života študentov a stane sa sprostredkovateľom medzi študentmi a samosprávnymi orgánmi AU. Práve takáto spolupráca dopomôže ku skvalitneniu a formovaniu študentského života podľa potrieb a predstáv študentov. Jej členom môže byť každý študent dennej formy štúdia na všetkých troch stupňoch štúdia a podieľať sa na organizovaní rôznych workshopov, kultúrnych a spoločenských podujatí ŠÚ. Dôležitým aspektom je aj prehľbovanie vzťahov formou vzájomnej spolupráce medzi jednotlivými fakultami a s podobnými študentskými organizáciami na Slovensku i v zahraničí. Vďaka vlastnému priestoru bude Študentská únia bližšie k študentom a študenti bližšie k Študentskej únii.

Po oficiálnom založení vás budeme bližšie informovať.

→ Martin Bízik, člen AS AU

Návrh novely vysokoškolského zákona v procese

Ministerstvo školstva vedy výskumu a športu predstavilo návrh novely zákona o vysokých školách. Pripravovaná novela obsahovala viacero sporných bodov, týkajúcich sa predovšetkým autonómie vysokých škôl a ich samosprávne riadenie, či financovanie vysokých škôl.

Návrh novely plné znenie tu:
https://protest.uniba.sk/wp-content/uploads/2021/02/131_konsolidovane-znenie_16-2-2021_NAVRH.pdf

Koncom januára /28. 1. 2021/ vydala Univerzita Komenského v Bratislave vyhlásenie k návrhu novely vysokoškolského zákona a k budúcnosti akademickej samosprávy na Slovensku. Vyjadrila nesúhlas s novelou vysokoškolského zákona v aktuálnej podobe, ktorá otvára dvere politizácii univerzít a verejných vysokých škôl. Zároveň vyzvala všetky vysoké školy a univerzity v Slovenskej republike, ako aj ich jednotlivých predstaviteľov, reprezentácie vysokých škôl, akademických či iných zamestnancov a študentov, aby toto vyhlásenie podporili a pripojili sa k nemu v záujme dosiahnutia efektívneho dialógu s vládou Slovenskej republiky.

Viacere univerzity na Slovensku následne zverejnili svoje vyhlásenia proti politizácii riadenia vysokých škôl a politike znižovania financií dlhodobopodfinancovaným verejným vysokým školám. Zároveň vyzvali predstaviteľov ministerstva na vedenie odborného, konštruktívneho dialógu. Bola zriadená samostatná webová platforma, ktorá

celú situáciu monitoruje:
<https://protest.uniba.sk/>

Akadémia umení sa do procesu promptne zapojila a vydala **Vyhlásenie Akadémie umení** /1. 2. 2021/
<https://www.aku.sk/sk/univerzita-au/aktuality/317-vyhlasenie.html>

Dňa 25. februára 2021 sa rektorky a rektori slovenských vysokých škôl stretli s ministrom školstva Branislavom Gröhlingom a štátnym tajomníkom Ľudovítom Paulisom na Ekonomickej univerzite v Bratislave, aby prerokovali okrem iných tém aj návrh novely vysokoškolského zákona. Členovia Slovenskej rektorskej konferencie, prijali uznesenia a vyzvali ministra školstva na vedenie odborného dialógu s akademičkou obcou k tejto téme.

Na riadnom zasadnutí /25. 2. 2021/ Akademického senátu Akadémie umení v Banskej Bystrici prijal senát k tejto otázke samostatné uznesenie, zverejnené v aktualitách na www.aku.sk.

Vyhlásenie AS AU k avizovanej novele o VŠ

Akademický senát Akadémie umení v Banskej Bystrici nesúhlasí s návrhom avizovanej novely zákona o vysokých školách v predloženej podobe a plne podporuje uznesenia prijaté na 97. zasadnutí SRK, konanom dňa 23. 2. 2021 v Bratislave, stanovisko Klubu dekanov fakúlt VŠ ako aj Rady VŠ. Táto právna úprava nerieši kľúčové problémy slovenského vysokého školstva. Je

vyjadrením pretrvávajúcej neopodstatenej a nevysvetliteľnej nedôvery vo vysoké školy a snahy o ich ovládnutie a podriadenie štátu. Akademický senát Akadémie umení v Banskej Bystrici považuje princíp inštitucionálnej autonómie vysokých škôl, princíp akademickej samosprávy za základný stavebný kameň akejkoľvek budúcej právnej úpravy. Vyzýva predkladateľa, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, aby materiál v tomto období nezaradil do legislatívneho procesu. Snahy o obmedzenie týchto princípov, ktoré sú jasne badateľné v predloženej novele zákona o vysokých školách, považuje AS AU za neprijateľné. Od ministerstva očakáva viac dôvery vo vysoké školy, ktoré nesú zodpovednosť za svoje aktivity, a otvorený odborný dialóg s vysokými školami pri príprave právnych predpisov, ktoré sa ich týkajú.

Dňa 2. 3. 2021 prebehlo stretnutie ministra školstva Branislava Gröhlinga s predstaviteľmi troch hlavných orgánov reprezentácie vysokých škôl – s prezidentom Slovenskej rektorskej komory Rudolfom Kropilom, predsedom rady vysokých škôl Martinom Putalom a predsedom Študentskej rady vysokých škôl Filipom Šuranom. Všetci sa zhodli na tom, že slovenské vysoké školy potrebujú zmeny a reformy a je v ich spoločnom záujme sa na týchto zmenách podieľať. Minister prisľúbil, že k politizácii vysokých škôl po zmene vysokoškolského zákona nedôjde. / www.srk.sk/

Spolupráca študentov herectva s vojenskou políciou

Je bežnou praxou, že vysoké školy nadväzujú rôzne spolupráce s externými prostrediami. Na Fakulte dramatických umení však vzniká jedna z tých, ktorá je neštandardná a výnimočná. Dve úplne odlišné zamerania, špecifikácie, dva rozdielne svety. Herectvo a vojenská polícia.

Minister školstva Branislav Gröhling (SaS) ocenil, že sa zástupcovia reprezentácií zúčastnili konštruktívnej diskusie, prispeli svojimi návrhmi a chcú sa podieľať na zmenách vo vysokom školstve. Štátny tajomník rezortu školstva dodal, že ďalšiu verziu návrhu, bude ministerstvo konzultovať s kontaktnou skupinou, ktorá bola nominovaná z reprezentácie vysokých škôl.

Zástupcovia SRK v expertnej skupine MŠVVaŠ SR

Prezídium Slovenskej rektorskej konferencie („SRK“) rozhodlo, že SRK budú v expertnej skupine, ktorá bude rokovať o návrhu novely zákona o vysokých školách podľa dohody z ostatného stretnutia na pôde Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR s predsedami orgánov reprezentácie vysokých škôl, zastupovať:

- Dr. h. c. prof. Ing. Rudolf Kropil, PhD., prezident SRK a rektor Technickej univerzity vo Zvolene;
- prof. RNDr. Libor Vozár, CSc., viceprezident SRK, rektor Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre a bývalý prezident SRK;
- prof. JUDr. Marek Števec, PhD., rektor Univerzity Komenského v Bratislave.

V prípade neprítomnosti niektorého zo zástupcov na rokovaní ho bude alternovať prof. PaedDr. René Bílik, CSc., rektor Trnavskej univerzity v Trnave.

Vojenský psychológ Mgr. Ivan Sopoliga pôsobí na útvare Odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie (OKMVAK) Vojenskej polície Vlkanová-Hronsek a je jedným zo skupiny inštruktorov, ktorí pre príslušníkov OKMVAK vytvorili praktický výcvik modelových situácií. Vo vojenských objektoch začali vytvárať a simulovať rôzne prostredia, ktoré prispôbovali tak, aby sa čo najviac podobali realite a inštruktori aktívne vystupovali v úlohách figurantov. Sopoliga prišiel s návrhom podporiť autenticnosť a kvalitu tejto činnosti angažovaním do úloh figurantov ľudí z externého prostredia, s ktorými prídu príslušníci vojenskej polície prvýkrát do kontaktu až počas samotného praktického výcviku. Katedra herectva na Akadémii umení v Banskej Bystrici bola pre neho jasnou voľbou, s kým by chcel v tejto činnosti nadviazať spoluprácu. Po rozhovore s pánom Sopoligom sme sa jednoznačne zhodli, že táto spolupráca má nesporne prínos pre obe zúčastnené strany a vzniká pôda pre dlhodobú spoluprácu. Hlavným predmetom a cieľom tejto spolupráce je participácia študentov herectva pod vedením odborných asistentov FDU pri praktickom výcviku príslušníkov vojenskej polície ministerstva obrany na základe simulovaných situácií v priestoroch OKMVAK Vlkanová-Hronsek. Študenti herectva sú schopní pohotovo improvizovať a reagovať v rôznych simulovaných situáciách, vytvárať rôzne charaktery či typy, spätne analyzovať situáciu a podať konštruktívnu spätnú väzbu. Dokonca sami môžu tieto modelové situácie vymýšľať a aj týmto kreatívnym spôsobom sa na výcviku podieľať. Pred samotným výcvikom budú oboznámení a poučení o bezpečnostných a protipožiarnych predpisoch platných pre vojenskú políciu. V útvare OKMVAK Vlkanová-Hronsek tak môžu zažiť nenahraditeľnú autentickejšiu skúsenosť, ktorá môže byť pre ich budúcu hereckú profesiu veľmi užitočná a určite špecifická.

Dva rezorty, ktoré sa zdanlivo prepojiť nedajú, našli spoločnú reč. Táto spolupráca má tiež podporu Ministerstva obrany SR, osobnú podporu vyslovil minister obrany PhDr. Jaroslav Naď, PhD. Veríme, že v čase plánovanej realizácie už nebudú prísne protipandemické opatrenia a podarí sa nám v prvom novembrovom týždni roku 2021 vízie realizovať a odštartovať pilotný ročník.

ROK s dištančnou výučbou

Hovoriť alebo písať o nejakých výhodách dištančnej formy výučby spevu by bolo odo mňa asi veľmi neúprimné, ba až hrubo neprofesionálne. Ak teda opomeniem fakt, že sme objavili aj iné muzikantské formy „využitia“ počítača. Nuž, ale prekážky sú na to, aby sa prekonávali. Vedeli by o tom hovoriť hlavne moji študenti na FDU – osem hercov, jedna režisérka a ďalší štyria na FMU, ktorí majú spev ako hlavný predmet. Asi tá najväčšia zákernosť takejto výučby spočíva v tom, že výsledný tón je deformovaný zvukom, ktorý ide vždy cez nejaký nosič, nehovoriac o tom, ak napríklad začne kolísať signál. Prakticky to vyzerá tak, že sedím pri klavíri a kontrolujem intonáciu a na druhej strane sú študenti, ktorí spievajú na podklad, ktorý sme si predtým sami museli vyrobiť. Na tomto mieste sa musím všetkým študentom ozaj pokloniť. Spravili sme toľko roboty, že spolu rozmýšľame, ako toto všetko formou koncertu aj v tejto neprajnej dobe, úprimne verím, že dočasne, uplatníme. Samozrejme, že tá práca je iná. Je nesmierne náročná na čas a trpezlivosť, ale prináša výsledky. No a pre mňa je najdôležitejšie, že už teraz sa všetci tešíme na to, že sa uvidíme a počujeme. No a všetci dúfame, že to nebude len cez počítač. Želám všetkým lepší rok 2021 a hlavne veľa zdravia.

doc. Mgr. art. Dušan Jarjabek
pedagóg spevu, FDU a FMU

Dištančná forma vzdelávania pre mňa nebola veľkou zmenou, práve preto, že pandemická kríza prišla v momente, keď som bola už vo štvrtom ročníku štúdia divadelnej dramaturgie a réžie.

Počas tohto ročníka som totiž mala stáť v rámci performancie Masterpiece režisérky Slávy Daubnerovej a individuálny študijný plán. V týchto súvislostiach nás pandemická kríza ovplyvnila značne, pretože premiéra sa musela niekoľkokrát prekladať. Z dôvodu šírenia koronavírusu a iných okolností sme napokon mali premiéru v septembri 2020 namiesto pôvodného termínu v decembri 2019. Počas tohto obdobia som ešte stihla spolupracovať na projekte Bratislavské divadelné noci, ktorý sme v období uvoľnenia opatrení, v auguste 2020, úspešne realizovali. Tento akademický rok tvorím absolventskú inscenáciu Leni a skúšobný proces musíme prispôbovať týmto podmienkam. A čo dalo obdobie krízy mne osobne? Poznanie, že nesiem zodpovednosť len za veci, ktoré dokážem ovplyvniť.

Bc. Jana Hanešová
poslucháčka 5. roč. réžie, FDU

Pandémia je veľkou skúškou ako pre školy, tak aj pre nás študentov. Prvýkrát sme takmer celý semester strávili „online“, čo sa odrazilo hlavne na nedostatku sociálneho kontaktu či pocite samoty, zvlášť u prvákov, ktorí potrebujú priamy kontakt s priestorom, pedagógmi či spolužiakmi. Dištančnú formu výučby som zažil už dvakrát, pričom v prípade prvej vlny koronavírusu som to bral ako fakt, keďže sa to dalo očakávať vzhľadom na situáciu v okolitých krajinách. V prípade druhej vlny bola naša škola prvé tri týždne otvorená, teoretické predmety boli online, ale praktické sa vykonávali v priestoroch školy. Po

zatvorení školy sme opäť komunikovali cez MS teams, kde sme nahrávali – a predpokladám, že stále aj budeme nahrávať – svoje práce. Komunikácia s učiteľmi je príjemná, pomáhajú nám a posielajú rôzne videá na inšpiráciu. Myslím, že každý má toho dosť a chcel by sa vrátiť do normálneho režimu. Chodiť do školy, byť medzi ľuďmi, tvoriť spoločne so spolužiakmi v priestore a podobne. Za normálnych okolností by sme zostávali spolu v škole do noci a pracovali na zadaniach alebo inscenáciách. Tá práca ide inak, keď sa človek nachádza medzi „podobnými“ ľuďmi, ako keď je zatvorený sám doma. Osobne mám v škole väčšiu chuť tvoriť.

Richard Galdun
poslucháč 3. roč. herectva, FDU

Dištančná forma vzdelávania v umeleckom školstve je spôsob, ako v zložitej pandemickej situácii neprestať pracovať a nestratiť kontakt. Pre oblasť teoretických predmetov ju môžeme považovať za inovatívnu s viacerými možnosťami. Ale z hľadiska výučby praktických predmetov nie je kvalitnejšia ako prezenčná výučba, práve naopak. Viac by sme mohli hovoriť o jej nedostatkoch v zmysle nemožnosti realizovať cez obrazovku to, čo sa udeje v živom okamihu tvorby, keď tvorca a prijímateľ nemajú medzi sebou tzv. stenu. Nevraviac o tom, že kolektívna herecká tvorba, ktorá je vo svojej prirodzenosti kontaktná, sa cez ňu uskutočňovať nedá. Ďakujem študentom, že prijali tento stav s pokorou a trpezlivosťou. Aj napriek všetkému, zostali sme v spojení a vznikli aj zaujímavé domáce videona-

hrávky, ktoré zostanú svedectvom tejto doby i vzdelávania. Verím, že čoskoro „stena“ pôjde preč.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
pedagogička, prodekanka FDU

Minulý rok, ktorý sa niesol v „znamení online výučby“, testoval predovšetkým moju vytrvalosť a trpezlivosť. Ako každý študent na našej škole, ktorý bol súčasťou skúšobného procesu nejakého predstavenia, aj ja som mal možnosť zažiť, aké to je, skúšať predstavenie na trikrát s niekoľkotýždňovými prestávkami. Počas týchto prestávok som vo svojej samostatnej práci na role pocítil, ako veľmi je úloha režiséra a hereckých partnerov pri tvorbe postavy nápomocná a dôležitá. Avšak, taktiež som sa naučil viac veriť svojim rozhodnutiam v tvorivom procese a vážiť si čas spoločných skúšok.

Bc. Roman Hargaš
poslucháč 5. roč. herectva, FDU

S dištančnou formou výučby som sa ako pedagogička stretla prvýkrát v marci 2020. V tom čase som vyučovala hereckú výchovu v 3. ročníku herectva. V letnom semestri sme pracovali so súčasnou dramatikou, a preto nebol až taký veľký problém spracovať ju súčasne, formou online videí. Keďže išlo o študentov, ktorí už mali za sebou niekoľko rokov hereckej prípravy, vedeli sa s takouto úlohou popasovať, a hoci to bolo pre mnohých náročné zadanie, na konci semestra viacerí zhodnotili, že to bol nezvyčajný druh práce, ktorý ich

aj veľa naučil.

Tento rok však učím 1. ročník herectva, ktorý to má s hereckou prácou náročnejšie. Dištančná forma neumožňuje napr. kolektívne cvičenia na stmelenie kolektívu, prácu s javiskovým priestorom či iné fyzické herecké tréningy, ktoré sú najmä v hereckých začiatkoch veľmi dôležité. Výučbu sme museli skesať na čítanie teoretických kníh a individuálne etudy vo forme videa. Tu nastáva obrovská nesprievodnosť v podmienkach, aké študenti majú na svoju prácu. Nie každý z nich má doma dostatočný priestor, súkromie, prípadne technické vybavenie. Tvorenie takýchto videí je potom často stresujúce a demotivujúce. Nevidím preto žiadne výhody dištančnej výučby herectva.

Je obdivuhodné, že napriek tomu sú študenti pracovití a prispôsobiví, a väčšinou nebol problém v „online dochádzke“ či plnení zadaní. Veľmi tomu napomohlo i zavedenie systému microsoft office, ktorý veľmi oceňujem. Uľahčila sa tak komunikácia medzi študentmi aj pedagógmi, čo považujem za pozitívny prínos do tejto neľahkej situácie.

Mgr. art. Anna Hajduková
pedagogička herectva, FDU

Uplynulý rok bol pre mňa veľmi zvláštny a psychicky vyčerpávajúci. Učím prevažne teoreticky zamerané predmety. Pre teóriu musíte študentov nadchnúť, vytvoriť na prednáškach živú a priateľskú atmosféru. Musíte ich presvedčiť, že to nie je také nezrozumiteľné, ťažké a nudné, práve naopak. Zážitková a holistická forma výučby

dialógom a debatami, ktoré bežne v procese využívam, sa len veľmi ťažko dosahuje cez video spojenie. Digitálne technológie a internet uľahčujú život asi vtedy, ak nie je iná možnosť, inak dosť odcudzujú. Učivo prednášate celé, literatúru pomôžete zadovážiť (ak máte dobrú knižnicu a skener), ale čo z toho obe strany získajú ako pridanú hodnotu? Veľmi náročné bolo práve vytvoriť prirodzenú atmosféru komunikácie, to je však dôležité pri budovaní vzájomnej dôvery a aj ad hoc pri štruktúrovaní prednášok vzhľadom na danú skupinu. Študenti ma veľmi pozitívne prekvapili serióznym prístupom. Prvýkrát v živote som si uvedomila, že je asi zle, keď všetko pokorne prijímali, nič im neprišlo zaťažko, akceptovali viac zadaných úloh a prác. To ich veľké odhodlanie, napriek zlej situácii vonku, ktorá nedodávala pohodovej nálade, inšpirovalo a som im zaň vďačná.

doc. PhDr. Elena Knopová, PhD.
pedagogička teoretických predmetov, FDU

Dištančná výuka hereckej tvorby bola ešte pred rokom nepredstaviteľná. Ide o praktický predmet, v ktorom je veľmi dôležitý živý kontakt. Či už medzi pedagógom a študentom, alebo medzi študentmi navzájom. Situácia nás však donútila prispôbiť sa a hľadať čo najefektívnejšie prístupy. Museli sme sa teda zamerať na veci, ktoré by študenti dokázali robiť aj sami doma v karanténe. Pracovali sme najmä s monológmi a s tzv. nezávislými činnosťami, ktoré tvoria jeden z pilierov hereckej techni-

ky Sanforda Meisnera. Jednou z mála výhod oproti prezenčnej forme výučby bola iná forma sebaanalýzy. Kamera je veľmi citlivý nástroj a študenti mohli lepšie pozorovať, či sa im podarilo dosiahnuť to, čo prvotne plánovali, prípadne si mohli ľahšie uvedomiť svoje herecké stereotypy. Zároveň to mali trochu jednoduchšie, nakoľko napríklad svoje monológy mohli nahráť na viacero pokusov a vybrať ten najlepší. V rámci prezenčného vyučovania by takú možnosť nemali.

Mgr. art. Filip Jekkel

pedagóg herectva, doktorand, FDU

Je známe, že herec je tvor spoločenský. Potrebuje cítiť jedinečné spojenie medzi javiskom a hľadiskom. Bez diváka je divadlo len prázdny priestor. Divadlo nemá za úlohu reprodukovať informáciu, ale je to skutočná umelecká tvorba. Informáciami obsiahnutými v dramatickom texte herec podáva celou svojou osobnosťou rad informácií špecifického divadelného charakteru. Toto všetko sa k nám cez obrazovky nedostane. Počas opatrení vzhľadom na súčasnú situáciu som mala možnosť spolu so svojou režisérkou pracovať na monodráme. Mali sme šťastie. Škola bola otvorená a poskytla nám priestor na prácu. Nedá sa však povedať, že naša práca skončila, pretože som nemala možnosť premiérovať monodramu pred divákom. Vznikol tak divadelný záznam, na základe ktorého som bola ohodnotená. Divadelný záznam môže mať informatívnu hodnotu, ale nedokáže nahradiť čaro javiskového diania. Mne ako hercovi divák veľmi chýbal.

Bc. Daniela Turzová

poslucháčka 5. roč. herectva, FDU

Herectvo je o kontakte, komunikácii a porozumení, o spoločnom dýchaní postáv, hercov i divákov. Teraz každý z nás dýcha zvlášť, no predsa dýchame spolu. Naše schopnosti prispôbiť sa štúdiu v tejto dobe s menšími možnosťami teraz zažívame denne. Prvý deň online výučby bolo najzvláštnejšie dívať sa na spolužiakov na obrazovke notebooku. Na ľudí, s ktorými sme sa stretávali skoro každý deň. Dívali sme sa na vystrašené tváre, ktoré si medzi sebou posúvali otázku: ČO BUDE ĎALEJ? S odstupom času je jediná odpoveď: „Čo bude, neviem, niečo určite, len treba vydržať. My to spoločnou silou a vzájomnou pomocou dokážeme. Len sa nevzdávajme!“ Chcem hlavne podotknúť, že vedenie školy, každý pedagóg a profesor vytvorili tie najlepšie podmienky pre naše štúdium a za to, dovoľm si povedať za všetkých, cítim veľký rešpekt a hlavne vďaka! Ďakujem všetkým a ešte raz: nevzdávajme sa!

Zuzana Ogurčáková

poslucháčka 2. roč. herectva, FDU

Epidémia nás prinútila zo dňa na deň zmeniť zaužívanú prax. My pedagógovia sme sa ocitli rovnako v učiacej sa role: potrebovali sme vymyslieť nový systém sprostredkovania poznatkov, ktorý aj napriek fyzickej oddelenosti vytvára pocit komunity. Spätne sa domnievam, že táto výzva vie pomôcť k lepšiemu nastaveniu vyučovania v postkovidovej dobe a umožní nám všetkým sebareflexiu: čo je najhodnotnejšia súčasť vyučovacieho procesu a ako v nej čo najlepšie využiť fyzickú prítomnosť?

Mgr. art. Žofia Bosáková, ArtD.

pedagogička katedry filmovej a dokumentárnej tvorby, FDU

Dištančná výučba študentov filmovej scenáristiky nezasiahla tak výrazne ako študentov iných odborov na Fakulte dramatických umení. Filmový scenár sa totiž musí vždy vysiadať za klávesnicou bez ohľadu na to, či je alebo nie je pandémie. Konzultácie, ktoré študenti s pedagógmi vedú, sa presunuli do online priestoru. Nemá veľký zmysel nadávať na nevýhody tohto vzdelávania (sme radi, že máme aspoň tento spôsob), preto sa zamerajme na plusy, ktoré výučba cez MS teams priniesla, napr. prispôbenie rozvrhu študentom, dlhší čas na konzultácie alebo nové formy vyučovania. V rámci predmetu rozbor filmu som napr. študentom vytváral do filmov zvukový komentár, čím som im kazil zážitok z filmu, ale určite sa viac dozvedeli. Súčasný lockdown však určite scenáristom nevyhovuje v rámci zberu materiálu pre tvorbu svojich scenárov (aby zažili, naučili sa to, o čom píš, alebo sa orientovali v priestore). Tento proces sa nedá „obabrať“ cez online priestor. Preto sa obávam, že sa to môže odraziť do ich finálnych prác, ktorým môže chýbať autenticita či „mi-mopríbehové“ emócie.

Mgr. art. Marek Janičík

doktorand, pedagóg katedry filmovej a dokumentárnej tvorby, FDU

Z duše poeta interpretmi k dušiam...

Rok 2020 bol svojím daniím iný ako tie predchádzajúce. A to doslovne. Nezažívali sme v ňom pocit bežnej všednosti „raz si hore, raz dole“ v zmysle, ako beží čas. Čas v ňom akoby zastal. A zrazu sme zvlášťne mali... ČAS. Možno aj na veci, ktoré v nás dlho zreli, ktoré sme odkladali v dobrej viere, že ich raz urobíme. A vyburcoval aj mňa, aby svetlo sveta uzrelo ani nie tak vysokoškolské skriptum, ale skôr praktický návod, ako pristupovať k matérii herca, ktorý sa chce venovať umeleckému prednesu ako samostatnému pódiovému umeniu. Knižka vznikla na základe mojich vlastných prežitých interpretačných a pedagogických skúseností i tých, ktoré som roky získavala ako pozorovateľka či členka porôt recitačných súťaží. Hovorí o samostatnom menšinovom žánri, ktorý môže ísť ruka v ruke s herectvom, ale aj nemusí, a otvára priestor na úvahy, ktoré môžu byť inšpiráciou a kľúčom pre všetkých, ktorí sa chcú venovať interpretácii umeleckého slova.

Vychádzala som zo skutočnosti, že záujemca, ktorý siahne po tomto materiáli, má už základné znalosti teórie javiskovej reči a techniky hlasu, teda pôjde o určitú nadstavbu tohto poznania.

A že je rovnako potrebné, aby spoznal základný stavebný materiál – formu básnickej reči, ktorá sa v procese tvorby mení na formu interpretačnú.

Ide však predovšetkým o istý návod, ako nie vyučovať, ale skôr viesť a motivovať, teda ako pracovať s materiálom herca recitátora, aby sa jeho recitátorský potenciál rozvinul. Snažím sa poukázať na príťažlivosti veci, nie zbytočné teoretizovanie, ktoré je často unavujúce, lebo nám ide o to, aby sa naplno prejavila vôľa a predstavivosť recitátora po linke, ktorú cíti on sám

a nie ten, čo ho vedie. Kto povedal, že to či ono je správne a tak to musia robiť všetci? Kto určil pravidlá, že takto sa to má? Na najvyššom vrchole poznania tejto teórie je umelecký obraz a to, aby si recitátor pri tvorbe formy obrazu „bahnil“, ale aby aj ten, čo sedí v hľadisku, si po rokoch povedal – neviem už, čo presne hovoril, ale pamätám si, že to bolo strhujúce a dostalo ma to. Samozrejme, nemyslíme len povrch, pozlátku bez vnútornej angažovanosti, ale keď sa vnútorne angažujem, nesplnil som predpoklad toho, že hoci by som na to zvlášť myslel a zdôrazňoval to, prirodzene som pochopil obsah a myšlienka už vyšla akosi sama, bez toho, aby som ju tlačil či nasilu niekomu nanucoval, nebudaj vykladal či vysvetľoval?

Uvedomujem si, že mnohí naši absolventi po skončení štúdia pôsobia na ZUŠ či konzervatóriách a pracujú s deťmi a mládežou aj v oblasti prednesu a sú motivátormi. Pre nich môže byť tento materiál východiskovým. Umelecký prednes sa vo svojej histórii neraz aj sprofanoval a získal pejoratívne označenia. V minulosti však boli viacerí hereckí predstavitelia, ktorí spopularizovali umelecké interpretovanie poézie a spôsobili, že sa úzko spája práve s hereckou profesiou. Či už vďaka viacerým typom divadielok poézie, Nedeľným chvíľkam poézie, ktoré boli zatiaľ najväčšou a najúspešnejšou produkciou v televízii, ale aj v oblasti rozhlasu, ktorý jej rovnako prial. Alebo vďaka verejným vystúpeniam vo viacerých mestách Slovenska.

Schopnosť dať svojej výpovedi dokonalú formu, ktorá rozvlní emotívne vnútro poslucháča, je hlavným kľúčom k úspechu a zmyslom práce s umeleckým slovom v súčasnosti. Recitátor musí byť

nositeľom estetického zážitku, zanechať dojem. Ak budeme v akademickom prostredí uvažovať, akou cestou a akým spôsobom sa k tomu dopracuje, pohybujeme sa v rovine hereckej individuality, kde cesta znamená inšpiráciu, ku ktorej ho pudia zvláštnosti jeho nadania a povahy. Tak ako vznik nových žánrov ovplyvňuje výchovu herca na hodinách hereckej prípravy, tak aj vo výučbe umeleckého prednesu si musíme uvedomiť, že sa nedá učiť už len z tradičných učebníc. Hoci remeselné musí zvládnuť základnú techniku reči, hlasu i teóriu umeleckého prednesu a poznať zákonitosti.

Spôsob hovorovej reči a vôbec životný štýl dnešných mladých ľudí ich núti svoje názory prezentovať ináč, ako to bolo pred tridsiatimi rokmi, lebo aj výkladové pozície sú iné. Interpretácia umeleckého textu v dnešných časoch čaká na niečo nové a objavné, ale zároveň musí uvážlivo zachovať konvencie, aby nenastal úplný rozchod so spôsobom vnímania poslucháča. Využívať vlastnú tvorivú invenciu, ale rešpektovať apercepčné návyky poslucháča. Knižka Umelecký prednes ako samostatné pódiové umenie je komplexným teoretickým aj praktickým návodom pre každého, kto sa vyberie za hľadáním a pretlmočením myšlienky do jazyka slovnej aj mimoslovnej interpretácie. Stále sú medzi nami ľudia, čo potrebujú rezonanciu krásna a duchovna, i tí, ktorí považujú za svoje poslanie ich touto potrebou infikovať.

→ Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
autorka knihy, prodekanka FDU

Muž s veľkým srdcom

(za Igorom Demčákom)

Smutný deň: 14. januára 2021 nás opustil dlhoročný pedagóg Katedry filmovej a dokumentárnej tvorby Fakulty dramatických umení a Katedry intermédií a digitálnych médií na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení významný slovenský kameraman Igor Demčák.

Narodil sa v roku 1958 v Kremnici, pričom región stredného Slovenska výrazne ovplyvnil jeho tvorbu. Tento kraj miloval, a preto sa rozhodol tu nielen tvoriť, ale aj prežiť svoj život. Už vďaka svojmu otcovi, ktorý bol amatérsky fotograf, mohol už v ranom detstve preniknúť do tajov čiernobielych obrázkov. Neskôr sa na strednej škole, ktorá mala technický charakter, začal venovať rôznym žánrom: od portrétov cez krajinársku fotografiu až po hodnotné reportážne fotografie. Počas štúdia na strednej škole zároveň viedol fotografický krúžok. Vďaka nemu sa dostal bližšie k dokonalejšiemu fotografickému vybaveniu. To ho posunulo ďalej a v roku 1978 ho prijali na Katedru kamery Filmovej a televíznej fakulty Akadémie múzických umení (FAMU) v Prahe.

Už počas štúdia na FAMU boli niektoré jeho práce navrhnuté na Cenu českého literárneho fondu. V závere svojho pôsobenia v Prahe si ako hlavný kameraman vyskúšal aj tvorbu hraného celovečerného filmu s názvom Poslední mejdan (1982, r. M. Zábranský).

Igor Demčák sa však rozhodol profilovať najmä ako televízny tvorca. Do Československej televízie nastúpil v máji 1985 v Banskej Bystrici, kde pracoval ako hlavný kameraman a kameraman v rôznych žánroch. Išlo o obdobie, keď bolo treba Štúdio Banská Bystrica posilniť profesionálmi a osobnosťami. Igor Demčák sa v televíznom prostredí špecializoval najmä na publicistickú a dokumentárnu tvorbu s nezameniteľným kameramanským rukopisom. V 90. rokoch stál pri vzniku viacerých dokumentárnych cyklov, ktoré môžeme na televíznej obrazovke vidieť dodnes. Hodnotná bola najmä jeho kameramanská práca v cykle Miestopis cechov a manufaktúr alebo v cykle Encyklopédia slovenských obcí. Diváci si jeho tvorbu môžu pamätať aj z magazínov, ktoré tvorilo štúdio RTVS v Banskej Bystrici, ako napr. Farmárska revue. Do posledných chvíľ pôsobil ako hlavný kameraman televíznej relácie Regina. Svoje poznatky a remeslo sa rozhodol Igor Demčák odovzdávať aj študentom Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici. Pôsobil ako odborný asistent na Katedre filmovej a dokumentárnej tvorby, pričom sa zameriaval na výučbu kamery a technických predmetov. Vychoval desiatky študentov. Vedomosti, ktoré im Igor Demčák odovzdal, dodnes úročia vo svojej filmovej profesii a nezabúdajú na jeho osobnosť. Jedným z nich je aj filmový režisér a dokumentarista Stanislav Králik:

„Pán Demčák ma učil na Akadémii umení v rokoch 2010 – 2015. Od septembra minulého roka som sa do školy vrátil ako doktorand. Určite mal študentov, ktorých poznal dlhšie a aj lepšie, ale asi každému z nás dokázal ostať v srdci ako usmievavý a dobroprajný človek. Mal cit pre kreatívne využitie kamery a vedel sa pre takéto filmové rozprávanie nadchnúť. Ja som vždy potreboval počuť pochvalu za to, čo sa mi v práci podarilo, a návrh na jej vylepšenie, nielen tvrdú kritiku. Z hodín pána Demčáka sme si veľa zobrali do praxe – teda aspoň ja. Zobral nás na vysielanie, aby sme si mohli pozrieť celý technologický proces aj v praxi. Snáď najväčším zážitkom boli priame prenosy, na ktoré bol odborník. Napríklad, keď bol nejaký koncert na štadióne a on nám ukázal, ako sú rozmiestnené kamery, ako riešili kabeľáž, prenosové vozy, atď. Nepoznal som študenta, ktorému by radou nepomohol. Podľa mňa je umením byť pedagógom, ktorý nielen odovzdá vedomosti, ale aj radí tak, aby umelecké dielo študenta nechcel pretvoriť na svoj vlastný obraz. Je to tenká hranica, ktorú aj ja ešte len objavujem – a veľmi som dúfal, že sa s ním ešte o tom budem môcť porozprávať. My, ktorí sme ho mohli čo len trochu poznať, sme prišli o muža s veľkým srdcom, ktorý nás vždy posmelil, keď sme si ani sami neverili. Bol pedagógom nielen vedomosťami, ale aj dušou.“

→ Marek Janičík (doktorand 2. ročník),

→ Stanislav Králik (doktorand 1. ročník),

foto: archív RTVS

Doktorand a úspešný filmový tvorca Marek Janičík

Ako si spomínaš na školu – Akadémiu umení? Kto ťa inšpiroval, čo pre teba znamenalo, že si bakalár scenáristiky, ale magisterské štúdium si absolvoval na dokumente?

Nastupoval som na štúdium scenáristiky v roku 2007. Katedra bola ešte pred rekonštrukciou, nemali sme priestory, techniku, v podstate sa počas prednášok bojovalo o každú stoličku. Ale malo to svoju peknú atmosféru. V rámci štúdia nás tu nebolo na škole veľa, a tak sme sa všetci navzájom poznali. To bol aj dôvod, prečo som sa rozhodol zo školy neodísť preč po bakalárskych štátniciach. Počas štúdia som sa spriatelil s dokumentaristami, pomáhali sme im s cvičeniami, filmami. Bavilo ma na tejto spolupráci, že ako scenárista konečne píšem niečo, čo aj niekto reálne natočí. Ako scenáristi sme vtedy nemali akreditáciu pre magisterské štúdium. A tak som sa rozhodol prestúpiť na dokument, veľkú časť predmetov sme mali spoločných. Zároveň som konečne mohol využiť to, čo som pozoroval pri tvorbe cvičení študentov dokumentaristiky. Keď som pre filmárov niečo napísal, tak som nakoniec nebol s ich výsledkom spokojný. A tak to boli vlastne oni, ktorí ma inšpirovali, aby som si to išiel natočiť sám. A vtedy sa ukázalo, že vedomosti z dramaturgie a scenáristiky viem veľmi dobre uplatniť v praxi. Technické záležitosti som sa doučoval postupne. Ale zistil som, že základ pre film je skôr dobrý nápad a scenár. Podľa neho sa rozhodujú ostatní členovia štábu, či do projektu idú, alebo nie.

A mal som šťastie, lebo vďaka dobrým nápadom som sa obklopil ľuďmi, ktorí boli vo svojich technických profesiách ďaleko predo mnou a v podstate som sa od nich mohol učiť. A tak som stratu v štúdiu pomerne rýchlo dohnal a mohol sa sústrediť na ďalšie projekty, na ktoré som si ako scenárista vedel napísať granty alebo som sa naučil osloviť filmové festivaly. Obe štúdiá sa teda u mňa zliali do jedného povolania a nakoniec som rád, že to tak dopadlo.

Dopíňajú sa tieto dva smery? Čo ti ich spojenie prinieslo?

Scenáristika a dramaturgia je neoddeliteľnou súčasťou dokumentárneho filmu. Je pre mňa až záhada, že dokumentaristi často zanedbávajú štúdium scenára a naopak. Chápem, že pre dokumentárny film sa píše scenár veľmi

ťažko, nakoľko často netušíte, čo dokážete v rámci výroby dokumentu nasnímať. Ale je dobré poznať aspoň základ: čo chcem filmom povedať, vedieť sa držať témy, dať scéne nejaký význam, vedieť pracovať so získanými informáciami a vedieť ich správne zaradiť do filmu... Keď som prešiel na dokument po ukončení štúdia na scenáristike, zistil som, že skoro nikto z mojich spolužiakov si nevie na svoj film napísať ani len bodový scenár. Bez scenára si navyše neviete napísať ani grant, dať film do výroby v televízii alebo ho ukázať nejakému producentovi, ktorý by film podporil. Dnes mám vďaka dvojitému štúdiu na našej škole rôznorodé uplatnenie. Dokážem si sám nájsť námet a spracovať ho, napíšem scenár, režiram ho, robím pri filme druhú kameru a nakoniec film zostrihám. Ak by som

mal spomenúť nejakého spoločného menovateľa, ktorý je prítomný v oboch činnostiach či štúdiách, tak je to určite praktická dramaturgia. Tú využívam najčastejšie vo všetkých spomenutých aktivitách.

Cítiš sa viac scenárista alebo viac dokumentarista?

Po škole som sa profiloval ako televízny dokumentarista. Vždy som inklinoval k televízii, v mojich začiatkoch však Slovenská televízia ešte len vstávala z popola po divokých porevolučných časoch. A tak som našiel na dlhšiu dobu uplatnenie v Českej televízii, z ktorej som postupne prešiel naspäť do slovenskej. V nej sa medzičasom situácia výrazne zlepšila. Po roku 2015 som sa vďaka ponuke od producenta a scenáristu Maroša Hečka postupne začal vracieť aj ku scenáristike. A zistil som, že ma táto práca veľmi baví. Ide však o dlhodobé projekty, ktorých výsledok vidíte až o niekoľko rokov. A tak sa stále živím dokumentom a popri tom si odskočím občas do scenáristiky. Som teda primárne dokumentarista.

Ktoré prednášky či semináre by boli zo scenáristiky užitočné pre dokumentaristov a ktoré opačne – z dokumentaristiky by niečo priniesli scenáristom?

Napriek tomu, že mám veľmi rád dejiny, tak za najviac užitočné predmety považujem praktické formy vyučovania. Na nich sa študent najlepšie pripraví na to, čo ho čaká v práci a zároveň cibrí svoju fantáziu, cit pre detail a talent ako taký. Preto by určite mali aj dokumentaristi absolvovať povinné kurzy praktickej scenáristiky a dramaturgie. A študenti scenáristiky by zase mali vedieť, akým spôsobom sa dokáže nafilmovať určitá scéna, takže by mali byť súčasťou filmovaní. Dramaturgia sa navyše neustále vyvíja a je potrebné, aby dramaturg dnes vedel identifikovať aj technické chyby vo výslednom filmovom diele. Vďaka výskumu, ktorý tvorím pre svoju dizertačnú prácu, som mal možnosť spoznať spôsob výučby filmárov na prestížnej vysokej škole v berlínskom Balbesrsbergu. Scenáristi a dokumentaristi majú v rámci štúdia spoločný predmet, v rámci ktorého musia v rámci semestra napísať a nakrútiť film vo dvojici: scenárista a režisér. Oba teda prejdú celú tvorbu filmu od samotného začiatku až po premiéru. Obom profesiám to dá veľmi veľa.

Momentálne si na AU ako doktorand. Chcel by si tu po skončení štúdia zostať? Ako vidíš svoju profesiu ďalej?

Učiť ma veľmi baví, ale neviem, či to moje učenie baví aj študentov. Snažím sa do vyučovania dostať čo najviac praktických zručností, o ktoré sa môžu potom študenti oprieť. Baví ma, že aj ja sa postupne stále učím, a to, čo sa dozviem, odovzdávam ďalej. V podstate v každom mojom novom filme sa snažím so študentmi podeliť o to, na čo nové som zase prišiel. Mám rád Akadémiu umení a Banskú Bystricu všeobecne. Myslím si, že je to škola s dôležitým posolstvom.

Asi máš aj nejakú predstavu, kam by si prípadne svojich budúcich študentov viedol. Kam by to bolo?

Keď niekto začne študovať scenáristiku, tak by po jej ukončení najradšej tvoril veľké hrané filmy. To je asi tá najvyššia meta, ktorú je možné v kinematografii dosiahnuť. Tvorba hraných filmov však nie je vôbec jednoduchá a nakoniec veľké množstvo študentov po škole zistí, že toto remeslo nie je pre nich. A tak sa snažím študentov pripraviť aj na ďalšie pracovné pozície, kde im štúdium scenáristiky dokáže otvoriť dvere. Scenárista môže byť redaktor, dramaturg, spisovateľ, novinár, ale sú tu aj nové zamestnania, ktoré so sebou prináša doba: copywriter, bloger alebo dokonca tvorca príbehov pre počítačové hry. Nie je možné obsiahnuť všetko, čo musia tieto profesie ovládať. Ale je možné nájsť v každom študentovi určitú predispozíciu a nasmerovať ho na správnu cestu, ukázať mu, čomu by sa mal venovať, čo by mal čítať, pozeráť, čo si má všímať. A pokiaľ ho to chytí, tak dôjde do správneho cieľa. A zároveň si myslím, že vysoká škola by mala vytvárať veľké množstvo kurzov alebo nárazových prednášok, napr. ako si založiť živnosť, s. r. o., ako sa robí jednoduché účtovníctvo, ako prihlásiť film na festival, ako si podať grant... Skrátka, praktické veci aj zo života, ktoré po škole ušetria nielen veľa energie, času, nervov, ale dokonca aj financií a pomôžu zorientovať sa v zložitom systéme.

Si mimoriadne aktívny ako tvorca. Čo všetko máš za sebou?

Za najväčší úspech považujem, že mám malého syna a manželku, ktorá vo svojej domácnosti toleruje umelca. Až o niekoľko rokov neskôr študenti

pochopia, aké dôležitý je tento faktor. Vďaka tomu, že mám ženu, ktorá podporuje v tvorbe roztržitého filmára, tak mám určitú pohodu na svoju tvorbu. Umelecky som činný od roku 2011/2012. Po promócií mi pomohli nielen moje filmy zo štúdia, ale aj niektorí pedagógovia, za čo som im dodnes veľmi vďačný. Poukázali na pohovor alebo na možnosť, ktorú som nemal šancu vidieť. A tak som sa ocitol napríklad aj v ostravskom štúdiu Českej televízie, kde som dodnes natočil ako tvorca krátkych dokumentov (do 26 minút) už zhruba 50 filmov. Mám za sebou aj prácu v reklamnej sfére, spolupracoval som na snímkach pre veľké firmy ako napr. VÚB banka... Ale robota v reklame v sebe nesie veľa premáhania sa a málo zmyslu. Vďaka Marošovi Hečkovi som sa mohol scenáristicky podieľať na tvorbe dvoch hraných filmov, pričom film *Amnestie* sa v roku 2019 dostal nakoniec aj do kín. Bol to film náročný na výrobu, s veľkými osobnosťami pred a za kamerou. To, že som sa mohol podieľať na jeho výrobe, s odstupom času hodnotím ako jednu z najpodstatnejších udalostí v mojom profesijnom živote a ďakujem za takúto možnosť. Aj preto, že ma znovu naštartovala pre písanie. Odvtedy som napísal dva ďalšie hrané filmy, ktoré verím, že sa tiež dočkajú sfilmovania. A ak všetko dobre dopadne, tak ma tento rok čaká premiéra môjho celovečerného dokumentárneho režijného debutu – portrét básnika Ľubomíra Feldeka. Ten je už nafilmovaný, čaká sa len na uvedenie.

Ktoré projekty ti najviac dali a kam sa chceš ešte vyvíjať? Ktoré námety, príbeh ťa lákajú?

Po scenáristickej stránke som sa najviac naučil na filme *Amnestie*. Písať historický veľkofilm je veľká škola a ja som rád, že sme na to boli traja scenáristi. Pomáhali sme si navzájom a ja som zistil, ako funguje práca na väčšom filme. Zároveň som si však uvedomil, že nie je mojím cieľom vyvíjať drahé koprodukčné snímky za niekoľko miliónov eur. Je v tom naozaj veľká zodpovednosť a zároveň takýto drahý film vníma inak aj samotný divák. Takže moje ďalšie projekty budú dúfam o niečo komornejšie a ľahšie. Už od začiatku štúdia inklinujem ku komédiám, tragikomédiám a rozprávkam. Tam sa cítim najistejšie. Vďaka práci dokumentaristu som sa naučil vnímať silu ľudského príbehu. A tak ma to veľmi ťahá aj k životopisným

filmom, či už v rámci scenára alebo aj v rámci dokumentárnych portrétov. Život dáva tie najlepšie príbehy, stačí ich len nájsť, zaznamenať a vytvoriť spôsob, ako ich prerozprávať divákovi. Snáď sa mi teda podarí dostať sa do týchto tém, ďalej písať alebo režírovať a ešte si aj udržať pohodu v domácnosti.

→ Za rozhovor ďakuje Kateřina Javorská, ktorá s radosťou viedla úspešného tvorca počas jeho štúdia scenáristiky.

Foto: archív M. Janičík

Stimuly a vízie európskeho divadla 21. storočia

Koncom novembra 2020 sa na Fakulte dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnil 17. ročník medzinárodnej Banskobystrickej teatrologickej konferencie s názvom Stimuly a vízie európskeho divadla 21. storočia

Medzinárodná Banskobystrická teatrologická konferencia patrí k najstarším kontinuálne sa uskutočňovaným konferenčným podujatiam na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici aj v slovenskom kontexte. Organizuje ju Fakulta dramatických umení AU od roku 2003 a zúčastňujú sa nej odborníci z vysokých škôl a výskumných inštitúcií zo Slovenska i zahraničia. Niektorí účastníci sú pravidelnými hosťami konferencie od jej pilotného ročníka, no každoročne pribúdajú aj noví vystupujúci či doktorandi. Táto teatrologická konferencia s nadnárodným charakterom má nesporne význam a prínos v oblasti dramatického umenia, pretože prináša každý rok témy zamerané na aktuálny divadelný a spoločenský vývin a otvára tak aj otázky týkajúce sa potrieb umeleckého vzdelávania. Hlavnou organizátorkou a koordinátorkou tejto konferencie je už niekoľko rokov doc. PhDr. Elena Knopová, PhD.

Konferencia reagovala na potrebu nového definovania statusu, funkcií a možnosti divadla ako živého umeleckého a spoločenského média v 21. storočí. Tematické zameranie konferencie umožňovalo pozrieť sa z historickej i súčasnej perspektívy na to, aké sú

možnosti pre divadlo 21. storočia, na inscenačnú tvorbu, umelecký program, divadelné funkcie, divadelné inštitúcie, divadelné vzdelávanie a pod. Základnou tézou bolo: *Dokážeme ešte divadlom (v najširších kontextoch) pohnúť vpred a ponúknuť mu nové vízie? Aké môžu byť stimuly pre súčasné divadlo?* Súčasný prístup divadelných tvorcov i vedcov zostáva prevažne kritické alebo reflexívne pozície. Málo sa však zaoberá tým, aké sú nové možnosti divadla a divadelného vzdelávania, ako môžu byť v súlade (alebo naopak) s výraznými spoločenskými zmenami posledných rokov. Bez nových výziev a vízií, aké priniesli napr. reformátori prvej polovice 20. storočia, sa perspektíva postavenia divadla v spoločnosti značne zužuje. Máme

v súčasnosti divadelné osobnosti, aké ešte v 20. storočí dokázali pohnúť divadlom vpred, rozšíriť jeho formy a štýly, založiť originálne školy, vytvoriť miesto pre experiment a hlavne byť v súlade so svojou dobou? Akú umeleckú a spoločenskú silu má dnes divadlo? Priestor sa otvoril pre historický aj teoretický či praktický prístup k nastolenej téme. Konferencia bola stimulom pre nové uvažovanie o divadle, jej cieľom bolo hľadať účinné divadelné postupy a stratégie, identifikovať potenciál divadla (alebo jeho opak) pre budúcnosť. Priniesla a porovnala poznatky o tom, aké sú možnosti divadla 21. storočia, čo môže divadlo priniesť do iných oblastí

života, akú silu dnes má alebo môže vyvinúť európske a slovenské divadlo v otvorenom kultúrnom priestore (v čase 100 rokov od jeho profesionálnej inštitucionalizácie).

17. ročník medzinárodnej Banskobystrickej teatrologickej konferencie otvoril príhovorom prof. MgA. Michal Murin, ArtD., rektor Akadémie umení v Banskej Bystrici. Elena Knopová privítala hostí zo Slovenska, Českej republiky, Poľska a Srbska: prof. MgA. Jana Vedrala, PhD. z Akadémie múzických umení v Prahe, niekoľkoročného vedeckého garanta medzinárodnej Banskobystrickej teatrologickej konferencie; prof. PhDr. Miloša Místríka, DrSc., riaditeľa Centra vied o umení Slovenskej akadémie vied; prof. Vlatka Ilića, PhD z Univerzity umenia; prof. Vesnu Krčmar, PhD z Akadémie umenia v Belehrade; Dr. hab. Dorotu Fox, PhD zo Slezskej univerzity v Katoviciach; prof. Ivanu Ignjatov Popović, PhD z Vysoké školy aplikovaných štúdií v Novom sade a doc. Mgr. Juraja Hamara, CSc., vedúceho Katedry estetiky na Univerzite Komenského v Bratislave.

Online. Tento ročník bol iný ako predchádzajúce. Členovia vedeckého, programového a organizačného výboru sa museli vyrovnáť s pandemickými opatreniami v súvislosti s COVIDom-19.

Namiesto osobných stretnutí, živých odborných diskusií v divadelnom štúdiu Fakulty dramatických umení, voľných rozhovorov pri káve či po sledovaní študentského divadelného predstavenia ako súčasť konferencie sa tento rok teatrologická konferencia uskutočnila online. Divadelné štúdio sa premenilo na vysielacie štúdio. Zvyčajne ľuďmi zaplnená divadelná sála tentokrát zaplnená káblami, mikrofónmi, ovládacími pultmi, kamerami, technikou. Konferencia sa odohrala online a naživo sa sprostredkovala na facebookovej stránke Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Keďže išlo o prvý priamy prenos tejto konferencie v epidémii zmenených podmienkach, predchádzala mu dôsledná príprava. V predchádzajúcich dňoch prebehlo záťažové testovanie online systému, prostredníctvom ktorého sa konferenčné stretnutie uskutočnilo. Deň pred začatím konferencie mal každý konferujúci možnosť využiť skúšku pripojenia. Taktiež mohol vopred konzultovať s technickým personálom možnosti spúšťania videí a prezentácií k svojim príspevkom či ďalšie prípadné otázky. Ak to najmä tým tuzemským situácia dovoľovala, mohli prezentovať svoj príspevok osobne zo štúdia Fakulty dramatických umení pri dodržaní

bezpečnostných opatrení. Organizátori poskytli účastníkom viacero manuálov a usmernení, ktoré pomohli cítiť sa v online prostredí komfortne a bez zbytočného stresu, pretože šlo vlastne o dvojdnové živé vysielanie. Koordinátori i konferujúci sa v jednotlivých blokoch riadili presnými pokynmi po organizačnej i technickej stránke a tiež stanoveným časovým harmonogramom. Priami účastníci konferencie, ale i širšia verejnosť mohli klásť otázky a diskutovať cez četovací kanál slido.com. Prezentácie jednotlivých príspevkov boli rozdelené do tematických panelov pre dramaturgickú skladbu celej konferencie a pre divákov, ktorí si tak mohli zvoliť sledovanie panelu podľa svojho záujmu. Počas každého dňa boli prezentované tri bloky, ktoré viedli Elena Knopová, Miloš Mistrík, Peter Himič, Michal Babiak a Matúš Olha. Takéto rozdelenie umožnilo plynulú komunikáciu s účastníkmi vo viacerých jazykoch – okrem slovenčiny a angličtiny aj v poľskom či srbskom jazyku. Po každom paneli bol priestor na otázky a diskusiu. V závere druhého konferenčného dňa Elena Knopová otvorila zhrňujúcu diskusiu, v ktorej diskutujúci tradične generovali tému pre budúci ročník medzinárodnej Banskobystrickej teatrologickej konferencie. Návrhov bolo niekoľko. Vzťahovali sa najmä na fungovanie divadla v súčasných (epi-

démiiu) výrazne zmenených podmienkach a ako na ne divadlo a divadelníci môžu reagovať tvorivo. Na finálnu tému 18. ročníka si ešte počkáme. Na obrázku obálky tlačeneho zborníka *Stimuly a vízie európskeho divadla 21. storočia* vidíme parafrázu Michelangelovej maľby *Stvorenie Adama*. Dve ruky, ktoré smerujú k dotyku. Jedna prirodzená a druhá napojená na ovládacie senzory. Dotyk ľudský a dotyk technológií. Osobný kontakt na 17. ročníku konferencie nepochybne chýbal. No táto situácia ponúkla novú skúsenosť a vďaka online prenosu sa jej mohlo zúčastniť omnoho viac divákov, ako je kapacita divadelnej sály. O tom, že sprostredkovanie konferencie širšej verejnosti malo význam, svedčia aj komentáre pod zdieľanými videami na facebookovej stránke Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici. Komentár Moniky Necpálovej: „*Veľmi hodnotná konferencia. Plná poznatkov i inšpiratívnych otázok. Ďakujem za sprostredkovanie online.*“ Vďaka dôkladnej príprave, profesionálnemu prístupu a koordinácii organizačného tímu s technickým tímom (Igor Naňo, Jozef Mituch, Tomáš Tomašovič a Marián Vereš) prebehol pilotný online ročník medzinárodnej Banskobystrickej teatrologickej konferencie úspešne a bez problémov. Elena Knopová v závere poďakovala aj ďalším ľuďom, ktorí sa na príprave konferencie

podieľali a nebolo ich málo. Spolažila sa na spoluprácu s kolegami z Akadémie umení, ktorí preukázali vysokú profesionalitu a ochotu nachádzať v nových podmienkach nové riešenia. Čo prinesie nasledujúci ročník, v tejto chvíli nemožno predpokladať. No možno predpokladať to, že tím, ktorý za prípravou tejto konferencie stojí, opäť spojí svoje sily, aby aj ďalší ročník prebehol úspešne a priniesol opäť mnoho inšpiratívnych podnetov a odborných informácií.

Záznam konferencie je dostupný na facebookovej stránke Divadla Akadémie umení v Banskej Bystrici <https://www.facebook.com/divadloakademieumeni>. Zborník *Stimuly a vízie európskeho divadla 21. storočia* (ed. Elena Knopová) so všetkými príspevkami v tlačenej podobe a tiež zborníky z predchádzajúcich ročníkov sú dostupné v Akademickej knižnici Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Medzinárodnú Banskobystrickú teatrologickej konferenciu ako hlavný partner podporil z verejných zdrojov Fond na podporu umenia.

→ Mgr. art Soňa Kočanová, ArtD.
prodekanka FDU
Foto: artchív FDU

Literárne soirée

S autorkou úspešného projektu, ktorá má už peknú tradíciu

Michaela Piesyk je absolventkou Katedry herectva FDU AU. Účinkovala v inscenáciách Zadný vchod, Slepci, Cudzie telá a iné. Už na škole rozbehla úspešný projekt Literárne soirée, ktorý má dnes už peknú tradíciu a koná sa vo viacerých slovenských mestách. Literárne soirée ste mohli v Banskej Bystrici zažiť v Klube HaD. Ide o literárny večer, kde sa prezentujú autorské texty rôzneho žánru. Večer spravidla sprevádza hudobný hosť a texty sú interpretované buď samotnými autormi, alebo hercami. Miška na svojich podujatiach spolupracuje s poslucháčmi, absolventmi AU, ale aj s profesionálnymi a etablovanými slovenskými umelcami, napríklad Dušan Cinkota, Andy Hryc, Tibor Frlajs, Zuzana Mikulcová, Juraj Haško, Katarína Máliková a mnohí ďalší.

Literárny večer bolo podujatie, ktoré vzniklo na AU, no konalo sa pomerne nepravidelne. Organizátori boli rôzni až do momentu, keď si sa ho ujala ty. Podujatie dostalo svoje logo, značku a získalo svoje nezastupiteľné miesto na kultúrnej scéne v Banskej Bystrici a následne sa rozšírilo do ďalších slovenských miest a vytvorilo tradíciu, ktorá už trvá 8 rokov. Pamätáš si na svoj prvý literárny večer? Ako si sa dostala k organizácii, kde bol ten prvý impulz?

Myšlienka prvého Literárneho soirée vznikla v rámci rozhovoru so Šimonom Hornom. Šimon písal básne a ja som v minulosti už organizovala svoje podujatie v Prešove a volalo sa „Otvorený festival“. Spojili sme hlavy dokopy, zapojili zanietých študentov a vďaka spolupráci a otvorenosti Zuzky Kohútovej, ktorá viedla Klub HaD, sa uskutočnilo prvé Literárne soirée. Bolo to presne

12.12.2012. Malo to úžasnú energiu. Vytvorili sme vlastné autorské podujatie spojené s našimi interpretačnými a organizačnými schopnosťami. Riešili sme nám blízke témy. Ešte po soirée si ľudia spievali. Bol to zážitok. Po pár rokoch od prvého soirée som sa dopytala, že existovali nejaké literárne stretnutia, neviem však o nich veľa. Neviem, či sa konali pod hlavičkou školy alebo pod nejakou inou iniciatívou. Vraj sa posledné konali dva roky pred mojím príchodom do Banskej Bystrice. Čiže som ich, bohužiaľ, nemala možnosť zažiť. No pokiaľ boli tvorené s toľkým zánietením ako tie naše, musel to byť zážitok :)

Ako by si definovala LS? Čo toto podujatie pre teba znamená? A na akom princípe funguje?

Literárne soirée je perfektný zábavný umelecký večer, počas ktorého sa divák aj v tejto rýchlej dobe dokáže zastaviť a počúvať myšlienky ľudí, ktorí spo-

ločne napísali a vytvorili svoj večer. Na soirée sa riešia obyčajno-neobyčajné témy, ktoré sa dotýkajú každého z nás. Princíp spočíva vo viacerých krokoch. Najprv je zber textov: ktokoľvek sa môže prihlásiť so svojou krátkou literárnou ukážkou (bez žánrového obmedzenia) do soirée, následne desať z nich vyberieme do programu. Autor si môže vybrať, či si bude svoju ukážku interpretovať sám, alebo chce túto úlohu prenechať hercovi. Samotným večerom divákov sprevádza kapela a moderátor. Pre mňa soirée znamená mnoho. Predstavuje pre mňa slobodu. Slobodu slova. Každý z nás chce mať hlas, byť vypočutý. Soirée je platforma, na ktorej obyvatelia Slovenska riešia sociálne a morálne témy prostredníctvom umenia. Slobodu tvorby. Je to podujatie, kde je každý nápad vítaný. Slobodu ako prijatie. Soirée má zaujímavú škálu divákov. Sú kritickí a priami. Avšak veľmi ľudskí a tolerantní. Soirée vytvo-

rilo krásnu societu ľudí. A ja som za to nesmierne vďačná.

Máš spočítané, koľko LS už v priebehu 8 rokov prebehlo? Boli niektoré také, ktoré boli niečím špeciálne?

Literárne soirée má aktuálne za sebou vyše 60 samostatných podujatí, blížieme sa k sedemdesiatke. Každé podujatie je špecifické, či už témami, ktoré autori riešia, alebo organizáciou až po samotné nedostatky. Soirée je postavené predovšetkým na ľuďoch a ich pocitoch. Každý je iný, aj každé soirée :

Má LS nejaké špeciálne kritériá, aké texty sa môžu prihlasovať? Koľko približne textov sa prihlási v jednom meste? Ako prebieha výber?

To je zaujímavá otázka, kritérium máme jediné – a to je rozsah textu. Ukážky môžu byť zamerané na akúkoľvek tému v akomkoľvek žánri, avšak musí to byť predovšetkým krátky útvar (cca jedna strana A4, no je to samozrejme špecifické vzhľadom na druh či žáner).

K počtu prihlásených textov neexistuje nejaká špecifická odpoveď. Sama si snažím vytvárať isté štatistiky, no úprimne, každé obdobie je úplne iné. Napríklad som si myslela, že v zime toho príde neúrekom, pretože sú ľudia izolovaní doma, isto píšú, tvoria. Ako veľmi som sa mýlila. Textov prišlo dostatok, no nebola to preplnená schránka v mojich predstavách. Ľudia nemajú externé vzruchy, ťažko hľadajú inšpiráciu, sú demotivovaní. Texty, ktoré prišli, boli zo 70 % o ich vnútornom prežívaní. Zároveň zohráva svoju úlohu aj dôležitý faktor – lokalita, v ktorej sa soirée uskutočňuje a čo sa deje tam. Je to mnoho premenných. No musím konštatovať, že je nesmierne zaujímavé sledovať to.

Ako prebieha proces tvorby takéhoto podujatia od prvej myšlienky po posledný výstup? Ako dlho trvá zorganizovať LS? Vytvoril sa ti za tie roky aj nejaký tím spolupracovníkov?

Samotný proces trvá niekoľko mesiacov. Začína sa v podstate od písania grantov, ideovej koncepcie kampane na sociálnych sieťach, nasleduje oslovenie autorov, študovanie príspevkov, dramaturgia, produkcia, réžia, oslovenie interpretov, produkcia na mieste, postprodukcia, záverečné a tlačové správy. Mohla by som vymenovať ešte

mnoho. Je to náročný proces. Samotné podujatie predstavuje 15 % z celkovej práce. Našťastie mám vo svojom okolí skvelých ľudí, ktorí mi pomáhajú a podporujú mňa aj soirée. Pracujeme stabilná skupina, no postupne sa pridávajú ďalší. S dobou a novými nápadi prichádzajú aj ďalší ľudia do tímu. Z toho sa veľmi teším. Ak by som mala spomenúť pár ľudí, určite by to boli organizátori soirée, ktorí sa aktuálne podieľali na jeho tvorbe: Mgr. art. Kristína Medvecká-Heretiková (Prešov), Daniel Koháni (Prešov), Mgr. art. Katarína Sačková (B. Bystrica) a Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD. (Trenčín). Sú to ľudia, ktorí spolu so mnou pripravujú tieto podujatia už nejaký ten rôčik a vidia v tom stále potenciál. Majú chuť na tom pracovať, trpezivosť a ambície, čo si na nich neskutočne vážim.

Kde všade sa už LS konalo? Plánuješ zoznam miest ešte rozšíriť?

Literárne soirée sa v čase svojho najväčšieho rozmachu konalo v desiatich slovenských mestách. Aktuálne sa organizuje v štyroch: Bratislava, Trenčín, Banská Bystrica a Prešov. Bola by som rada, ak by sa soirée rozrástlo o mesto Praha, no to je zatiaľ v snovej rovine. Uvidíme, aké budú podmienky, situácia a čas :

Texty môžu čítať aj samotní autori, ale veľakrát sa interpretácie ujmú študenti, absolventi herectva, ale aj ostrieľaní profesionáli. Ktoré umelecké osobnosti sa podieľali na podujatí, s akými hereckými osobnosťami si mala možnosť spolupracovať a kto z našich absolventov sa pravidelne aktívne zapája?

Spolupracujeme s veľkým množstvom hercov od ochotníkov až po profesionálov. Interpretácia textu hercom pred samotným autorom je nesmierne zodpovedná, ale i stresujúca úloha. A musím konštatovať, že v drvivej väčšine to autori veľmi cenia.

Študenti sú pre mňa srdcová záležitosť. Ich nadšenie, radosť a odovzdanosť je nesmierne obdivuhodná a inšpiratívna. Je pre mňa náročné menovať konkrétne osobnosti z Akadémie umení, pretože by ten zoznam bol neskutočne dlhý vzhľadom k tomu, že je to pôvodne náš spoločný produkt. A musím podotknúť, že nielen študentov, ale i pedagógov, ktorí sa zapojili a zapájajú sa do soirée. Prípadne ho podporili akýmkoľvek názorom. Vyzdvihujem ich preto, lebo je

podľa mňa pre študentov isto náročné vystúpiť pred svojho učiteľa so svojím umeleckým výstupom. Chce to veľkú dávku odvahy, ale i dôvery. No je to pre študentov prirodzenejšia poloha ako naopak. Keď učiteľ vystúpi pred svojich žiakov, je to pre mňa nesmierne okúzľujúce. Je to moment, keď mám pocit, že všetko do seba zapadá. A ak pri tom dochádza k spolupráci, má to zmysel.

Čo LS a koronavírus? Ako si sa popasovala s momentálnou situáciou?

Celá umelecká obec sa ocitla v novej situácii, každý druh umenia istým spôsobom „zvizuálnel“. Najprv som si myslela, že soirée je formát, ktorému to svedčiť nebude, no napokon sme sa dopracovali k celkom zaujímavej forme, takže sa opäť potvrdilo: kde je vôľa, tam je cesta, alebo „trpezlivosť online prenosy prináša“.

Aké vidíš výhody, rozdiely, prínosy online podujatí a naopak, aké sú ich negatívne stránky?

Živá kultúra má už vo svojom názve svoju podstatu. Aktuálne sa vytráca osobný kontakt, spätná väzba, motívacia, na prvý dojem aj zmysel, no nie je to celkom tak. V dobe 21. storočia máme výhodu sociálneho virtuálneho sveta. Dokážeme sa prostredníctvom neho kontaktovať, vytvárať skupiny, volať si a vidieť sa. Dokážeme sprostredkovať množstvo zaujímavých a pek-

ných vecí nielen v uzavretom priestore pre vyhradený počet ľudí, no prakticky pre celý svet. Čo je skvelé. Samozrejme o to máme väčšiu zodpovednosť. Treba byť opatrný pri zdieľaní informácií, pretože sa na ne viažu emócie a vo virtuálnom svete je rýchlosť ich šírenia iná ako v tom reálnom, je priam neúprosná, čo môže byť nebezpečné. No to je už iná téma :)

Aj ty – ako absolventka herectva – zapájaš sa do LS, čítaš texty autorov? Aký máš vzťah k písaniu, literatúre? Objavujú sa v programe aj tvoje autorské veci?

Ako dieťa som bola veľmi nahnevaná, aký je svet obmedzujúci pre deti, ktoré nevedia čítať. Pani vychovávateľky v družine som sa pýtala, aké to je. Túžila som prečítať slovo „Lekáreň“ pri našom vchode. Potajme som chodievala do knižnice a po nociach som čítala rozprávkové knihy, samozrejme vkusne ilustrované, aby som dokázala prečítať menovky na zvončekoch. Také som bola dieťa. Takže to so mnou akosi ide od malička, keď sa k tomu pripojí túžba po pozornosti resp. vypočutí a zdedené organizačné schopnosti a dobrá partia – je z toho napríklad aj soirée. Takže áno, zapájam sa ako herečka aj autorka. Čítam aj vlastné texty, aj texty iných au-

torov. Je to pre mňa dôležité. Aj vďaka týmto skúsenostiam dokážem pochopiť interpretov či už svojich vlastných ukážok, alebo cudzích.

Bohužiaľ, opatrenia sa neuvolňujú, pracuješ už teraz na ďalšom LS? Čo plánuješ v roku 2021?

Plánujeme Literárne soirée aj v roku 2021. Vďaka skúsenostiam, ktoré máme z roku 2020, si myslím, že sme pripravení vytvoriť aj online podujatia. Takže sa prispôbime daným podmienkam. Aktuálne prebieha tá strastiplná cesta hľadania, písania grantov, tvorba časového harmonogramu či hrubý ideový náčrt. (Zatočila sa mi z toho hlava.)

Momentálne je veľmi ťažká situácia nielen pre umelcov. Čo tebe konkrétne toto pandemické obdobie dalo, vzalo, máš nejaký odkaz pre študentov AU, čerstvých absolventov a milovníkov umenia?

Pre mňa to bolo veľmi divné obdobie. Vlastne asi ako jedna z mála si môžem povedať, že som zažila jeden z najprogressívnejších rokov, našla som si partnera, uskutočnili sa soirée aj napriek pandémie, voľačo som sa pri tom dokonca naučila, získala som dotáciu, presťahovala som sa. No bolo to

všetko akosi hrozne náročné. Od toho partnera až po ten grant. Partner je Čech, takže som ilegálne prekračovala hranice, aby sme sa mohli vidieť pár hodín, granty som písala v stave totálnej frustrácie, pretože 80 % mojej práce sa stoplo, a presťahovať som sa stihla v deň sprísnenia opatrení. Takže som prekračovala hranice nielen fyzicky. No teraz, keď odpovedám na tieto otázky, som za to všetko vďačná.

Bolo a je to ťažké, doliehajú na nás všetky správy, možno už aj steny našich izieb sa nám zdajú akosi bližšie k sebe. Byť so svojimi myšlienkami je niekedy fakt na nevydržanie, viem, o čom hovorím. Nie sme v tom však sami. A navyše máme fenomén, s ktorým môžeme pracovať. A to je umenie. Sprostredkovanie emócií prostredníctvom formy krásna. Odporučala by som sa v tejto dobe rozhliadnuť. Nech skúsia herci maľovať, dokumentaristi písať, scenáristi točiť. Väčšinou talent chodievala vo dvojici alebo aj trojici. A keď sa študenti vrátia späť, budú mať možnosť nielen pochopiť iné odbory, no možno vytvoriť aj niečo medziodborové, ako je napríklad aj soirée. A ja som presvedčená, že ich tí správni ľudia, spolužiaci či pedagógovia podporia rovnako, ako kedysi podporili mňa.

→ Mgr. art. Jana Ovšonková, FDU

100 rokov divadla očami detí – osobnosti a významné momenty slovenského profesionálneho divadla

Počas roku 2020 sme si pripomenuli jedinečné výročie – 100 rokov od založenia Slovenského národného divadla (1. marec 1920). Akadémia umení sa projektom 100 rokov očami detí snažila reflektovať na udalosť a zároveň poukázať na nevyhnutnosť komunikácie so základnými a strednými školami – s generáciou žiakov, ktorí sa v budúcnosti môžu stať študentmi Akadémie umení. Fakulta dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici s finančnou podporou Banskobystrického samosprávneho kraja realizovala celoslovenský projekt – výtvarnú súťaž stredných a základných umeleckých škôl k vyhláseniu Roka slovenského divadla 2020. Prihlásilo sa 19 umeleckých škôl s celkovým počtom 116 prác. Vek prihlásených súťažiacich bol od 5 rokov detí z prípravky až po 19-ročných študentov. Hodnotiacia komisia bola zostavená z odborníkov výtvarného a dramatického umenia a predsedal jej akademický maliar Ľudovít Hološka. Začiatkom decembra 2020 vyhodnotil víťazné práce divadelný režisér a pedagóg doc. Matúš Olha, fotograf Kvetoslav Šakový, vedúci odboru kultúry BBSK Mgr. Peter Černek, marketingové pracovníčky Europa Shopping Center Banská Bystrica Ing. Jana Seleštianska a Mgr. art. Linda Luptáková.

Víťazi:

→ I. kategória:

Ivona Bombová (ZUŠ Revúca), Ellka Mihočková (SZUŠ Lučenec), Michala Palatášová (ZUŠ Stará Ľubovňa),

→ II. kategória:

Šimon Mináč, Sarah Hreščáková, Severín Kováč (všetci zo SŠUP Košice). Študenti Súkromnej školy umeleckého priemyslu z Košíc Šimon Mináč a Seve-

rín Kováč (na obr.) osobne zavítali na AU v sprievode Mgr. art. Jany Szabóovej, ArtD. Prezreli si ateliéry, divadelné štúdio a objekt univerzity. Sprievodcu im robil náš absolvent Ferko Ďuriančík.

→ Marta Holécyová
foto: archív AU

Nový dekan Fakulty dramatických umení AU
doc. Mgr. art. Ľubomír Viluda, ArtD.:

Potrebuje zapracovať na kondícii a súhre celého tímu

Stalo sa dobrým zvykom vyspovedať novú tvár vo vedúcej pozícii, nech je to kdekoľvek. A tak v súvislosti so zvolením doc. Mgr. art. Ľubomíra Viludu, ArtD. do funkcie dekana FDU AU sme nemohli vynechať príležitosť položiť mu niekoľko otázok. Ľubomír Viluda (nar. 1973 v Trstenej) je absolventom Katedry filmovej dokumentárnej tvorby FDU AU v Banskej Bystrici. Od roku 2005 spolupracuje s režisérom a strihačom Ivanom Kršiakom, s ktorým založil Pastiersky film a v roku 2006 vyhlásili Manifest Pastierskeho filmu. Ich hlavnou témou je dokumentovanie životných osudov jednoduchých ľudí, žijúcich na Slovensku. Sú autormi dokumentárnych filmov *Jeden deň na samote* (2004), *Pätnásteho* (2005), *Ja a môj syn* (2005), *Na hrane* (2006), *Na druhom brehu* (2006), *Kde sme!* (2007), *Bača Jano Červeň* (2008), *Evanjelium podľa Kuča* (2008). Od decembra 2020 sa docent Viluda stal v poradí ôsmym dekanom FDU AU.

Zrejme málokto vie, že po absolvovaní elektrotechnickej priemyslovky v Tvrdošíne ste pracovali šesť rokov ako hutník pri taviacej peci v OFZ Istebné.

Ako si spomínate na túto etapu svojho života?

Samozrejme, nedá sa zabudnúť na časy, keď som dýchal trblietavý vzduch, keď sa drobné čiastočky kovu leskli v slnečných lúčoch. Ale zase až taká romantika to nebola. Prosto, keď robíte nebezpečnú prácu s roztaveným kovom, pri ktorej sa musíte spoľahnúť na kolegu, tak veľmi rýchlo zistíte, ako sa hovorí: „*Po čom je ovos v Tisovci...*“ A túto hodnotu si potom nesiete v sebe už celý život, rovnako tie drobné kúsočky železného prachu ferosilícia, ktoré sa vám nenávratne zapichnú do dýchacieho systému. Neskôr v škole som zistil, že žeriavničku robila aj moja obľúbená

pedagogička, dokumentaristka Marcela Plítková, a hoci neliala roztavený kov ako ja, asi táto práca bude dobrým predpokladom na prácu filmára. Okúsili ste novinársky i literárny chlebič, siedma veľmoc si vás však nezískala nadobro. A aj keď ste sa do filmárskej činnosti zapojili ešte ako stredoškôlak v regionálnom štúdiu, až v pomerne zrelom veku 35 rokov ste absolvovali štúdium filmovej dokumentárnej tvorby FDU AU. Na druhej strane všetko nasvedčuje tomu, že práve kvalitná „výzbroj“ z praxe sa stala vašou devízou, keďže ste sa hneď po štúdiu etablovali na AU ako pedagóg a zároveň vás poverili zodpovednými riadiacimi úlohami.

Dnes sa už radíte k skúseným pedagógom, je teda funkcia dekana fakulty logickým vyústením?

Ako hovorí spisovateľ Stephen King:

„Vyzera to síce logicky, ale logika má často málo čo robiť so spôsobom, akým sa niektorí ľudia správajú.“ Skôr mi teda dáva logiku to, že ak chce človek niečo ovplyvniť, nestačí sa len pozeráť a prípadne nadávať, že to nejde. Mojou výhodou je určite je fakt, že tú školu poznám z oboch strán. Preto na jednej strane priznávam, že keby neprišlo k zmene vedenia na úrovni celej akadémie, logika stať sa dekanom by v mojom prípade určite dostala vážne trhliny. Nie som don Quijote, aby som bojoval s veternými mlynmi. Na druhej strane hovorím, že každá škola je taká dobrá, akí sú dobrí jej študenti a absolventi. Môžeme pokojne pozvať prednášať aj Spielberga, ale to ešte neznamená, že zo školy budú automaticky vychádzať ďalší Spielbergovia. A keďže možnosti na angažovanie Spielberga aj tak nemáme, tak logicky musíme školu vyladiť tak, aby aj bez neho boli naši študenti úspešní na filmových plátnach či divadelných doskách.

Fakulta dramatických umení počas svojho dvadsaťjedenročného pôsobenia prešla vnútornou reštrukturalizáciou, ktorá prispela k rozšíreniu a skvalitneniu študijných programov a rozšíreniu pedagogického zboru. Obligátne

otázka: v akej kondícii sa nachádza FDU? Aké priority ste si stanovili a na čo sa vo svojej vízii chcete v prvom rade zamerať?

Pomôžem si trochu športovou terminológiou. Naša fakulta je ako družstvo, ktoré má vo svojom kádri dostatočne kvalitných hráčov, ktorí by v individuálnych súťažiach neraz vyčnievali. Keď sa však pozriem na celok, tak potrebujeme zapracovať na kondícii a súhre celého družstva, možno niekoho ešte „drafťovať“, aby sme úspešne zvládli zápas o akreditáciu. Ale ako som už hovoril pri kandidatúre, koncepcia nárazovej zmeny by v umeleckých podmienkach len veľmi ťažko fungovala. Preto uprednostňujem riešenie každodenných problémov, postupné zavádzanie vylepšenia vyučovacieho procesu a využívanie potenciálu personálu školy. Verím, že ak bude na fakulte skutočný záujem o riešenie vecí, tak sa nám spoločne podarí presadiť v krátkom časovom horizonte viacero riešení, ktoré nám pomôžu skvalitniť vyučovací proces na fakulte a hlavne zvládnuť akreditačný proces jednotlivých študijných programov.

Stali ste sa známym ako režisér, kameraman, produkčný. Na svojom konte máte viacero pozoruhodných dokumentov –

aj s medzinárodným ocenením – dokonca aj hraný kriminálny seriál. Ako chcete zladiť tvorivú činnosť s riadiaco-pedagogickou, keďže viete fakultu aj vzhľadom na úlohy, ktoré pred ňou a školou vôbec stoja, nebude prechádzka ružovou záhradou?

Niekde som čítal, že ani snaha o počatie dieťaťa nemusí byť vždy prechádzkou ružovou záhradou, ale ten výsledok potom stojí za to. Dôležité bude asi nestratiť nadhľad a nebrať sa príliš vážne, sám by som aj tak nič nedokázal, rovnako ako pri filme. Bude to teda hlavne o každodennej práci všetkých na fakulte a až potom dekana s prodekanmi, aby zmeny, nápady a postrehy vítali, podporovali a ponúkali. Dekan sa má následne snažiť čo najviac koordinovať a spájať tieto myšlienky s inými nápady. Sme fakulta, ktorá neprináša len absolutorium a titul, ale aj značku každému absolventovi ako talentu, ktorá ho prenáša do profesionálneho sveta umeleckej tvorby. A bude záležať najmä na tom, aby táto značka dostala ešte jagavejší cveng a študenti boli hrdí na svoju „alma mater“ a hrdo sa hlásili ku svojej škole, ako to robia absolventi mnohých iných univerzít na Slovensku.

→ Ján Beňuška

Predstavujeme nové vedenie Fakulty dramatických umení

PhDr. Silvia Kováčiková, ArtD.

— prodekanka pre vzdelávaciu činnosť

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.

— prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

— prodekanka pre rozvoj

doc. Mgr. art. Ľubomír Viluda, ArtD.

— dekan Fakulty dramatických umení AU

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.

— prodekanka pre rozvoj

Priznám sa hneď v úvode svojich slov, že aj keď roky pracujem s rétorikou ako umením verbálneho prejavu, vždy som radšej, keď za človekom sú viac činy ako slová. Patrí sa mi na tomto mieste ako prodekanke pre rozvoj fakulty hovoriť o víziách a plánoch na novom zverenom poste. Mám však potrebu povedať najprv o svojom vzťahu k tejto škole, ktorý je hlavnou hybnou silou, prečo som pozvanie byť „nápomocná“ v procese rastu mojej alma mater prijala. Som z generácie vôbec prvého hereckého absolventského ročníka a zažila som časy, keď sa vtedy nové vysokoškolské prostredie ešte len rodilo a bojovali sme aj s problémami, neuznaním a do poslednej chvíle sme s určitosťou nevedeli, či nám bude vôbec umožnené štúdium ukončiť. Aj cez všetky prekážky sme viac pracovali ako sa sťažovali na daný stav a neistotu vyvažovala zanietenosť pedagógov aj študentov. Spomínam si na slová pedagogičky, herečky Idy Rapaičovej, ktorá raz za katedrou vyslovila vetu, ktorou sa riadim aj v živote: „Najkrajšie veci sa rodia v porobe. Keď má človek ťažkosti a musí dokazovať, že vie...“ V mojom ohliadnutí naozaj vidím mnohých múdrych a vzácnych ľudí, ktorí už aj nie sú medzi nami, ktorí nás motivovali v štúdiu a podpísali sa pod vtedy rodia-ci vzťah k tomuto miestu i prostrediu, ktoré dodnes vnímam ako „rodinné“. V tomto období stojíme pred podobným úsilím ako v začiatkoch. S blížiacou sa akreditáciou, ktorú sťažujú mnohé zmeny a nariadenia v zmysle nových vysokoškolských štandardov, ktoré musíme naplniť, sa ocitáme v podobnom priestore ako pred dvadsiatimi rokmi. Musíme dokázať, že vieme... Začal náročný proces príprav a dennej čiastkovej roboty. Už dnes je jasné, že iba vďaka oduševnenosti väčšej skupiny pedagógov školy i tejto fakulty v spolupráci aj so študentmi to bude možné. V súčasnej konkurencii vysokých škôl je okrem iného dôležitá aj skutočnosť, aký marketing komunikácie zvolí nielen

škola ako celok, ale aj jej súčasťou. Teda aj naša fakulta, aby zvyšovala svoju prosperitu, rozvoj i atraktivitu a v rastúcom konkurenčnom prostredí uspela aj v boji o svojho „zákazníka“, ktorý predstavuje v tomto prípade cieľovú skupinu, ktoré si fakulta zvolí a bude sa ich snažiť svojou aktivitou osloviť. Jednou z ciest ako uspieť na trhu s vysokoškolským vzdelaním je zvoliť marketingovú komunikáciu, ktorá nielen pravidelne informuje externé prostredie o svojej činnosti, úspechoch, aktivitách, výchovno-vzdelávacom procese, uplatnení absolventov a pod., ale aj spätne získava reakcie a informácie od zvolených skupín. Je na nás, aké nástroje komunikácie si zvolíme. Novovzniknutý PR akadémia, ktorý sa následne rozmieňa na „drobné“ aj na fakultách, je jedným z nástrojov, ktorý bude komunikovať s vybranými cieľovými skupinami, a to nielen súčasnými a potenciálnymi študentmi, ale aj verejnými inštitúciami či nezávislými organizáciami v snahe posilniť svoj imidž. Čo bude samozrejme podporené aj inými, ako sú reklama, médiá, či fenomén doby – sociálne siete. Ich použitie však musí byť včas a pevne plánované. Bude dlhodobé a musí byť stále živé a aktívne. Pre oblasť vysokého školstva sú veľmi dôležité vzťahy s verejnosťou. Zvlášť,

keď sa pohybujeme v oblasti umenia, ktoré je o ľuďoch a pre ľudí. Tým prirodzene bude aj moje snaženie smerovať ku kultúrnym aktivitám súvisiacim s mestom Banská Bystrica a jeho regiónom. Ale budem našu produkciu posúvať aj do iných miest a obcí Slovenska, ako som to prirodzene robila aj v minulosti. Uvedomujem si, aký tvorivý potenciál je na našej fakulte, že máme viacerých šikovných a výnimočných študentov, ktorých môžeme „poslať do sveta“ a nebudeme sa hanbiť. Ich úspechy aj na medzinárodných fórach sú toho dôkazom. Zažívame neľahké obdobie a to najťažšie nás ešte čaká, pretože v budúcom roku budeme obhajovať svoju opodstatnenosť v procese akreditácie. Súčasne ma v celom predakreditačnom dianí, ale aj v tom, čo zažívame vplyvom pandémie, naplňa vnútorným pokojom poznanie, že súčasný pedagogický kolektív fakulty komunikuje zvnútra, že vďaka času a energii mnohých si môžeme rozdeliť úlohy, rozložiť sily, ťahať za jeden povraz a smerovať k cieľu. Verím, že sa nám spoločne podarí prispieť svojím kúskom a obhájiť opodstatnenosť celej Akadémie umení a že už po lete 2022 si budeme môcť povedať, že sme vrátili tejto škole to, čo ona kedysi dala nám.

PhDr. Silvia Kováčiková, ArtD.

— Prodekanka pre vzdelávaciu činnosť

Umenie je dar, ktorý má zmysel

V tomto príhovore máme predstaviť, popísať, okrem iného aj naše vízie, predstavy a ciele, ktoré by sme ako členovia vedenia FDU chceli naplniť, realizovať a podieľať sa na nich. Začala by som z iného konca. Vo funkcii prodekanke pre vzdelávaciu činnosť som spomedzi ostatných dám najdlhšie. Čiže aj moment predstavovania nových prodekaniek som v tomto „premeškala“. Som „služobne“ najstaršia členka súčasnej zostavy na FDU. To však neznamena, že som už stratila vieru, že sa dajú nápady, sny, predstavy posúvať dopredu a hlavne naplniť. V tomto som stále optimistka. Ale zároveň si uvedomujem, že každý človek s akoukoľvek úžasnou víziou či snom potrebuje mať na ich realizáciu pri sebe niekoho, kto mu s nimi pomôže. Či už sú to kolegovia, rodina, priatelia a v neposlednom rade práve študenti. V poslednom období svojej práce ako prodekanke som mala pocit, že administratíva ma, a nielen mňa, zahlučuje. Popritom sa stráca to najpodstatnejšie, prečo pracujeme na vysokej škole. Práca, vyučovanie, tvorba, kreativita, kreovanie a mnoho ďalších činností, ktoré konáme spoločne práve pre študentov. Práve pre nich, kvôli nim sme na škole. Nemali by sme zabúdať na tento dôležitý fakt, inak ostaneme len výkonnými „administrátormi“. Malo by nám na tom záležať o to viac alebo práve preto, že pracujeme na umeleckej vysokej škole. Tu je to miesto, to prostredie, kde sa rodí umenie, nech je akékoľvek. Umenie je s ľudstvom od počiatku. Vďaka nemu sa môžeme vidieť v novom svetle, škaredí, pekni, nudní, vzrušujúci. Umenie nikdy skutočne nedefinujeme. Nedá sa to. Je také premenlivé ako ľudia sami. Je to príliš živý proces, je v neustálom prograse a svojím spôsobom sa vyvíja podľa danosti a charakteru doby. Umenie je individuálnym prejavom kreatívnej schopnosti duše. A nám by malo záležať práve na tom,

kreujeme, ovplyvňujeme a vytvárame určitú komunitu ľudí, ktorí budú po skončení školy pôsobiť a vykonávať umeleckú činnosť. Malo by nám záležať aj na tom, ako ju budú vykonávať. Umelci majú slobodu v krvi. Umelci nie sú jediní, ktorí kričia, ale ich krik pretrvá, lebo ho zhmotňujú. Ľudia vždy diskutovali o umení. Niektorí si myslia, že by malo verne zobrazovať skutočnosť. Mnohí však chcú tvoriť diela, v ktorých čerpajú zo svojich predstáv. Buďme tí, ktorí naučia našich študentov využívať svoje nadanie, predstavy, sny, kreativitu, nápady na to, aby sa stali čo najúspešnejšími umelcami a aby popritom nezabudli byť aj dobrými ľuďmi. Umenie je dôležitou súčasťou nášho života. Pomáha nám skvalitňovať život a prostredie, v ktorom žijeme, prináša nám určité posolstvá a vízie. Keby sa nám – mne – podarilo zo slov napísaných vyššie realizovať a preniesť do reálneho vysokoškolského prostredia a života školy aspoň polovicu, budem spokojná. Pre mňa je najdôležitejšia komunikácia, to je základ aj mojej práce – komunikovať. Na nej budem stavať aj v ďalšom období svojho pôsobenia ako prodekanke pre vzdelávaciu činnosť.

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD.

— prodekanka pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy

Akadémia umení v Banskej Bystrici je už niekoľko rokov intenzívnou súčasťou môjho života. Rozhodnutie stať sa po úspešnom absolvovaní prijímacích pohovorov poslucháčkou FDU v roku 2004 výrazne ovplyvnilo môj život po profesionálnej i osobnej stránke a som za toto rozhodnutie vďačná. Počas štúdia ma pedagogicky viedli významné divadelné osobnosti a často na týchto ľudí s vďakou a úctou teraz už vo svojej pedagogickej praxi spomínam. Mnohí zo zakladateľov FDU už nie sú medzi nami a ja si vážim, že môžem kráčať v ich stopách a priložiť kameň k dielu, ktoré roky budovali. Som tiež vďačná za to, že som mala zo strany vysokej školy podporu a možnosť vycestovať v rámci zahraničnej mobility a absolvovať zahraničnú stáž v profesionálnom alternatívnom pohybovom divadle Continuo v Českej republike, čo bolo nesporne obdobie, počas ktorého sa profiloval môj záujem o ďalšie doktorandské štúdium a moje súčasné odborné zameranie, hereckú pohybovú tvorbu. Štúdium na Akadémii umení mi otvorilo mnohé možnosti, pedagogická prax priniesla nenahraditeľné skúsenosti a dnes čelím s veľkým rešpektom na svojej alma mater opäť novej výzve. V rámci kompetencií prodekanke pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy vychádzam predovšetkým z Organizačného poriadku FDU a tiež Dlhodobého zámeru fakulty. Je to práca z veľkej časti administratívneho charakteru, a keďže v súčasnosti prebieha celoplošná akreditácia vysokých škôl a s ňou súvisí zosúladenie legislatívy a mechanizmov, ktoré zefektívňujú riadenie, táto oblasť bude pre nás v najbližšej dobe jednou z hlavných priorít. Na túto tému absolvujeme rôzne online stretnutia či už na katedrálnej a fakultnej úrovni, ale komunikujeme aj s prorektormi a rektorom Akadémie umení. V týchto dňoch tiež pracujeme na vypracovaní Výročnej správy FDU za rok 2020, ktorá bude dostupná na webových stránkach FDU.

Som rada, že táto práca je aj kreatívna a mojou snahou bude podporovať a koordinovať rôzne umelecké spolupráce medzi jednotlivými fakultami Akadémie umení, ale tiež nadväzovať nové spolupráce s externým prostredím. O jednej nezvyčajnej pripravovanej spolupráci katedry herectva s vojenskou políciou si môžete prečítať aj v tomto čísle časopisu ART3.

Ako členka zakladateľského tímu medzinárodného divadelného festivalu ARTORIUM si uvedomujem, koľko tvorivých stimulov a skúseností sme si počas desiatich rokov od prvého ročníka so zahraničnými školami vymenili. Uvedomujem si potrebu konfrontácie umeleckej tvorby na medzinárodnej úrovni, možnosti otvorenej diskusie so zahraničnými hosťami, rozšírenia obzoru v inscenačných postupoch či hereckých technikách a taktiež je to priestor, vďaka ktorému si študenti môžu vybrať svoju budúcu zahraničnú mobilitu. Preto chceme popri ARTORIU pripraviť pilotný ročník nového medzinárodného divadelného festivalu, ktorý bude zameraný na menšie javiskové formy a taktiež na autorskú tvorbu.

Ako študentka či odborná asistentka som absolvovala rôzne workshopy vedené lektormi z domáceho prostredia i zahraničia a mnohé z nich boli pre mňa veľkým praktickým prínosom. Preto by som rada v tejto oblasti nadviazala na predošlú aktivitu v rámci grantového projektu Polarity herectva,

vďaka ktorému mali študenti na pôde FDU možnosť absolvovať workshopy s tuzemskými i zahraničnými lektormi a odborníkmi z praxe a mohli tak rozšíriť svoje poznatky a oboznámiť sa s novými technikami. Bola by som rada, keby aj samotní študenti FDU vyvíjali v tomto smere iniciatívu a komunikovali s nami o návrhoch, s kým by chceli tvorivú dielňu či seminár absolvovať. Momentálne sme v procese rokovania s divadlom Continuo a verím, že už čoskoro budem môcť sprostredkovať konkrétnejšie informácie.

Plánov a cieľov máme zo strany vedenia ešte veľa, niektoré sú už vo fáze rokovania, niektoré zatiaľ čakajú na správnu chvíľu. A keďže poznám kreatívne myslenie študentov FDU, som si istá, že tých plánov, cieľov a pripravovaných spoluprác bude ešte viac a teším sa na to. Teším sa tiež na medzifakultné spolupráce, pretože som presvedčená o tom, že si navzájom máme čo ponúknuť a môžeme si nielen vymieňať skúsenosti, ale vytvárať nové tvorivé tímy a následne inšpiratívne umelecké diela.

Všetci už bytostne cítime potrebu stretávať sa a tvoriť. Všetkým nám chýba živý kontakt, ktorý sa obrazovkou nahradiť nedá. Želám nám úprimne, aby sme počas týchto dní nestratili chuť a entuziazmus do ďalšej práce a verím, že už čoskoro budeme môcť svoje vízie realizovať.

Boli sme „Urazení“

10.12.2020 o 20:00 (online premiéra)

Kultúre centrum Záhrada v rámci programu siedmeho ročníka medzinárodného festivalu ľudských práv, tolerance a vzájomného porozumenia Embargo 2020 uviedlo premiéru inscenovaného čítania dramatickej hry bieloruského autora Andreja Kurejčika s názvom Urazení. Bielo(r)usko. Scénické čítanie je vyjadrením podpory a spolupatričnosti so spoločensko-politickou situáciou prebiehajúcou v Bielorusku a vzniklo v rámci celosvetového projektu Insulted. Belarus(sia) Worldwide Reading Project. Podľa českého zdroja culturenet sa iniciátorom projektu stal autor anglického prekladu John Freedman, ktorý o jeho vzniku napísal: „Kurejčik dokončil hru Insulted .Belarus(sia) tento rok 9. septembra. Poslal mi ju o 15:13 SEČ s ponukou, či by som hru preložil a zorganizoval pár čítaní, aby sa rozšírilo povedomie o tom, čo sa aktuálne deje v Bielorusku. V priebehu niekoľkých minút mi odpovedalo šesť divadiel vrátane New York Theatre Workshop, bez toho, aby mali k dispozícii text hry.“

Do projektu sa zapájajú umelci a divadlá z USA, Veľkej Británie, Ruska, Írska, Francúzska, Poľska, Gruzínska, Nemecka, Česka a v novembri sme mali možnosť sledovať aj slovenské spracovania Kurejčikovej hry v réžii Ondreja Spišáka v Štúdiu 12 a v Divadle Jozefa Gregora Tajovského v réžii Petra Palíka. V poradí tretie scénické čítanie bolo uvedené v rámci festivalu Embargo a vzniklo v spolupráci Záhrady a Akadémie umení. Dramatický text Urazení. Bielo(r)usko vypovedá o prvom mesiaci bieloruskej revolúcie a o demokratickej transformácii, ktorá prichádza po dvadsiatich šiestich rokoch diktatúry. Všetky postavy v hre sú inšpirované známymi osobami a osobnosťami zo spoločensko-politického diania v Bielorusku, ale aj skutočnými a tragickými udalosťami, ktoré sa odohrali počas protestov. Úlohu hlavnej protagonistky v bansko-bystrickom spracovaní Kurejčikovho textu stvárnila absolventka herectva FDU AU – Beáta Eibenová. Postava Novej odkazuje na súčasnú bieloruskú političku, ktorá bola v posledných voľbách zvolená za prezidentku krajiny – Sviatlanu Cichanovskú. V neľahkej úlohe Starého (A. G. Lukašenko) sa predstavil študent tretieho ročníka herectva Lukáš Kečkéš a jeho hereckým partnerom v role Mladého (N. Lukašenko – najmladší syn) sa stal jeho spolužiak Filip Brišák. Postavu stredoškolskej profesorky čiastočne inšpirovanej Lýdiou Jermošinovou (političkou

a právničkou, predsedníčkou Ústrednej volebnej komisie, ktorá zmanipulovala tohtoročné voľby a tiež voľby v roku 2010 a 2015) interpretovala absolventka herectva FDU AU Katarína Gurová. Ďalšie postavy, ktoré autor uviedol v texte, sú vyjadrené metonymiou pars pro toto, v tomto prípade ide o jednotlivcov reprezentujúcich kolektív. Napríklad Vtáci odkazuje na všetkých štátom vycvičených a najatých vojakov, ktorí násilne potláčajú rôzne typy konfliktov a protestov na Ukrajine a v Bielorusku. Tento charakter v scénickom čítaní interpretoval herec Divadla Pôtoň a doktorand FDU AU – Filip Jekkel. Postava Mŕtveho v scénickom prevedení Matúša Šťastniaka je inšpirovaná prvými obeťami bieloruskej revolúcie – dvadsaťpäťročným Aljaksandrom Vichorom, ktorého zastrelili už 9. augusta; a Aljaksandrom Tarajkovským, ktorý zomrel o deň neskôr na následky postrelenia. Podobne aj postava Optimistickej reprezentuje generáciu mladých ľudí, preferujúcich demokratické myslenie a názory, ktorých vízia sveta ešte nie poškvrnená tragickými udalosťami. Túto úlohu herecky spracovala študentka štvrtého ročníka herectva – Silvia Sedlačková. Scénické čítanie sa realizovalo pod režijnou taktovkou Petry Kovalčíkovej v spolupráci s Katarínou Vozárovou, ktorá pripravila dramaturgickú úpravu textu, a Milanom Zvodom, ktorý zastrešil supervíziu projektu.

Pomyselným posolstvom hry sa stal text katalánskej piesne, ktorá je zároveň aj symbolom bieloruskej revolúcie: „Zbúraj väzenské múry, chceš slobodu, tak si ju vezmi, múry spadnú, zrútia sa a pochovajú starý svet.“

Po premiére 10. decembra 2020 (Medzinárodný deň ľudských práv), referoval o scénickom čítaní sám iniciátor projektu John Freedman, ktorý sa na sociálnej sieti vyjadril: „*Students in Zahrada and Banska Bystrica, Slovakia, provided a very unique and effective reading of Andrei Kureichik's "Insulted. Belarus" tonight! I loved their "orchestra" idea, and the way they played off of one another. Really fine work!*“ (Preklad: Študenti v Záhrade v Banskej Bystrici dnes večer predviedli veľmi unikátne a efektne scénické čítanie Andrejových Kurejčikových „Urazených. Bielorusko“. Páčil sa mi ich koncept „orchestra“ a spôsob, akým herci na scéne komunikovali. Skutočne dobrá práca!“

O celosvetovej výzve a banskobystrickom scénickom čítaní sa zmienila aj ČT1 v reportáži o udalostiach v kultúre štyri dni po online uvedení. Scénické čítanie je dostupné na kanáli youtube kultúrneho centra Záhrada, ktorého celoročný program sa realizuje z verejných zdrojov vďaka podpore Fondu na podporu umenia.

→ Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD., FDU

Nové hudobné tituly Milana Paľu

Rok 2020 ostane v spomienkach každého z nás ako rok, ktorý umenie a kultúru vytlačil do online priestoru a koncertné pódia zamenil za obrazovky v našich obývačkách. Kurátorom „dištančných“ interpretov a autorov sa vo veľkej miere stali najmä nahrávacie štúdiá a hudobné vydavateľstvá. Pedagóg FMU MgA. Milan Paľa, ArtD. je významným slovenským huslistom, interpretom hudby rôznych období, ale najmä zanietým propagátorom súčasnej hudby, ktorú uvádza na koncertných pódia doma aj v zahraničí. Už dlhé roky je jeho dvorným vydavateľstvom Pavlík records, s ktorým v spolupráci preklenul práve neprajné minuločné obdobie bez živých vystúpení. Toto obdobie bolo naklonené realizácii nových profilových CD, ktoré rozšírili portfólio umelca ako aj vydavateľstva. Na dvoch z nich – Leoš Janáček Violin and viola works a Samuil Feinberg Sonatas for violin and piano je jeho spoluinterpretkou manželka Katarína. Veľké husľové koncerty v spolupráci s Ensemble opera diversa v komornej úprave a pod dirigentskou taktovkou Mariána Lejavu zaznamenal na dvoj CD Beethoven/Schumann/Pala/Lejava. Uvedené tituly vám priblížime v ďalšom čísle Art3.

→ Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.

Slzy Janka Borodáča

www.slzy.sk

Slzy Janka Borodáča je otvorené zoskupenie divadelných tvorcov na Slovensku, ktoré vzniklo počas spolupráce v Prešovskom národnom divadle. Webová platforma sa venuje spoznávaniu rôznorodých hereckých techník, vzniku umeleckej reality a jej princípov prostredníctvom zdieľania skúseností, výskumov a tvorby slovenských tvorcov. Webovú platformu sme spustili 3. decembra 2020. Odvtedy sme uverejnili niekoľko blogov aj videoblog. V čase uvoľnených opatrení sme stihli usporiadať tri workshopy. Medzi prvých prispievateľov patrí režisérka Júlia Rázusová, herec Peter Brajerčík, hudobník a skladateľ Martin Husovský a ja – Tomáš Mischura. Chystáme ďalšie zaujímavé veci a rad prispievateľov sa tiež rozrastie. Dištančne cez zdieľaný dokument som Júliu Rázusovú vyzval na krátky rozhovor: „Júlia, zahráme si hru. Ja dám otázku tebe. Ty odpovieš a potom položíš otázku ty mne.“

Tomáš:

Slzy Janka Borodáča – čo je to? Prečo tento názov? Ja si niečo predstavujem, ale nikdy sme sa o tom názve nebavili.

Júlia:

Ten názov prišiel neskôr ako myšlienka samotných slz. Prvý raz mi podľa mňa táto myšlienka napadla, keď sa ešte na škole herci vrátili z festivalu v Rusku s naším ročníkovým predstavením. Zarazení mi hovorili o situácii, kde ich účastníci z iných medzinárodných škôl oslovili ukázať náš spôsob hereckej práce, naše herecké tréningy, metódy, cvičenia, rozcvičky... Odpoveď našich hercov: Stanislavský. To, že ostali zarazení, vyplýva nie z toho, že by nemali čo k hereckej tvorbe povedať, ale bolo toho málo, čo by dokázali prakticky ukázať. Tam mi prvý raz napadla idea rozšíriť možnosti hereckého vzdelávania o ďalšie cesty a impulzy. V ten istý školský deň na dejinách réžie sa na mňa Janko Borodáč – konzervatívny otec slovenskej divadelnej konvencie a Stanislavského obdivovateľ – po prvý raz na čiernobielym portréte zamračil.

Júlia:

Tak čo si pod tým názvom predstavuješ ty?

Tomáš:

Mám dve verzie. Pozitívnu a negatívnu. Vlastne je to možno len jedna predstava, ktorú vnímam v dvoch kvalitách. A súvisí to aj s tvojou odpoveďou. Slzy Janka Borodáča – predstavujem si, ako Janko Borodáč plače. Spod hrubého čierneho rámu jeho okuliarov po lícach stekajú veľké, ťažké slzy. Plače nad tým, ako málo sme toho v rámci hereckých techník za tie roky na Slovensku spravili. Zároveň si však predstavujem, že tie slzy sme my. Áno, my sme slzy, no súčasne tie slzy vnímame s odstupom. S odstupom niekoľkých desaťročí. Mávame Jankovi Borodáčovi z druhého konca časového intervalu, ktorý nás delí, a vravíme si: „Podíme s tým niečo urobiť.“ Je to skoro ako v sne.

Tomáš:

Prečo sa vlastne ako režisérka zaujímaš o herecké techniky? Čo ťa k tomu priviedlo?

Júlia:

Brookov prázdny priestor, v ktorom je herec. Herec a práca s ním je základom mojej práce. Ako režisérka herca spravádzam procesom a je určujúce, ako ho vediem a či som schopná ponúkať mu nielen ciele, ale aj cesty, nástroje. Jeho hranice sú často mojimi hranicami, no a ja rada idem na hranice možností. Samozrejme sila interpretácie a vizuálnych riešení v divadle je nepopierateľná, ale bez vzájomného porozumenia herec – režisér to nejde. Verím v integritu umeleckého diela, kde nie je možné vo výslednom tvare oddeľovať jednotlivé zložky. Rovnako si pamätám na svoj prvý a posledný pokus na nejakom workshope lektorovi povedať: „Ale ja som režisérka, ja by som vás radšej len pozorovala...“, bez vlastného poznania by to nemalo zmysel.

Júlia:

Ako sa vyrovnávaš so vzťahom aktívny herec – herecký pedagóg? V akej miere máš čas popri práci venovať sa ďalšiemu štúdiu?

Gabriela Marcinková

Tomáš Mischura

Júlia Rázusová

Tomáš:

Neviem. Logická odpoveď by bola: Mám skúsenosť z praxe, snažím sa užitočné veci aplikovať na hodinách herectva, zároveň vidím študentov v problémových situáciách a snažím sa aj ja ako herec na tom poučiť. Lenže skúsenosť je neprenosná. V poslednej dobe sa snažím pracovať na tom, na čom pracujú aj študenti. Zjednotiť to. Teraz mám na mysli určitú techniku, spôsob práce. Pohybujeme sa v oblasti Meisner – Esper – Mamet a šíritelia jeho Praktickej estetiky. Veľmi mi v tom pomáha aj spolupráca s naším doktorandom Filipom Jekkelom. Zrazu mám pocit, že komunikujeme na spoločnej úrovni. Prestali sme sa rozprávať o emóciách. To slovo vypadlo z nášho slovníka a aj ja sa vo svojej práci snažím nesústrediť sa na emócie. Vlastne týmto smerom chcem rozvíjať aj svoje texty pre Slzy Janka Borodáča. Čas? Nemám čas. Stále mám pocit, že ho nemám. Ale napríklad Filipovi robím konzultanta jeho dizertačnej práce a tá je na tému, o ktorej hovorím. Takže všetko sa prepája. Ak študujem po vlastnej línii, študujem to po malých fragmentoch. Mám pocit, že sa to tak dobre vstrebáva.

Tomáš:

Predstav si Slzy Janka Borodáča o dvatri roky. Ako vyzerá tvoja ideálna predstava? Čo sa v rámci Slz deje?

Júlia:

Je január 2024. Ľudia sa zdržia na slzy. sk v priemere 10 minút, stránka je plná zaujímavého obsahu. Naša produkčná Linda práve odpisuje na mail od Georga Banu, že nám drží palce a zaujali ho posledné príspevky. Peter Brajerčík práve doprekladal The Actor's Art and Craft: William Esper Teaches the Meisner Technique. V bočnej ulici v Prešove je štúdio s nápisom: Slzy Janka Borodáča. Slzy majú priestor pre výskumnú stanicu, cez ktorú preteká množstvo zaujímavých informácií a impulzov k hereckým technikám. Možno sa už komunitne aj niečo tvorí a vzniká. Dopila som s tebou kávu pred tvojím pre záujem dodaným workshopom.

Júlia:

Ako plačeš na javisku? Odkiaľ sú tvoje slzy?

Tomáš:

„Spýtajte sa ma, ako sa dostať k emócií a ja sa vás opýtam, kde je konflikt.“ To nehovorím ja. To hovorí Maren. Kto je Maren? Uvidíš v novom blogu. To je však len začiatok. Slzy hľadám v tom, čo by mohlo byť. Čo by sa mohlo stať. V možnosti. Je to situácia, ktorá by naozaj mohla nastať v mojom živote, a teda je pre mňa uveriteľná. Nie je to situácia postavy, je to moja osobná situácia, v ktorej viem, čo chcem vo vzťahu k druhej „reálnej“ osobe dosiahnuť. Čo od nej chcem. Čo od nej chcem – je analogické s tým, čo chce moja fiktívna postava od druhej postavy. Tu niekde pre mňa slzy pramena. Ak je to pripravené poctivo, dobrý moment tu a teraz medzi dvoma hereckými partnermi už spraví svoje.

→ Mgr. art. Tomáš Mischura, ArtD.
pedagóg, Katedra herectva FDU
Foto: Róbert Sedlák

Laudatio jubilujúcemu hudobnému skladateľovi

Hudba stvárňuje a symbolizuje pominuteľnosť materiálneho sveta. Hudba predstavuje most medzi duchovnou a pozemskou existenciou. Na jednej strane sprostredkúva duchovný svet, na strane druhej potrebuje materiálne, aby mohla na tomto svete vôbec pôsobiť.

— Vojtech Didi

Tvorba hudobných skladateľov sa tradične člení do období, fáz, vývinových etáp, štádií, ktoré sú identifikované novými tendenciami formovania kompozičného prejavu, príklonom k inému hudobnému druhu, inklináciou k uplatňovaniu ďalšieho štýlu, determináciou zmenenými sociálnymi a kultúrnymi podmienkami, alebo jednoducho hľadaním a nájdením novej sebaidentity autorov. V rozsiahlej tvorbe slovenského hudobného skladateľa **Vojtecha Didiho** (1940) by bola takáto štruktúra, či hierarchizácia bez zásadnej výpovednej hodnoty. Kompozičná cesta Vojtecha Didiho je totiž plynulá, jednoliata, bez výrazných kriviek a parabol, zaznamenáva longitudinálny progres. Formovaná je transparentným prejavom skladateľovej osobnosti. Od prvého po zatiaľ posledné dielo sa v notách partitúr ukrývajú obrazy subjektívnych túžob, ideálov, ambícií kultivovaných hodnotovou orientáciou i všeobecne platné idey a posolstvá. Autor ich sprítomňuje originálnou sugestívnou hudobnou rečou s prvkami lyrizmu, úprimnej emocionality, intimity aj meditácie.

Singulárnym bodom Didiho hudobnej výpovede je komunikatívnosť. Zasahuje do interných sfér interpretov i percipientov, lebo im poskytuje priestor na vlastné prežívanie. Didi vychádza z predpokladu, že hudbu – ako sám vyznáva – , môžeme vnímať „ako jednu veľkú metaforu, ktorá nám tento svet predstavuje iba ako fatamorgánu v porovnaní s nekonečnosťou a veľkosťou celého stvorenia, ako zdanie, ktoré skutočnosť iba predstiera. Keďže sme však v živote na tieto obrazy odkázaní a ako ľudia nie sme čisto duchovnými bytosťami, potrebujeme obrazy tohto sveta, aby sme z nich mohli vyvodiť vyššie súvislosti“.

Didiho filozoficky orientovaný prístup k výkladu vnímania hudby nachádza oporu v učení veľkých filozofov minulosti a v súčasnosti i psychológov. O posolstve – vnútornom posolstve autora (verbum interies) pojednával už svätec katolíckej cirkvi a učiteľ „Západu“ sv. Augustín (354 – 430) a načrtol cestu, po ktorej kráčali mnohí ďalší myslitelia. Začiatkom 20. storočia otvoril nové obzory rakúsky filozof Ludwig Wittgenstein (1889 – 1951) a hovoril o diele ako o moste k duši samotného autora,

ktorý je mostom i k poslucháčom. Dnes vystupuje do popredia záujmu spätosť diela s osobnosťou autora, jeho názorovou rovinou, životnými ideami a skúsenosťami. Zaujal nás systém cností a silných stránok charakteru navrhnutý významnými americkými psychológmi Martinom Seligmanom (1942) a Christopherom Petersonom (1950 – 2012) a pokúsime sa priblížiť hudobné dielo Vojtecha Didiho v kontinuite vybraných ľudských cností.

Cnosť Spravodlivosť

Ako občianska cnosť je manifestovaná napr. schopnosťou vykonávať tímovú prácu a kompetenciou viesť iných. U Didiho našla naplnenie v takmer permanentne vykonávaných vedúcich funkciách. Začínal ako riaditeľ základnej školy v kysuckom Klokočove, v osemdesiatych rokoch minulého storočia sa stal riaditeľom Divadla Jozefa Gregora-Tajovského v Banskej Bystrici a ZUŠ v Brusne, po vzniku Akadémie umení v Banskej Bystrici (1997) bol dlhoročným dekanom Fakulty múzických umení a v troch obdobiach rektorom Akadémie umení. Uvedená cnosť koreluje aj s prácou úspešného a oceňovaného dirigenta detských, akademických a miešaných speváckych zborov. Odrazom v kompozičnej práci sú mnohé skladby pre spevácke zbory, ktoré majstrovskou hudbou vdychujú nový život poetickému textu. Ich charakteristickým znakom je zvuková plasticita, pluralita štýlov a bohaté využívanie farebnosti zvukových kontrastov.

Cnosť Múdrosť

Je kognitívna cnosť, ktorú tvorí napr. kritické myslenie, láska k učeniu a poznaniu, schopnosť nazerať na svet tak, aby bol perspektívny pre jedinca i jeho okolie. Túžba po múdrosti sprevádza jubilanta naprieč celým životom. Spočiatku ju naplňovalo inštitucionálne vzdelávanie, ktoré ho priviedlo na Pedagogickú fakultu v Banskej Bystrici, neskôr na konzervatórium a Janáčkovu akadémiu múzických umení v Brne. Múdrosť sa pretransformovala aj do kvalifikačného rastu a Didi s úspechom absolvoval rigorózne skúšky, habilitačné a inauguračné konanie.

Magnificencie, Honorability, Spektability

Pomaly podišiel k oknu, odhrnul žalúzie a pozrel sa slnku do tváre.

Rýchlo si zaclonil oči, ale v nebeskej žiare ešte chvíľku postál.

Až potom si zložil sako, uvoľnil kravatu, rukou prešiel po vlasoch.

Sadol si za nový pracovný stôl.

Dnes mal už všetko oficiálne za sebou.

Neoficiálne v tejto chvíli neexistovalo.

Existovala iba budúcnosť.

Budúcnosť školy, v ktorej sa stal rektorom.

Akadémia umení.

Pohodlne sa oprel v kresle, privrel zrak

a uprel pohľad do minulosti. Vlastnej.

Takto to malo byť? položil si otázku.

Ani ozvena sa neozvala v novom priestore.

Zapozeral sa...

...tam, kam nikto nevidel a nedovidel.

Opatrne a postupne otváral kapitoly vlastného života.

Nedali sa vymazať zo života.

Sú jeho.

To všetko tak malo byť, povedal mu jeho hlas nahlas.

Hra života išla ďalej.

Zmenila sa iba pozícia.

Zmena je život.

A on život miloval.

Mnohotvárná kapacita cnosti Múdrost zahŕňa u Didiho neustále získavané poznatky z filozofie, estetiky, literatúry, histórie a samozrejme zo sveta hudby. Sú zastrešené pojmom intelektuálny a kompozičný nadhľad. Sú zhmotnené v dielach, ktoré okrem vytríbenej skladateľskej techniky disponujú ďalšími segmentmi Múdrosti, a to originalitou, kreativitou a sociálnou inteligenciou. Ambasádorom je napr. jednodejstvový hudobnodramatický príbeh Matka Niobé na libreto Márie Glockovej premiérovu uvedený v Štátnej opere v Banskej Bystrici pri príležitosti 10. výročia vzniku Akadémie umení. Antický výjav o tébskej kráľovnej kumuluje výrazové i dynamické sily a v imperatívnych kontrastoch prechádza z dramaticky vybičovaných pasáží do impresivistickej intimity. Dejové fragmenty umocňuje originálna inštrumentálna kombinatorika a kombinácie nástrojov, hlasov a zborov. Cez psychologickú kresbu postáv odovzdáva dielo ľudstvu nadčasové morálne posolstvo.

Cnosť Odvaha

Je emocionálnou cnosťou a ilustruje ju vytrvalosť, udatnosť, autenticita a integrita osobnosti. U Didiho poukazuje na kvalitu ega sformovaného okrem genetického potenciálu životnými skúsenosťami a sociokultúrnymi podmienkami. Podľa nemecko-amerického

psychológa a stúpenca neofreudizmu Erika Eriksona (1902 – 1994) ide o dedičný majetok duše, teda dedičstvo vytvorené sebou samým. Diela, v ktorých sa prejavuje cnosť Odvaha sú napr. cyklus miešaných zborov Sine amore nihil (Bez lásky nie je nič) s oscilujúcou témou lásky a dominujúcim dôrazom na homogenitu celku, klavírna skladba Hommage à Franz Liszt, v ktorej sa podľa slov autora uplatňuje polyštyľovosť, výrazné prvky tembrovej hudby, zvukové montáže, vrstvy tonálno-atonálne a konštantné modálne terény, ako aj kompozície pre viaceré komorné zoskupenia.

Cnosť Transcendencia a duchovnosť

Sú cnosti presahu do spirituality, dokonalosti, vďačnosti a krásy. Viaceré Didiho diela svojim materiálom poukazujú na možnosť stúpať po rebríčku bytia ukotvenom až v archetypálnych základoch. Napr. Päť slz – cyklus piesní pre alt a violu na starorómsku ľudovú poéziu, o ktorej v úvode hovorí: „*Trpkosťou violového partu som chcel charakterizovať temnotu, osamelosť, trápenie a nádej. Melódie som rozbiehal z nízkych tónov, ktoré postupne stúpajú krokmi až k výškovému vrcholu*“. Reprezentantom duchovnosti je koncertná omša pre miešaný zbor, sólo a organ na katolícke ordinárium Missa Neosoliensis, ktorá v rozsiahlej vokálno-inštrumentálnej tvorbe autora predstavuje jedinú sakrálnu skladbu. Originálne hudobné spracovanie duchovne, kultúrne a historicky unikátneho textu poukazuje na tvorivý syntetizmus a kompozičnú erudíciu autora. Omša je zjavným prejavom významnej väzby cností – dielo. V celej Didiho tvorbe sú markantné vzájomné vplyvy umenia a života. Stávajú sa symbolom jeho diel bez ohľadu na použité výrazové prostriedky a bez ohľadu na štýlové a kompozičné metamorfózy, ktoré smerujú od priezračnej diatoniky k dodekafónii a aleatorickým štruktúram, od monódie k polyfonickej spleti hlasov, od variácií na ľudovú pieseň po výpravnú operu, od subtilného sólového hlasu po orchestrálne znenie.

V skladateľskej dielni jubilujúceho Vojtecha Didiho vzniklo doposiaľ takmer 80 opusov, niektoré sú zaznamenané na CD nosičoch, iné sa stali súčasťou hudobných rozhlasových archívov. Viaceré diela získali medzinárodné ocenenie,

ďalšie boli premiérovane či prezentované na renomovaných zahraničných i domácich pódioch, iné sa stali povinnými skladbami na medzinárodných súťažiach. Kompletný prehľad Didiho tvorby obsahuje osobná internetová stránka skladateľa www.vojtechdidi.sk a podrobné analýzy skladieb, informácie o dielach a skladateľovi sú dostupné v početných publikovaných prácach Márie Glockovej, Márie Strenáčikovej, Jany Škvarkovej, vnučky Anny Paluchovej – Didiovej a ďalších autorov.

Riaditeľ

Sedel za predsedníckym stolom s novými spolupracovníkmi, členmi komunistckej strany aj umeleckými osobnosťami slovenskej kultúry.

Poverovacie listiny prečítal poverený súdruh z Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky.

Inaugurovaný riaditeľ sa akosi nemohol sústreďiť.

Myšlienkami nebol v Banskej Bystrici, ale v malebnej Turzovskej vrchovine, kde bol dlhé roky riaditeľom základnej školy.

Chodili do nej kysucké deti z blízkych aj vzdialených častí.

Rybáre, Kornica, Klín, Riečky, Javorová, Podjavorová.

Chodili aj vtedy, keď snehové záveje prekryli strechy učupených domčekov a dreveníc a z ich komínov sa dymilo rovno spod zeme.

Chodili aj na lyžiach, zababušené do hrubých vlniakov.

Vojtech Didi sa stal novým riaditeľom Divadla Jozefa Gregora Tajovského. Z panenskej prírody ho vytrhli a presadili do cementového mesta.

Bol to Tajovský alebo niekto iný? Zapodieval sa ďalej spomienkami.

Asi to bol Revízor, zazdalo sa mu a rýchlo vymenil Tajovského za Gogoľa.

Áno, jasné... Chlestatkov, spomínal si v duchu ďalej.

Ochotnícke divadlo bolo jeho veľkou vášňou.

Dokonca sa mu vybavila aj susedka, ktorá hrala vtedy nádejnú nevestu, ktorú mu všetci strkali v inscenácii do náručia, len aby ich zachránil od hanby. A celkom sa podobá tamtej dáme v prvom rade.

Zapozeral sa pozornejšie. Nie, nie, to nemôže byť ona. Veď tamtá emigrovala.

Ešte za Dubčeka. A žije kdesi v Kanade. Zo spomínania ho vytrhol potlesk. Patril

interpretovi a klaviristke. Nik v tej chvíli netušil, že patrí vlastne aj jemu.

Lebo on bol autorom piesňového cyklu, ktorý práve na inauguračnej slávnosti doznel. Texty obľúbeného básnika Miroslava Válka ho sprevádzali celý život a v tomto cykle sa pozrel lepšie na stromy, ktoré umierajú postojacky.

Nik v divadle o riaditeľovi – skladateľovi netušil.

Prišiel ako deus ex machina. Hľadisko šumelo... Neexistovali herci, speváci, dirigenti, režiséri, technici...

Všetci boli šepkári. Šepkali jeden druhému otázky, kto je ten nový riaditeľ, čo robil a odkiaľ prišiel. Potom všetko stíchlo.

Takmer všetci sa unisono opýtali: Ten nový riaditeľ je hudobný skladateľ? Na druhý deň sa ujal svojej administratívnej funkcie.

Odtiaľ ho zaviedla cesta života do kúpeľov Brusno, kde bol niekoľko rokov riaditeľom ZUŠ-ky. A odtiaľ sa po niekoľkých rokoch vrátil do Banskej Bystrice.

Vojtech Didi, držiteľ GRAND PRIZE na III. Európskom festivale hudobných akadémií.

Horehronský kruh sa uzavrel. V meste pod Urpínom sa otvorila v roku 1997 nová kapitola jeho života.

Akademická. Na pôde mesta vznikla nová umelecká vysoká škola. Akadémia umení.

A tej je – jubilant – verný dodnes.

Verba volant, scripta manent. Bona fortuna, Vojtech Didi

→ Mária Strenáčiková, FMU

→ Mária Glocková, FMU

Dekan FMU AU bilancuje a plánuje

2020/bilancia

FMU od svojho vzniku zdôrazňovala stratégiu trvalého napredovania vo všetkých aktivitách. V minulom roku, ktorý bol vo veľkej časti poznačený pandemiou spôsobenou koronavírusom, sa fakulta snažila čo najefektívnejšie prispôsobiť novým podmienkam. A to ako v oblasti vzdelávania, tak i v umeleckej, vedeckej a ďalšej tvorivej činnosti. Systém vzdelávania sme komplexne orientovali na študenta, teda formu a dištančnú metódu pedagógovia aktuálne prispôbovali situácii pri rešpektovaní náročných štandardov kladených na vysokoškolské vzdelávanie. Vo všetkých troch stupňoch štúdia prebiehala výučba dôsledne plánovite a systematicky. Prísne protiepidemiologické opatrenia však hlboko zasiahli umeleckú činnosť a minimalizovali možnosť verejnej prezentácie interpretačného aj kompozičného umenia. Keď bolo zjavné, že eliminácia šírenia vírusu je dlhodobá a komplikovaná záležitosť, naši pedagógovia a študenti reagovali na nepriaznivú situáciu organizovaním online koncertov, tvorbou CD nosičov a využívaním dostupných komunikač-

ných platforiem na realizáciu medzinárodných workshopov. Tým aspoň čiastočne satureovali potrebu živých koncertov a živých kontaktov s obecnstvom. Osobité a závažné problémy sa vyskytli pri príprave periodicky sa opakujúcich projektových aktivít kolektívnych telies a etablovaných medzinárodných festivalov a súťaží, ktoré sme museli presunúť na vyhovujúcejšie obdobie.

Dištančné vzdelávanie a online komunikácia sa v uplynulom roku stali každodennou súčasťou nášho profesijného života. Transfer edukácie do virtuálneho prostredia a prechod hudobného umenia z koncertných siení a operných domov na monitory nás síce negatívne poznačil, ale zároveň vyzbrojil novou silou, empíriou a odhodlaním, s ktorými sme vstúpili do roku 2021.

2021/plány

Na základe súčasnej situácie a v zmysle opatrení a odporúčaní najvyšších orgánov štátu pokračujeme v dištančnom vzdelávaní a vyvíjame maximálne úsilie na zabezpečenie úspešného naplnenia harmonogramu akademického roka. V rámci skúškového obdobia sme už pripravili alternatívnu formu realizácie a hodnotenia umeleckých výstupov študentov a modifikovali sme spôsob prijímacích skúšok uchádzačov o štúdium. Prioritou roka 2021 je orientácia na nastávajúcu akreditáciu. Momentálne prebieha audit fakulty, ktorý nám poskytne presný obraz o silných a slabých stránkach nášho fungovania, o kvalite študijných programov, kvalifikačnej štruktúre učiteľov, o umeleckej a publikačnej činnosti, vývoji atď. Stane sa východiskovou základňou pre optimalizáciu prípravného procesu komplexnej akreditácie.

Samozrejme sa budeme kontinuálne venovať skvalitňovaniu vzdelávania, zintenzívneniu interakcie s verejnosťou a domácimi i zahraničnými umeleckými a kultúrnymi inštitúciami a podpore umeleckej, vedeckej a tvorivej činnosti. Fakulta múzických umení je ambicióznou fakultou a verím, že spoločným úsilím všetkých členov akademicko-jej obce sa jej podarí dosiahnuť ciele stanovené na rok 2021.

Novoročný koncert v Katedrále sv. Františka Xaverského

Koncerty formou online sa stávajú pomerne dôležitou súčasťou našich životov. Momentálna situácia nám nedovoľuje iné, ako sa s tým zmieriť a prispôbiť sa. Aspoň teda zatiaľ, pretože pevne verím, že sa čo najskôr vrátíme k životu, v ktorom budú osobné stretnutia pri umení opäť našou prirodzenou súčasťou. Koncert zorganizovala poslucháčka 2. ročníka bakalárskeho štúdia, Martina Mojžišová, ktorá je zároveň zakladateľkou občianskeho združenia Principes Musica.

Na úvod sa predstavil poslucháč 3. ročníka bakalárskeho štúdia muzikálového spevu, Martin Vetrák, o klavírny sprievod sa postarala jeho korepetitorka Anna Burdová. Vo svojom repertoári využil známe diela ako Schubertovu Ave Mariu, Ave Mariu od J. S. Bacha v českom jazyku od P. Vrba a Aleluja od L. Cohena, opäť v češtine, od G. Osvaldovej.

Mnohonásobný víťaz v hre na klasickej gitare, Dávid Bílek, prispel do dramaturgie iným žánrom a v jeho podaní sme mohli počuť skladby Orion (Metallica) a The Song of Golden Dragon (E. Tonne). Husľové Duo Aeternum nám prinieslo Kánonickú sonátu pre 2 huslí D dur od G. P. Telemana. Huslistky Alena Hermanová a Janka Macíková sú perfektne zohratou dvojicou už od čias ich prvého ročníka konzervatória. Sláčikové kvarteto v zložení Alena Hermanová, Janka Macíková, Monika Kytková a Aleksej Kardaš zahrlo kompozíciu mladého skladateľa Pavla Béréša.

Pavol Béréš je poslucháčom 1. ročníka bakalárskeho štúdia z triedy prof. MgA. Juraja Filasa, ktorý nám o svojom diele prezradil aj niečo viac:

„Sláčikové kvarteto 2019 vzniklo na konci roku 2019. Jeho vznik podnietila séria niekoľkých inšpirácií. Jednou z nich bola, a naďalej zostáva, moja záluba v sláčikových kvartetách (a 1. violončelovom koncerte) Dmitrija Šostakoviča. Avšak prvotný impulz, ktorý ma prinútil začať písať, bol neviný rozhovor s mojím kamarátom, ktorý sa mi postážoval, ako mu deti v zúške hrajú koledu Nesiem vám noviny – nevedomky v päťdobom metre. Nápad sa zrodil, ale ani vo sne by mi vtedy nenapadlo, že z neho nakoniec vyrastie trochu rozsiahlejšie dvojčastové dielo, v ktorom prehĺbim svoj kompozičný záujem o formát sláčikového kvarteta a upevním svoju ambíciu napísať ich viac.“

Organizátorka Martina Mojžišová študuje na katedre vokálnej interpretácie a na koncerte vystúpila aj ako interpretka s kompozíciou od fínskeho skladateľa T. Kuulu (Ave Maria) v sprievode

už spomínaného sláčikového kvarteta. Michal Lasab je mladý organista, ktorý inklinuje aj ku kompozícii a dirigovaniu. Na koncerte sme si vypočuli jeho improvizáciu na tému Veni, veni, Emmanuel. Energickou bodkou koncertu bol gitarista Dávid Bílek so svojou vlastnou skladbou Malibu, v ktorej naplno predviedol svoju výnimočnú interpretačnú zručnosť a osobitý štýl, pre ktorý ho už niekoľko rokov spoznáva aj širšie publikum.

Koncerty online majú výhodu, že mnohé z nich ostávajú dostupné na internete. Ak vás teda jeho dramaturgia zaujala, nájdete ho na stránke Principes Musica o.z. na facebooku. Koncert sme mohli podporiť aj my v kampani na startlab.sk, v ktorej nám boli za príspevok ponúknuté aj štedré odmeny. Kampaň bola úspešná, koncert tiež, ja sa teda teším na ďalšie podujatia, ktoré sa budú konať, hoci aj v online priestore.

→ Jana Bystrianská, FMU

Slovník „cudzích“ slov

Autorský projekt

Autorský projekt SLOVNÍK „CUDZÍCH“ SLOV vzniká na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici ako medzifakultná spolupráca.

Okrem niekoľkoročnej profesionálnej hereckej praxe sa Mgr. art. Tomáš Krištof v minulosti autorsky podpísal už pod niekoľko divadelných projektov ako autor scenárov, piesní a hudby. Myšlienka vytvoriť autorský projekt vznikla v rámci vyučovacieho predmetu muzikálová prax. Scenár inscenácie o známych slovách, ktoré sú nám cudzie, sa rozhodol pripravovať spoločne s poslucháčmi tretieho ročníka bakalárskeho stupňa na Katedre vokálnej interpretácie Fakulty múzických umení.

K spolupráci prizval na choreografické časti Mgr. art. Dávida Szökeho, doktoranda na Katedre herectva Fakulty dramatických umení. Na tejto fakulte Szöke participuje na výučbe praktic-

kých predmetov v rámci tanca a rytmiky, profesionálne sa venuje herectvu a pohybovej spolupráci, ako sólista pôsobil v súbore Železiar.

Poslucháči Kristína Drotárová, Laura Mária Kollegová, Aneta Kostovčáková, Dominik Lauko, Natália Lukáčsová, Viera Semaňaková a Martin Vetrák inscenáciu začali skúšať ešte počas prezenčnej formy štúdia. Dištančná forma štúdia proces kolektívnej tvorby v týchto chvíľach značne komplikuje. No tvorivý tím nezahála, využíva možnosti pripojenia online. Poslucháči pod vedením pracujú na sólových piesňach, spoločné choreografie sa učia zatiaľ separátne. Nahráli tiež video upútavku, z ktorej zábery sú použité na fotografii.

V pripravovanej inscenácii odznejú piesne sólových interpretov a hudobných skupín ako Backstreet Boys, Rick Astley, Dr. Alban, Billie Eilish, Coldplay, Lesley Gore, Barbra Streisand, Harry Styles a Lady Gaga.

Plánovaná premiéra je koncom apríla 2021 a veríme, že sa podarí doskúšať aj hromadné scény a choreografie, aby sa poslucháči mohli prezentovať hotovou komplexnou inscenáciou, spoločným dielom.

Koncept a réžia:

Mgr. art. Tomáš Krištof

Scenár:

kolektív

Dramaturgia:

Mgr. art. Katarína Hitzingerová, ArtD.

Choreografia:

Mgr. art. Dávid Szöke

Upútavka, plagát:

Mgr. art. Eduard Valašík

Hudba k upútavke:

Mgr. Martin Husovský

→ Mgr. art. Dávid Szöke, FDU

SLOVNÍK "CUDZÍCH" SLOV

autorský projekt

Rozhovor so skladateľom Vladom Hudecom

Vieme, že populárna hudba sa vyvinula z klasickej, ktorá je na Akadémii umení objektom nášho štúdia. Zaujímavosťou je, že populárna hudba v niektorých štýloch dokonca využíva tradičnú orchestráciu. O sebe a o tejto hudbe nám viac povie mladý skladateľ Vlado Hudec, ktorého hudba sa nachádza v upútavkách k filmom ako Spiderman, Noc v múzeu 2 či Captain America a v mnohých iných projektoch. Vydavateľstvá, kde Vlado robí, patria medzi overené a kvalitné firmy, ktorých klienti sú natáčacie a filmové spoločnosti sústredené v Los Angeles, napríklad Future World Music, Immediate music, X Ray Dog, RedCola či Colossal Trailer Music.

Povedz nám na úvod o sebe zopár viet. Volám sa Vlado Hudec a pochádzam zo Žiaru nad Hronom. Venujem sa skladaniu trailerovej hudby, ktorá sa vysiela v televízii v rôznych upútavkách, traileroch na filmy alebo priamo v nejakých programoch – to závisí od klienta, na čo to potrebuje. Sú to napríklad reklamy či sprievodná hudba pri odovzdávaní ocenení. Venujem sa tomu približne 10 rokov.

Na aké školy si chodil? Čo si vyštudoval?

Nemal som rád učenie, tak som chodil iba na strednú (smiech). Konkrétne na Obchodnú akadémiu v Žiaru nad Hronom. So známkami zo základnej školy som mohol ísť na gymnázium, ale pre svoj postoj k učeniu som vedel, že toto nie je cesta. Obchodnú som si vybral, lebo vtedy boli tieto školy v „móde“, no nevidel som v tom žiadnu perspektívu. Nikdy by som nepovedal, že raz budem skladateľ hudby, za ktorú mi niekto bude platiť.

Aký si mal vzťah k hudbe a jej tvorbe, keď si bol malý?

Do šestnástich rokov som bol iba bežný poslucháč hudby. Nikdy som nad tvorbou hudby nejako nepremýšľal. Nič bližšie som nikdy neplánoval. Na hudbe je skvelé to, že vek nie je limit v jej

tvorbe. Keď si starší, začneš si niektoré veci viac uvedomovať. Máš trošku aj skúsenosti v niečom.

Myslíš si, že niektoré súvislosti v tejto oblasti vieš lepšie pochopiť, až keď si starší?

Áno.

Aké boli tvoje začiatky v hudbe?

Zmena nastala, keď som mal šesťnásť rokov. Išli sme na pár dní na školský výlet, pri ohníku spolužiaci vytiahli gitary a veľmi sa mi tá hudba zapáčila, tak som skúšal niečo sa naučiť. To bol môj prvý priamy kontakt s hudbou. Neskôr som si kúpil gitaru a najprv som sa začal učiť iba jednoduché akordy, postupne som prešiel na táborové pesničky až na rockovejšie žánre, napríklad Metallica, lebo takú hudbu som vždy počúval. Po strednej mi otec prispel na elektrickú gitaru a kombo. Na nej som už hral pesničky od skladateľov ako Joe Satriani či Steve Vai. To som cvičil aj tri hodiny denne.

A kedy si začal komponovať?

Samotné skladanie prišlo o také dva-tri roky neskôr. Vtedy som aj počúval soundtreky z filmov ako Gladiátor, Posledný mohykán, Statočné srdce či Titanic. Prestalo ma baviť hrať hry na počítači a kamarát zo školy mi poradil skúsiť niečo skladať. Tak mi ukázal v jednom staršom programe, ako sa to zapisuje do MIDI, čo je chromatický tónový zápis pre počítače, prostredníctvom ktorého vie počítač určiť, v akom poradí má aké tóny zahrať a v akých rytmických dĺžkach. Doteraz nepoznám noty. Po dvoch rokoch to znelo tak, že sa mi to aj páčilo. Potom som tú hudbu dával vydavateľstvám, ktoré ju vtedy ešte neponúkali verejne, ale iba klientom, ako boli televízie. Teraz robia aj albumy pre verejnosť.

Takže teraz máš svoje skladby u nejakého vydavateľa a toho sa spýta filmová spoločnosť, či môže použiť tvoju hudbu?

Sú dva varianty, ak chceš mať takúto hudbu. Prvá je, keď režisér robí reklamu. Osloví skladateľa, s ktorým sa dohodne na určitom hudobnom štýle. Druhá, keď si režisér otvorí databázu rôznych skladieb hudobného vydavateľstva a odtiaľ si vyberie, čo potrebuje, alebo čo sa mu hodí. Veľmi to závisí aj od finančného rozpočtu a toho, kde sa skladba využije. Väčšinou, keď spravím

takúto hudbu pre firmu alebo vydavateľstvo, môže sa objaviť kdekoľvek, ale keď chce režisér hudbu iba do jeho reklamy, ja ako skladateľ ju nemôžem nikde inde použiť. Častejšie pracujem s upútavkami k filmom ako s reklamami.

Povedz mi o tvojej prvej platennej práci za hudbu.

Kedysi dávno, keď som ešte len začínal, som hľadal na internete rôzne firmy a posielal som im emaily s ukážkami svojich skladieb. Prví, čo sa mi ozvali, boli z Ameriky. Bola to „zvuková knižnica“ Groove Addicts. Povedali mi, čo chcú, aký žánre, a poslali mi rôzne referenčné skladby, aby som vedel, aké prvky v tom majú byť – podľa toho som skladal hudbu. To bola moja prvá platená práca. No a potom som hľadal ďalšie firmy. Takto som fungoval nejaké dva-tri roky.

A ako funguješ teraz?

Teraz pracujem so spoločnosťami, s ktorými mám nejaké skúsenosti. Začal som ale pracovať aj s novou firmou RedCola. Občas však pošlem skladby rôznym iným spoločnostiam. Sú to skladby, ktoré skladám iba tak pre zábavu; a keď sa im to páči, tak sa ozvú.

Zažil si nejaký neúspech ako nesplnenie požiadaviek?

Áno. Všetko robím pre zahraničie a raz som písal istej firme z USA. Už ani presne neviem, ako sa volali. Poslal som im hotovú skladbu, ale už neodpísali. Takže áno, stáva sa to niekedy. Samozrejme, že úspech nie je zaručený. To som ešte nemal ani skúsenosti ako teraz. Neznamena to, že robíš chyby. Jednoducho nevýhoda v začiatkoch je, že súperiš s ľuďmi z celého sveta,

takže keď je niekto lepší, vyberú si jeho. Ďalším faktorom je, že v minulosti boli dobré zvukové knižnice veľmi drahé. Možno päťtisíc dolárov stála jedna, ktorú robil Bergersen s Phoenixom. Ja som si to vtedy nemohol dovoliť. Moje knižnice za pár stovák dolárov neznali tak dobre. Teraz je to však oveľa lacnejšie.

Máš pocit, že tvorba hudby v počítači je teraz viac dostupnejšia ako kedysi?

Určite. Keď som začínal s hudbou, neexistovali tutoriály, neboli o tom žiadne články, nikto to tu neučil. Musel som na všetko prísť sám. Teraz ideš na kanál youtube a máš tam všetko, čo sa potrebuje naučiť. Ja som musel ísť cestou „pokus-omyl“. Mal som k dispozícii iba skladateľské fórum, ktoré som si pomocou vyhľadávачa Google prekladal, lebo som nevedel dobre po anglicky. Ale to bol iba text. Nevidel som, ako to tí ľudia reálne skladali. Dnes si to všetko vieš nájsť na youtube.

Ako si sa dostal k spolupráci s projektom Future World Music?

Hľadal som na internete, komu pošlem nejaké nové dve-tri skladby. Našiel som FWM a zistil som, že im som ešte nič neposielal. A práve v tom období zakladateľ Armen Hambar vypísal konkurz. O tom som vtedy nevedel. Poslal som mu mail a ako odpoveď mi prišlo niečo v zmysle, že som vyhral nejakú súťaž. Najprv som tomu nerozumel a až neskôr som zistil, že má fórum, kde dal výzvu, že hľadá skladateľov, nech mu pošlú ukážky. Potom som s FWM spolupracoval na štyroch alebo piatich albumoch. Prvý bol Zero Hour.

Mávaš aj obdobie, že sedíš a nevieš, čo zložiť?

Mával som také obdobia, ale už sa mi to dlho nestalo. Volá sa to „writer's block“, ale keď sa mi nechce, neskladám. Keď nemám čo, tak to vypnem a idem preč. Venujem sa tomu možno v priemere 3 hodiny denne. Môj známy robí 12 hodín a nerozumiem ako. Mňa by to nebavilo, nevedel by som, čo tam toľko skladať. Keď nemám chuť, vypnem to a idem robiť niečo iné.

Ako reagovali tvoji blízki, keď si sa rozhodol venovať hudbe?

To je taká otázka...(smiech). Pochádzam z robotníckej rodiny. Moji rodičia neboli proti tomu, ale nikdy neverili,

že sa tým budem niekedy živiť. Vraveli mi, že mám skladať, ale zároveň si nájsť nejakú normálnu prácu. A nezazlievam im to. Sú jednoducho z iného prostredia. Na Slovensku je to zložité a je veľmi odvážne povedať, že sa idem živiť tvorbou hudby.

Čo považuješ za svoj najväčší úspech?

Najväčší úspech pre skladateľa je, keď zloží hudbu a niekto ju použije. Keď sa dostane hudba do upútavky alebo traileru. Raz mi napísala jedna pani zo Španielska, že na odovzdávaní cien futbalistov španielskej ligy použili moju hudbu. Vtedy to vyhral Lionel Messi a hudba znela, keď kráčal na pódium po cenu. Bol skvelý pocit vedieť, že moja hudba takto niekde zaznela. Tiež použili moju hudbu v niektorých epizódach Myth Busters. Alebo reklama na Rolls Royce, tam bola moja hudba. To sú veci, ktoré ma pri skladaní tešia.

Máš nejaký idol, ktorý je pre teba inšpiráciou, alebo že by si s ním chcel spolupracovať?

Môj najobľúbenejší skladateľ tejto „epickej hudby“ je určite Bergersen. S ním ale spolupracovať nebudem, lebo on teraz pracuje prevažne sám. Robí s Phoenixom v Two Steps from Hell, ale teraz sa venuje sólovej tvorbe. Medzi mojich obľúbených skladateľov patrí Hans Zimmer a Ennio Moricone. Zimmer sa mi javí blízky k rockovej hudbe, Williamsa vnímam bližšie k džezu.

S akou zvukovou technikou si začínal a do čoho si investoval?

Ako som už spomínal, kamarát mi ukázal starší program, v ktorom som začínal. V úplných začiatkoch som nemal ani klávesy. Všetky melódie som písal myšou v MIDI formáte, v ktorom jednoducho označíš, kde chceš, aby tón začínal, a natiahneš do požadovaného trvania. A takto mi trvalo asi týždeň, kým som napísal minútu zo skladby. Investoval som hlavne do zvukovej knižnice. Moja prvá zvuková knižnica stála 400 dolárov (Kirk Hunter) a ani neznala tak dobre ako niektoré teraz. Jej tvorcovia fungujú doteraz, ale nie sú takí známi. Potom som investoval do zvýšenia výkonu počítača. Dôležité sú aj reproduktory. Nepotrebuješ nejaké drahé, lebo ak nemáš miestnosť dobre odhlučnenú, tak to nebude dobre znieť. Ale nemôžeš mať ani úplne lacné kancelárske. Ja mám na dnešnú dobu úplne

zastarané, ale znejú dobre. Nechcem ich meniť. Som s nimi spokojný a hudbu s nimi robiť viem. Dôležité je, aby s tým bola firma spokojná.

Aké máš záľuby okrem hudby?

Vždy som rád športoval. Od malička som hrával futbal za Žiar nad Hronom. Vlastne za žiakov na základnej škole. V štrnástich rokoch som s tým skončil, lebo som bol veľmi chudý a začal som cvičiť. A to robím doteraz. Posilňovňa a kickbox. Bavia ma rôzne športy. Niekedy som čítal knihy, teraz ako zdroj informácii uprednostňujem youtube. Keď mám voľný čas, chodím sa v lete kúpať, v zime korčuľovať alebo navštevujem rôzne dovolenkové destinácie. A dá sa povedať, že mám na to dosť času, keďže nechodím do roboty ako väčšina ľudí na 8 hodín. To je cez deň a potom večer skladám. V zime je skôr tma a zimné športy ma nebavia, takže v zime toho zložím viac (smiech).

Robíš so skutočnými hudobníkmi a so skutočnými nástrojmi?

Pár rokov dozadu som zložil firme SenCit skladbu, ktorú nahrával orchester v Budapešti, takže som im poslal MIDI zápis a oni to prepísali pre orchester. Naživo som nahrával iba gitary, keďže som pôvodne gitarista. Iné nie. Rozmýšľam nad tým, že by som nahral so speváčkou vokály. Zatiaľ som nenašiel speváčku s farbou hlasu, ktorá by sa hodila k mojej tvorbe. Vokálne knižnice, ktoré momentálne používam, majú svoje limity, preto je v niektorých prípadoch lepšie použiť živý vokál.

Je niečo, čo by si poradil ľuďom, ktorí začínajú s tvorbou hudby?

Iba taká bežná vec, musíš mať rád, čo robíš. Ani by som nepovedal, že nejakú radu. Jednoducho, keď sa tomu venuješ, máš to rád, robíš to pravidelne, tak sa vypracuješ na nejakú úroveň. Ja sa stále mám čo učiť. Nikdy si nepovieš: som dobrý a teraz koniec. Toto je oblasť, v ktorej sa človek musí zlepšovať celý život.

→ Michal Poliak, FMU

Deux ans de vacances alebo Dva roky s vírusom

Známy francúzsky románopisec **Jules Verne** spracoval napínavý príbeh niekoľkých chlapcov, ktorí mali ísť na jachte na prázdninový výlet. Pri brehoch neobývaného ostrova stroskotali a stali sa robinsonmi odkázanými iba na seba samých.

Neznámy ázijský autor 冠状病毒病 napísal iný napínavý príbeh. V ňom sa na dobrodružnú cestu vydali [nielen] umelci, avšak ich loď s ambíciami ešte ani nevyplávala, a už stroskotala. Stali sa [všetci na európskej palube] robinsonmi odkázanými [najprv] iba na seba. Nikto z nich nepoznal autora príbehu s nepôvabným menom **SARS-CoV-2** a nikto nepredpokladal ani jeho ďalšie peripetie. Nikto nevedel dať jasnú odpoveď na otázku: *ako dlho budeme rukojemníkmi nepoznaného agresora?* Mnohí si pripadali ako v letiskovej hale, keď začne z ničoho nič na centrálnom paneli rad-radom blikať to hrozné slovo: **CANCELLED**. Čo sa stalo? To slovo už mnohým skrížilo plány, mnohých už nechalo spať na letisku či v blízkych hoteloch, mnohí čakali...

Skoro tak to vyzeralo v roku minulom [2020] a nik si [zatiaľ] nerobí veľkú nádej, že sa zlepši aj tento [2021]. Umelecké ambície nelietajú, výkony sa rušia, sedíme doma na on-linách, granty sa prekladajú na... Nakedy a dokedy?

A tak, ako si chlapci vo verneovke vybudovali na ostrove kvitnúcu záhradu a aktivitami čelili nástrahám a nebezpečenstvám, tak si aj umelecká duša v realite dnešných dní plápolala ďalej. A i keď pre ART3 uviedli niekoľkí

respondenti, že brutalitu roka 2020 spôsobil COVID a bude prinášať ešte aj v roku 2021 plač a smútok, predsa sa mnohí aktivizovali a využívali pritom v praxi dve najfrekvencovanejšie slová: **štúdium dištančné a prezenčné**.

Bilancovať preto odídený rok 2020 a prichádzajúci 2021 sa dá výberom poskytnutých informácií aj takto:

→

Katedra dychových nástrojov

- Realizácia online koncertov pri použití vopred nahratých sprievodov synchronizovaných so saxofónovými partami (prof. Alexander Stepanov, hra na saxofóne)
- Vznik Slovenskej trubkárskej asociácie (STA), keď sa 30. augusta 2020 stretli v Bratislave trubkári z celého Slovenska (Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD., vedúci katedry, hra na trúbke)
- Ak by som mal zhodnotiť dištančné vyučovanie hry na hudobných nástrojoch vcelku, je to podľa mňa nevyhovujúce a nedostatočné a študenti, ktorých to zasiahlo, majú naozaj smolu a myslím si, že to ich umelecký vývoj ovplyvní natrvalo. Je mi to ľúto. (doc. Jozef Illéš, hra na lesnom rohu)
- Dve ocenenia v medzinárodnej súťaži Davorin Jenko v srbskom Belehrade vo februári 2020; medzinárodné flautové Visegrádske hudobné kurzy v Modre; účasť na medzinárodnom Music festival Piešťany; Dištančná forma vyučovania je vhodnou, nie však plnohodnotnou alternatívou. (Mag. art. Ivica Gabrišová, ArtD., hra na flaute)

Katedra vokálnej interpretácie a muzikálového spevu

• Koncerty, predstavenia, interpretačné kurzy so zahraničnými pedagógmi, umelecké produkcie so zahraničnými pedagógmi, práca v Opernom štúdiu – všetko sa muselo zrušiť vzhľadom na nariadenia v súvislosti s nepriaznivou situáciou COVID 19; Grant z FPU zameraný na zahraničnú koncertnú činnosť bol vrátený.

(prof. Mgr. art. Mária Tomanová, ArtD., vedúca katedry, vokálna interpretácia)

• Masterclass na Ukrajine; február 2020
Cena ministerky kultúry SR za mimoriadny prínos v oblasti hudobnej pedagogiky a iných umeleckých aktivitách.

(prof. Eva Blahová)

• Cenu PRIMO PREMIO v talianskom Pesare získala na medzinárodnej vokálnej súťaži Zoya Petrova z triedy prof. Evy Blahovej.

• Európska premiéra kórejského muzikálu Turandot (postava Loring) v divadle na Novej scéne, marec 2020; Hlavný hosť na Tereziánskom bále III na zámku v Haliči, február 2020; Letné Shakespearove slávnosti na hrade v Bratislave, pestúnka Dady v inscenácii Romeo a Júlia, júl – august 2020; Účinkovanie v inscenácii Mamma Mia (postava Tanja) v divadle na Novej scéne, september 2020; príprava novej show Sisy Sklovskej, premiéra máj 2021;

(Mgr. Sisa Sklovská, muzikálový spev)

• Pri historicky prvej on-line stretávke našej katedry to síce vyzeralo, že ide o život, ale mám rád situácie, kedy sa človek ocitá na rázcestí... a nemyslím tým našu budovu Na rázcestí na Kolárke; Verím, že rok 2021 ukáže, ako si umelci poradia s „matixom“. Začiatkom roka sme sa s prípravou muzikálu Na skle maľované dostali do priestoru. Za normálnych okolností by sme už dávno boli po premiére, no už len to, že sa nám podarilo spustiť prvú medzifakultnú spoluprácu FMU a FDU považujem za zásadný počin. Verím v jej finalizáciu, snáď čoskoro.

(Mgr. art. Igor Timko, ArtD., herecká tvorba)

Katedra kompozície a zborového dirigovania

Cancelled pre COVID 19

Stretnutie nad zborovou partitúrou;
V. Medzinárodná dirigentská súťaž;
II. roč. projektu Music unlimited, unlimited music;
Create

Deň otvorených dverí on-line, november 2020. Táto forma prezentácie sa javí katedre ako úspešná; on-line konferencia (Paluchová, Špilák, Veverková); Vojtech Didi v októbri 2020 v koncertnej sieni SF v rámci BHS (Quasar ensemble); Jakub Laco a Peter Špilák členmi pracovného tímu projektu Audiovizuálne stimulačné centrum Art+++;

(doc. Mgr. art. a Mgr. Peter Špilák, PhD., ArtD., vedúci katedry)

Katedra orchestrálnych nástrojov

PRIME VIOLIN

prvá medzinárodná on-line husľová súťaž na Slovensku

Význam súťaživosti v hudobnom umení je nepochybniteľný. Súťažiaci má možnosť konfrontovať svoje kvality v náročnom konkurenčnom prostredí. Súťaže sú miestom, kde sa odhalujú talenty, individuality, tvorivý potenciál detí a mládeže a podporujú profesionálne koncertné a tvorivé aktivity mladých hudobníkov. Súťaže napomáhajú rozvoju profesionálneho umeleckého prejavu mladých hudobníkov základných umeleckých škôl a odborných špecializovaných umeleckých inštitúcií. Pre pedagógov vytvárajú zároveň príležitosť na vzájomné porovnanie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu a nadviazovania medzinárodnej spolupráce.

V období prelínania sa prvej a druhej vlny koronavírusu Mgr. art. Peter Strenáčik, PhD. a jeho študentka Bc. Kateryna Popovych, 2. ročník Mgr. štúdia zorganizovali online husľovú súťaž **Prime Violin**. Išlo vôbec o prvú husľovú medzinárodnú súťaž, ktorá sa uskutočnila na Slovensku vo virtuálnom prostredí. Súťaže sa mohli zúčastniť súťažiaci vo vekových kategóriách od 9 rokov bez hornej vekovej hranice. Pozitívne vzťahy členov organizačného výboru s významnými osobnosťami, umelcami a pedagógmi z domova aj zo zahraničia umožnili, aby mohla súťaž nadobudnúť medzinárodný rozmer. Prihlásení súťažiaci boli zadelení do 3 skupín a 9 vekových kategórií. Podarilo sa zostaviť medzinárodnú odbornú porotu pod vedením profesorky Jely Špitkovej. Členovia poroty: Bogdana Pivnenko, Ukrajina; Luděk Cáp, ČR; Milan Kyjovský, SR a Ildikó Versányszky, MEĽR. Riaditeľom súťaže bol Peter Strenáčik, predsedníčkou organizačného výboru Kateryna Popovych.

Súťaž prebehla v dňoch 1. – 5. decembra 2020. Porota hodnotila umelecké výstupy uložené na YouTube a o poradí rozhodoval priemer získaných bodov. Prezentovalo sa 67 účastníkov zo Slovenska, Maďarska, Ukrajiny a Rumunska. Súťaž umožnila presvedčiť sa o bohatstve talentov v stredoeurópskom regióne. **CENU GRAND PRIX** získala iba 9-ročná huslistka Zarema Sitshayeva a z kategórie 10 – 12 rokov Oleksandra Vasyilkova, obidve z Ukrajiny. Na Slovensku ostali prvé miesta, ktoré získala Simona Bohovičová z kategórie 14 – 16 rokov a študentka doktorandského štúdia z Katedry orchestrálnych nástrojov FMU AU Mgr. art. Elena Kosková. Umelecké výkony, ktoré zazneli, si v plnej miere zasluhujú medzinárodné uznanie.

Za podporu a úspešný priebeh súťaže patrí poďakovanie dekanovi FMU, hudobnému skladateľovi Vojtechovi Didimu, organizačnému výboru a tajomníčke FMU Ing. Danici Šimkovej.

(Mgr. art. Peter Strenáčik, PhD., vedúci katedry)

Ocenenia, ktoré sme rozdali

Zdroj: archív súťaže

Katedra teoretických predmetov

V oboch rokoch a semestroch 2020/2021:

Píšem, píšeš, píšeme (články, úvahy, eseje, kritiky, analýzy...)

Ich schreibe, du schreibst, wir schreiben (Artikel, Aufsätze, Essays, Kritiken, Analysen...)

I write, you write, we write (articles, reflections, essays, criticisms, analyses...)

Scrivo, scrivi, scriviamo (articoli, riflessioni, saggi, critiche, analisi...)

Čítam, čítaš, čítame (seminárne a iné práce, stovky, stovky, stovky...)

Ich lese, du liest, wir lesen (Hundert und

Aberhundert Seiten von Seminararbeiten, Schriftarbeiten...)

I read, you read, we read (seminars and other works, hundreds, hundreds, hundreds...)

Leggo, leggi, leggiamo (lavori seminariali e altri lavori, centinaia, centinaia, centinaia...)

Realizujem, realizuješ, realizujeme

(on-line prednášky v powerpointe, konzultácie...)

Ich realisiere, du realisierst, wir realisieren (Online-Vorträge, PowerPoint-Präsentation-Vorlesungen, Konsultationen...)

I carry out, you carry out, we carry out (on-line lectures in powerpoint, consultations...)

Faccio, fai, facciamo (lezioni on-line in power-point, consultazioni...)

Editujem, edituješ, editujeme (zborníky, časopisy, monografie...)

Ich editiere, du editierst, wir editieren (Sammelwerke, Zeitschriften, Monografien...)

I edit, you edit, we edit (collections, magazines, monographs...)

Modifico, modifichi, modifichiamo (collezioni, riviste, monografie...)

(PhDr. Mária Glocková, PhD., vedúca katedry v spolupráci s jazykovými kolegami)

→

Katedra klávesových nástrojov

Členovia KKN sa väčšinou ospravedlnili, vzhľadom ku komplikovanej situácii, v roku 2020 sa ich umelecké aktivity zrušili. Katedrálne podujatia plánované v tomto období boli preložené. Osobne by som rada prispela väčším článkom o cykle komorných koncertov FMU, ale až po realizovaní väčšieho počtu koncertov, či už on-line alebo naživo.

(doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD., vedúca katedry)

Úvodný text príspevku napísala a za FMU spracovala: MaHer

Pozvánka na koncert

Koncom roka 2020 aj napriek COVIDu sa poslucháčke muzikálového spevu Tereze Gerzaničovej podarilo nahráť a natočiť klip k vlastnej autorskej piesni Havran.

<https://www.youtube.com/watch?v=4y-piZ4bR2iw>

Text a hudbu napísala Tereza, aranžmán piesne realizoval študent kompozície Marián Púčik a klip nahrali študentky Veronika Koniarová a bývalý študent Michal Čabai. Pieseň vznikla vo vlaku, Terezu zaujal príbeh jej kamarátky, je o láske muža a ženy, ktorí si napriek prekážkam nájdu cestu k sebe.

Klip k piesni sa nahrával na Bukovci v Košiciach.

Cimbalový úspech v Budapest Music Center

Ešte v auguste 2019 sa v Budapešti uskutočnila 1. medzinárodná súťaž v hre na cimbale BMC International cimbalom competition. Nakoľko je to jediná súťaž svojho druhu v strednej Európe, rozhodol som sa zúčastniť. Doteraz sa súťaže v hre na cimbale konali a konajú v Bielorusku, na Ukrajine, v Moldavsku, v Čechách a v Mongolsku. Ja som sa úspešne zúčastnil všetkých okrem súťaže v Mongolsku. Uvítal som preto aj geografickú blízkosť a ani na chvíľu som nezaváhal.

Súťaž sa konala v dvoch kategóriách: klasická hudba a folk-etno-world music. Súťažiť sa mohlo len v jednej kategórii. Súťaže sa mohli zúčastniť všetci záujemcovia narodení po roku 1974. Vekové kategórie určené neboli. Vybral som si klasickú hudbu, pretože ju mám na najvyššom piedestáli, aj keď sa venujem a aktívne hrávam aj iné žánre.

Pred prvým kolom bolo potrebné poslať nahrávku ľubovoľnej skladby J. S. Bacha a skladby 20. storočia podľa vlastného výberu. Ja som si vybral allemande z Violončelovej suity d mol BWV 1008 od Johanna Sebastiana Bacha a Rapsódiu číslo 2 od súčasného ukrajinského skladateľa Bohdana Kotiuka. Spolu s ďalšími 4 účastníkmi ma vybrali do ďalších kôl v Budapešti.

Súťaž sa konala v reprezentatívnych priestoroch Budapest Music Center, v najväčšej a hlavnej koncertnej sále, každý účinkujúci mal k dispozícii cvičnú miestnosť, o ktorú sa delil maximálne s jedným ďalším účinkujúcim. Odbornú porotu tvorili poprední maďarskí cimbaloví interpreti a pedagógovia Lisztovej akadémie a ďalšie osobnosti hudobného života (celkovo 6). V prvom kole bola povinná skladba Črepiny od Györgyho Kurtága op. 6/c (4-časťová skladba pre sólový cimbal). Ďalšia skladba mala byť podľa vlastného výberu do 8 minút. Hral som koncert pre cimbal a symfonický orchester Slnčné kolo. Na klavíri ma sprevádzala moja dlhoročná korepetitorka a manželka Dana Zacharija. V prvom kole spolu so mnou súťažili účastníci z Maďarska, USA a je-

den ďalší zo Slovenska. Do finále sme postúpili traja, okrem mňa reprezentant USA a samozrejme nesmela chýbať cimbalistka z Budapešti.

Vo finále sa hralo Concertino pre cimbal a komorný orchester od Györgyho Ránkiho. Každý z hráčov mal nárok na polhodinovú skúšku s orchestrom. Hoci je bežné, že sa vo svete akceptuje interpretácia súčasnej hudby z nôt, ja som uprednostnil v oboch prípadoch (či už išlo o Kurtagove, alebo Rankiho dielo) hru spamäti, ktorá mi umožňovala väčšiu slobodu (počas leta som sa ale pri tom poriadne zapotil). Bol som jediný súťažiaci, ktorý hral tieto diela naspamäť, čo ocenila porota aj dirigent. Spolupracovali sme s komorným orchestrom, ktorý viedol Gregory Vajda. Atmosféra na celej súťaži bola veľmi príjemná a priateľská a rovnako sa mi aj veľmi dobre hralo. Zrejme to aj porota cítila podobne, nakoľko sa mi podarilo obsadiť prvé miesto. Slávnostné odovzdávanie cien sa uskutočnilo v plne obsadenej sále na galakonzerte, v ktorom sedel mimo iných vzácných hosti

aj György Kurtág. Porotcovia vybrali, aby som na koncerte uviedol práve jeho Črepiny, nakoľko ich moja interpretácia veľmi nadchla. Napriek tomu, že som účinkoval v spomínanej klasickej kategórii, predseda poroty Miklós Lukács, ktorý pozná moju koncertnú činnosť a vie, že často účinkujem aj ako hráč folklóru a world music, ma požiadal, či by som nevedel zahrať na galakonzerte aj nejaké dielo od rumunského cimbalistu Toniho Iordacheho, ale musí byť sólo, bez sprievodu. Mal som v repertoári Variácie na rumunskú ľudovú tému „La cules de cucuruz“, ktoré som však hral naposledy pred rokom. Na výzvu som odpovedal kladne s tým, že sa pokúsim skladbu do večerného galakonzertu nacvičiť. Predseda poroty do mňa vložil veľkú dôveru a táto skladba odznela ako záverečné dielo večera. Publikum Variácie T. Iordacheho prijalo s nadšením. Na druhom mieste sa umiestnila Erzsébet Gódor z Budapešti, na treťom Nicholas Tolle z USA. Porota udelila aj niekoľko vedľajších cien, medzi ktorými bol aj koncert

Cimbalom gala v prestížnej sále Mupa Budapest (Palác umení). A tak som mal v decembri 2019 česť zahrať na tomto čarovnom a úžasnom mieste.

Najväčšia vďaka patrí mojej profesorke Viktorii Herencsár, pod ktorej vedením študujem už od roku 2002, práve jej vďačím za všetky svoje doterajšie úspechy a cimbalové know-how, do ktorého ma zasvätila. Jeden z porotcov bol veľmi prekvapený, ako mohol nemaďarský hudobník tak dobre a isto hrať a cítiť hudbu maďarských autorov...

Situácia v dnešnej dobe je veľmi zložitá a umeniu veľmi nepraje. Ak by som však mal ešte jednu možnosť zúčastniť sa tejto súťaže, určite by som tak urobil, tento raz by som však šťastie skúsil v kategórii world music.

→ Michajlo Zacharija
študent 4. ročníka doktorandského štúdia v hre na cimbale pod vedením prof. Viktorie Herencsár, ArtD.

Prívetivá konšpirácia: Pre-Alpha

Výstava súčasného digitálneho umenia v Galérii FX

Galéria FX (pod gesciou FVU) na Akadémii umení v Banskej Bystrici uviedla v októbri 2020 aktuálne portfólio digitálneho grafika a animátora Martina Kolčaka. Za výstavou „Pre-Alpha“ sa ukrýva pokračovanie, presnejšie prequel predchádzajúcej digitálnej série autora s označením „LOOP“. Aj tentokrát sme sa ocitli v mierne atypickom teréne virtuálneho sveta, ktorý z pohľadu klasických médií evokuje skôr grafické moiré alebo zónu nevyspytateľného techgroundu.

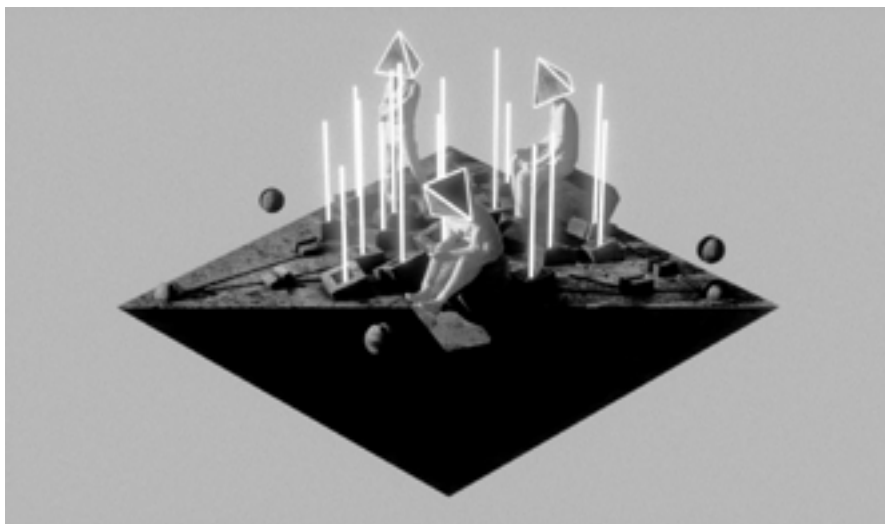
Oblasť mediálneho umenia dnes ponúka mnohé príklady, kde sa prelínajú žánre umenia s vedou a zábavou, vnímame konverziu multimédií s dizajnom či architektúrou. Určujúcim parametrom je častokrát real time interaktivita a virtuálna, rozšírená alebo zmiešaná realita. Pri dielach (správnejšie: „v“ dielach) Martina Kolčaka môžeme hovoriť aj o iných úrovniach potenciálnych interakcií a akéhosi „násobenia“ realít. Jednou z nich je konsenzuálna hra s divákom, ktorý tuší celok komplexnejšieho príbehu a ktorý sa občas stratí v hustej spleti vizuálnych odkazov a kombinácií. Inou je akási vnútorná kompatibilita diel na pozadí bližšie nedefinovaného autorského „príbehu“. Tie sa ako skladačka spájajú do voľných formácií a rôzne interpretovateľných scenárov. „Pre-Aplha“ v určitom zmysle predznamenáva vizuálne narácie utopických a dystopických umeleckých konceptov, ktoré anticipujú alebo potvrdzujú fenomén avatarizmu. Celková koncepcia aj vizuálny charakter série „Pre-Aplha“ je ovplyvnený témou dizertačného projektu autora, kde okrem iného hovorí o evolúcii interaktivity vo virtuálnom (digitálnom) prostredí, skúma civilizačný vplyv na súčasný umelecký kontext. Keďže v našich podmienkach ide o nie príliš pertraktovanú oblasť umenia – najmä z pohľadu praxe či konfrontácie s high-end technológiami – ich uchopenie a pretavenie do umeleckého artefaktu (hyperproduktu) vie byť prekérnou

záležitosťou. Kolčak sa však touto hrozbou vôbec netají, práve naopak: stanovením základných koncepčných rámcov (framov) a vytvorením autonómnych vizuálnych inštrukcií (štrukturovaných diagramov) sa dostáva do jasnej neokonceptuálnej pozície. Z nej napokon aj celkom úspešne ťaží. Dielom „1.04_final_configuration“ Kolčak paradoxne rozširuje význam nikdy nekončiacej slučky „LOOP“ a sebaironicky sa zastavuje vždy na jej začiatku (napr. v diele „Stvoriteľ a podmienky“). Jeho jazyk je navonok zložitý a zámerne konštruktivistický, čo miestami prispieva k nezrozumiteľnosti. Našťastie, prvotný kontakt či front-end diela je dosť atraktívny na to, aby sa divák necítil diskomfortne. S výnimkou sérií „Planets“, „Patterns“ a „Diagrams“ je autor „ústretovej“, vťahuje nás do príbehu prostredníctvom figurálnych kompozícií, ktoré sú podľa neho metaforou postapokalypsy s teoretickým happyendom. Zdanlivá formálnosť odkazuje na svet počítačových hier (game art), ktorý je vyvážený kontrastnými prvkami v podobe spomínaných grafických inštrukcií. Výsledná hra s 2D/3D priestorom je iba ďalším derivátom uvažovania nad možnosťami zobrazenia. Monochromatické pohrávanie sa s AV sekvenciami alebo „screenshoty“ pohyblivej VR tvoria akýsi dočasný rukopis autora, dostávame sa do podivne meditatívnej až zneisťujúcej polohy. Zisťujeme, že za zložitou výpoveďou sa ukrýva minimalistické autorské gesto. Pojmy ako „univerzum“ či „univerzalita“ sú pre Martina Kolčaka asi najvýstižnejšie. Jeho audiovizuálnu tvorbu charakterizuje vizuálna skratka, abstrakcia a „ikonickosť“ v digitálnom 2D/3D pro-

stredí, ktoré prekladá vlastnou vrstvou „maximalizmu“. Deje sa tak väčšinou vo forme digitálnej animácie či konceptuálne orientovanej AV postprodukcii. V prípade Martina Kolčaka tak môžeme hovoriť o väčšej miere narácie ako v artprojektoch jeho súputníkov Michaila Sedova či Keiga Haru. Sériu „Pre-Aplha“ je východiskovým bodom a inšpiráciou aj pre oblasť art-sci, hoci s ambíciou dizajnovať nie ani tak „vedecký výsledok“ ako vlastný „pseudokód“. Takýto konšpiratívny návrh ale naznačuje, že v dielach Martina Kolčaka je citeľné viac ľudské ako strojové myslenie.

Martin Kolčak (*1984) momentálne pôsobí ako interný doktorand v Ateliéri nových médií (KVUaI) na Fakulte umení TU v Košiciach a je odborným pedagógom na Škole umeleckého priemyslu v Košiciach. Okrem vlastnej autorskej tvorby spolupracuje na viacerých projektoch umeleckej skupiny DIG (Digital Intervention Group) so zameraním na súčasné mediálne umenie a interdisciplinaritu v umení. Participuje aj na spoločných podujatiach a umeleckých projektoch AU BB a FU TU KE.

→ Richard Kitta
kurátor výstavy

Galéria vo výťahu

Jedného rána som si povedala, že by som sa vybrala do galérie. A potom som sa na sebe zasmiala, lebo mi došlo, aká situácia nám tu panuje. Približovať ju nemusím, veď všetci vieme.

Zároveň sa vo mne ozývala potreba niekde to umenie, čo je v šuplíkoch, „vycapiť“. V rámci predmetu architektúra-štruktúra-priestor pod vedením Mgr. art. Ing. Richarda Kittu, ArtD. sa mi na to poskytol ideálny priestor. Konceptiu semestrálnej práce som postavila na reagovaní, na nevyužitý priestor výťahu bytových domov. Výsledným projektom je **Galéria vo výťahu**. Mojm cieľom bolo priniesť umenie k ľuďom a zároveň rozšíriť povedomie o klasickej grafike. Vybrala som práce zo svojho portfólia, z rôznych rokov, vytvorené rôznymi technikami. Vytvorená edukatívna pohyblivá galéria vznikla aj ako reakcia na časté otázky, čo vlastne študujem. Inštalácií prác predchádzal rozhovor s domovými dôverníkmi v konkrétnych bytových domoch a ich povolením na inštalovanie. V každom bytovom dome je umiestnená buď séria, alebo samostatná grafika komentovaná sprievodným textom. Vybrala som si linoryt, ktorý je asi najpopulárnejšou technikou v laickej verejnosti a je prezentovaný sériou viacfarebných grafík „Komôrkovo“.

Druhou technikou je monotypia, prezentovaná veľkoformátovou ilustráciou. Litografiu som zvolila ako tretiu techniku, keďže povedomie len o samotnom názve je veľmi nízke. Sprievodný text v krátkosti „výťahového pobytu“ objasňuje základný princíp vzniku konkrétnej techniky. Cieľom je aj skúmanie akejsi úcty obyvateľov bytového domu voči nainštalovanému umeniu. Na moje veľké počudovanie na to pristúpili tri bytové domy a grafiky doteraz visia vo výťahoch, povedala by som, v až ukážkovom stave. Ale čo by to bol za projekt, ak by nebol kvalitne zdokumentovaný. V tomto mi pomohla veľmi šikovná Rebeka Bizubová z Katedry dokumentárneho filmu FDU. Spojili sme príjemné s užitočným a v rámci opatrení sme to realizovali. Nebola to dokumentácia, ale veľmi akčná tvorivá spolupráca. Vždy som mala túžbu prepojiť naše fakulty a veľmi som sa potešila, že sa to podarilo aspoň takýmto spôsobom. Rebečin prístup k práci mi je veľmi blízky a jej tvorba kvalitná. Bol to až taký malý sviatok – pracovať spolu na niečom s niekým.

Prepojením fakúlt sme mali možnosť pristúpiť k umeniu aj inak, nielen vytvoriť alternatívnu výstavu, ale aj smer, akým by sa ďalšie možné projekty mohli uberať. Navzájom sa budovať a rásť spoločne ako Akadémia umení.

→ Bc. Michaela Ihnátová
študentka 2. roč. VVU FVU AU v BB

Kresba a nové médiá

Online prezentácia výstupu predmetu kresba a nové médiá sa uskutočnila 3. decembra 2020 aj v spolupráci so študentmi fakulty dramatických umení.

Projekt bol jednoväčernou udalosťou, počas ktorej sa realizovala spoločná performatívna udalosť študentov Akadémie umení v Banskej Bystrici. Pre jeden večer bola vytvorená grafická partitúra, návod pohybu alebo i diagram realizovaný ako nestabilná kresba na podlahe, ktorá sa následne exponenciálne rozšírila prostredníctvom telovej performance. Priestor a povrch, čas a miesto, dáta a materiály zapísané v partitúre sa prekonfigurovali a znovu prehodnotili úplne novými spôsobmi prostredníctvom matice „živého“, čím sa rozširujú zdieľané skúsenosti, vedomosti a porozumenie. Cieľom bolo vidieť spoločný priestor ako živú vzťahovú štruktúru, nie ako nemenný konštrukt, ale ako dynamický systém podliehajúci neustálej zmene a aktualizácii. Je to snaha porozumieť komplikovanosti a komplexnosti súčasného sveta. Sme totiž nútení nanovo definovať svoje postavenie vo svete ako jednotlivca, tak aj celej spoločnosti a hľadať riešenia prežitia v dobe ekologického a environmentálneho ohrozenia.

Výsledná akcia sa realizovala ako spolupráca študentov z FVU: Kristína Beneková, Lívia Martvoňová, Andrea Laková, Tereza Rusnáková, Maroš Štuler, Marcela Záchenská a z FDU Diana Khwaja, Juraj Hajnal, Janka Balková. Grafickú partitúru vytvorili študenti 4. ročníka na katedre IDM ako výstup predmetu kresba a nové médiá. Východiskom k pohybovej partitúre či grafickému diagramu bola grafická partitúra Milana Adamčiaka „Diamondance“, ale aj choreografická práca a záznamy Anny a Lorenca Harlprinovcov.

→ (in)

Periférne videnie

Katedry maľby

Výstavu študentov, doktorandov a absolventov Katedry maľby Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici ponúklo Staromestské centrum kultúry a vzdelávania v Pistoriho paláci v Bratislave (11. 12. 2020 – 31. 1. 2021).

Výstava Periférne videnie názvom odkazuje na perifériu ako na miesto hodné povšimnutia. Selekcia diel sa zameriavala aj na vyzreté bakalárske a magisterské práce, ktoré mohla verejnosť vidieť po prvýkrát. Táto škola prešla problematickým zrodom a je najmladšou vysokou školou akademického druhu s umeleckým vzdelávaním na Slovensku. Pedagógovia katedry maľby a vedúci ateliérov (doc. Mgr. art. Ján Triaška, ArtD. – vedúci katedry maľby; doc. Štefan Balázs, ArtD., akad. mal.; prof. Ľudovít Hološka, akad. mal.; Mgr. art. Rastislav Podoba, ArtD. – vedúci ateliérov) s podporou kurátorky I. Moncolovej ponúkli galerijný princíp samotnej selekcie diel ako aj prezentácie výstavy.

Výstava bola zameraná primárne na médium maľby, stále viac expandujúceho do priestoru, predstavila talentované osobnosti s reflexiou celospoločenských ako aj osobných tém, vyjadrených klasickou maľou, experimentovaním s papierom a pigmentmi, inštaláciou.

Vystavujúci:

Lucia Horvátová, David Jávorský, Michaela Šuranská, Vlad Juraško (doktorandi), Peter Decheť, Barbora Durajová, Roman Ďurček, Nikola Černá, Tatiana Jakubove, Martin Kačmarek, Kateřina Kocourková, Veronika Kršteníková, Michael Luzsiczka, Katarína Magdiaková, Magdaléna Masárová, Peter Mičák, Michaela Murínová, Tatiana Ondzиковá, Kristína Pechová, Monika Ručková, Miroslav Sandanus, Ema Stasová, Natália Šimonová, Šimon Tóth, Kristína Vaceková, Kristína Zahorová.

Kurátorka:

Ivana Moncolová.

Odborní garanti:

Ján Triaška, Ivana Moncolová.

Výstavu podporili:

Fond na podporu umenia, Bratislavský samosprávny kraj, Moncolova Editions.

→ (in)

Absolventi Akadémie umení „fungujú“ v UM, n. o.

UM – centrum nezávislého vizuálneho umenia v centre Banskej Bystrice je predovšetkým umelecká pôda a miesto pre edukačno-tvorivú prácu s verejnosťou. Časť priestorov je vyhradená na nepretržitú výstavnú činnosť vo forme dočasných výstav. Zvyšná časť priestorov sa zameriava na kultúrno-vzdelávacie aktivity v podobe verejných rozhovorov o súčasnom vizuálnom umení, workshopov, prezentácií určených pre laickú aj odbornú verejnosť. Umelecká činnosť neziskovej organizácie UM prebieha s cieľom priblížiť verejnosti tvorivé postupy a výstupy umeleckej činnosti. Tieto aktivity pomôžu sprostredkovať súčasné vizuálne umenie verejnosti a tým rozšíria umelecké publikum.

Edukačnú činnosť vedú profesionálni umelci zo zameraním na súčasnú maľbu, sochu, grafiku, fotku, kresbu a tiež interdisciplinárne presahy. Škála programov zahŕňa poznatky z oblasti teórie, technológie a tvorby umeleckého diela. Keďže je realizácia edukačných aktivít určená širokej verejnosti, bude prebiehať najmä počas víkendov, predĺžených víkendov a sviatkov. Cieľom je poukázať na procesualnosť umeleckej tvorby a vytvoriť živý komunikačný kanál s verejnosťou.

V priebehu roka, počas radvanského jarmoku, sa uskutoční aj Deň otvorených ateliérov. Počas neho budú priestory organizácie voľne prístupné pre verejnosť. Vznikne tým priestor pre diskusiu v tvorivom pracovnom prostredí.

Do budúcnosti plánujeme rozšírenie o nové priestory, spolu tak budeme mať k dispozícii cez 600 m² ateliérovej a výstavnej plochy. Vznikne tak príležitosť pre mladých umelcov pridať sa k nám a spoločne pozdvihnúť kultúru v Banskej Bystrici.

→ Mgr. art. Juraj Schikor, UM, n.o.

Treba aj žiť, aby námety na obrazoch boli autentické

Na kus reči s Natáliou Šimonovou a Miroslavom Sandanusom nielen o tom, že práve kultúra je svetlom v akomkoľvek temnom období

Do úzkeho výberu trojice najlepších malieb ocenených v súťaži Malba za rok 2020 svietia mená študentky a študenta Akadémie umení v Banskej Bystrici. Natália Šimonová (ďalej NŠ) a Miroslav Sandanus (MS) tvoria na fakulte výtvarných umení v Otvorenom ateliéri malby, ktorý vedie Rastislav Podoba. Diela našich študentov si môžete pozrieť prostredníctvom virtuálnej prehliadky na tomto odkaze: <https://www.nadaciavub.sk/malba/>.

Obaja ste študentmi magisterského stupňa štúdia, Natália v prvom, Miro v druhom ročníku. Po piatich a šiestich rokoch už určite viete ohodnotiť kvalitu štúdia. Tak sa vás oboch na rozohratie opýtam: Stáli tie roky strávené štúdiom za to? Posunuli ste sa v tvorbe od nástupu? Obohatilo vás štúdium?

NŠ: Pokračovať v škole bolo v mojom prípade nevyhnutné rozhodnutie, ktoré som nikdy neolutovala. Určite sa počas štúdia stane množstvo nepríjemných situácií, ale to patrí k životu ako takému a som veľmi šťastná a hrdá na to, že som zakotvila na pár rokov v Banskej Bystrici. Vnímam u seba veľký posun, vidím jasnú trajektóriu, ktorou som si musela prejsť. Naša fakulta disponuje vynikajúcimi menami z radov teoretikov alebo aj výtvarníkov, ktorí vedú v človeku, ktorý v sebe má iskru, prebudiť oheň. Retrospektívne sa na to

pozerám takto a vždy som sa nesmierne tešila aj na tú najnepríjemnejšiu prednášku, pretože som cítila blízky kontakt s „reálnym“ umením, čo je vzrušujúce.

MS: Po 5 ukončených ročníkoch hodnotím svoje rozhodnutie študovať na fakulte výtvarných umení veľmi pozitívne, štúdium určite stálo za to. Škola mi hlavne pomohla v tom, že som sa našiel vo svojom umeleckom prejave a zistil som, čo chcem tvoriť a akým spôsobom. Konzultácie s Mgr. art. Rastislavom Podobom, ArtD. boli a sú veľmi prínosné a pomohli mi vyprofilovať sa k mojej súčasnej tvorbe. Takisto som štúdiom nabral veľký rozhľad o súčasnom umení a na tieto vedomosti sa snažím nadviazať a ďalej ich rozvíjať.

Obaja ste posielali do súťaže ateliérovú tvorbu. Pre študentov iných fakúlt uvediem, že ide o semestrálny výstup z hlavného predmetu. Bolo to prvýkrát,

čo ste posielali vašu tvorbu do súťaže?

NŠ: Ja som nikdy nerozdeľovala svoju tvorbu na ateliérovú a svoju vlastnú, možno teda prvý rok a pol na škole to bolo nevyhnutné. V súčasnosti sa týmito myšlienkami nezaťažujem, Rastko Podoba ma v mojom programe veľmi podporuje a bolo tomu tak aj vtedy, keď som robila na mojej bakalárskej sérii obrazov Post štruktúra, z ktorej pochádza víťazný obraz Režazák. Aby som ti odpovedala na otázku, tak do súťaže Malba som sa hlásila prvýkrát, dovtedy som sa hlásila len do otvorených výziev rôznych inštitúcií, ktoré veľakrát nepadli dobre. Raz je to hore a inokedy naopak. Veľmi mi pomohlo, že som uspela v súťaži, ale nemám otvorené dvere všade, čo je super a bojujem.

MS: Súťaž má v pravidlách, že sa môžu prihlásiť umelci minimálne s ukončeným bakalárskym vzdelaním, takže

Natália Šimonová

Miroslav Sandanus

ja som tento ročník skúšal šťastie po druhýkrát a vyšlo to na nomináciu do najlepšej dvadsiatky. V oboch prípadoch som prihlásil svoje semestrálne práce a určite sa chcem zapojiť aj do ďalších ročníkov.

Alexandra Kusá v rozhovore pre Denník N uviedla: „Keď ako porotca zvažujete, či dielo posunúť ďalej, alebo nie, potrebujete vidieť aj kontext diela, a teda, či je obraz súčasťou výtvarného programu, alebo ide skôr o náhodu – čo je tiež v poriadku, môže to byť u autora začiatok novej cesty. Vám to však pomôže rozhodnúť sa.“ Dá sa teda vaša tvorba označiť za programovú? Vytvorili ste na tému, ktorú ste zasielali do súťaže, aj viac diel, než sme mohli vidieť na virtuálnej prehliadke Maľba v galérii Nedbalka?

NŠ: Načrtla som to už v predošlej odpovedi, v mojej tvorbe ide o dlhodobý program, na ktorom pracujem už dlhší čas. Každý jeden deň som viac presvedčená o tom, že výber témy, na ktorej pracujem – výskum urbánneho prostredia, bolo dobré rozhodnutie. Nejde len o strohý výskum, ale o štúdium konkrétnych mobiliárov, ktoré predstavujú signifikantné časti socialistickej architektúry mestských sídlisk. Toto všetko podrobujem otázke deštrukcie, ktorú zobrazujem prostredníctvom klasických, ale i neklasických maliarskych materiálov, pracujem napríklad so skutočnou hrdzou, ktorá je procesuálna a mení sa.

MS: Áno, už v roku 2019 som do súťaže prihlásil dielo s environmentálnou tematikou Bežný život, ktorej sa venujem od roku 2018. Spolu s obrazom „Prázdnota“ som namaľoval ďalšie obrazy, odzrkadľujúce dopad ľudskej činnosti na prírodu, konzumnú spoločnosť a s tým súvisiace znečisťovanie životného prostredia a nadmernú tvorbu odpadov. Tieto témy v súčasnosti vo svojej tvorbe ďalej rozvíjam a analyzujem. Snažím sa na ne pozerat' z iných uhlov a hľadať nové podnety.

Koľko hodín venujete tvorbe v priebehu týždňa?

NŠ: Nad uvažovaním o umení trávim dvadsaťštyri hodín denne, sedem dní v týždni (smiech). Je to individuálne, podľa toho, aký mám práve program v danom týždni. Teraz sa mi často stáva, že mám týždeň, kedy so mnou robia tri rozhovory za sebou, potom mám zase obdobie, keď po mne ani pes neštekne a mám viac času na tvorbu, školu, čo je super. Súčasťou tvorby je aj zbieranie vizuálnych materiálov, za bežných okolností veľa cestujem. Za posledné roky som si uvedomila, že musím aj žiť, aby boli moje námety na obrazoch autentické.

MS: Na túto otázku je ťažké presne odpovedať. Maľovanie nie je šport, kde máme presne stanovený harmonogram, tréningy a systém. Je to proces, ktorý je veľmi slobodný a individuálny. Sú obdobia, keď maľujem obraz jedným nádychom a venujem sa mu deň - noc, kým nie je hotový. Naopak, niekedy sa

v tvorbe hľadám a trvá to dlhšie, kým nájdem ten správny prístup. Potom sú tu aj obdobia, kedy potrebujem načerpať novú energiu, inšpirácie, dovzdelat' sa a vtedy nemaľujem. Práca na jednotlivých obrazoch je vždy iná, napr. výber námetu, jeho kompozícia, používané techniky a logicky to vyžaduje rôzny čas.

Je pre vás akademický rok 2020/2021 náročnejší? Mám na mysli protipandemické opatrenia, ktoré nám pozastavili prezenčnú výučbu. Vnímate absenciu osobného kontaktu s pedagogickým vedením, kolegami z ateliéru či školy?

NŠ: Som veľmi kontaktná osoba. Veľmi mi chýba kontakt a presný akademický rozvrh. Na druhej strane sa to snažím brať reálne a hľadať v tom benefity. Plánujem si môj deň, ale i týždeň. Keď sa mi dalo, tak som minulý rok išla pozrieť nejaké výstavy, podarilo sa mi vidieť aj našu výstavu v Nedbalka, čo bolo veľmi dojímavé. Počas môjho bežného dňa maľujem, chystám projekty alebo trávim čas nad školou. Vnímam to tak, že je to asi aj dobrá príprava na reálny život po škole. Samozrejme, že kontakt cez internet nevie nahradiť osobný kontakt s mojimi kolegami, preto sa snažím aj s pedagógmi udržiavať kontakt čo najviac a sú super v tom, že môžeme spolu komunikovať aj na sociálnych sieťach mimo prednášok či konzultácií. Napriek tomu sa o to viac teším na ateliérové konzultácie s Rasťom Podobom.

Verím, že ich ešte niekedy kontaktné zažijem.

MS: Určite je to rozdielne oproti minulosti. Asi to nebolo jednoduché pre školu v tak krátkom čase prejsť na dištančnú formu. COVID-19 nám predstrel novú situáciu, ktorej sme sa museli všetci prispôbiť. Čo sa týka mojej tvorby, mám výhodu, že môj ateliér je hneď pri rodinnom dome. Tam tvorím neobmedzene a dá sa povedať, že mám svoje zázemie. Ohľadom štúdia si myslím, že sa vytratil študentský duch, pretože fyzický kontakt zo školským prostredím chýba. S Mgr. art. Podobom, ArtD. som sa vždy vedel spojiť a dohodnúť si konzultácie online.

Ako sa vysporiadavate s tvorbou v izolovanom prostredí? Kde v týchto dňoch tvoríte? Máte na to priestor?

NŠ: Veľmi mi pomáha, že nemám ateliér priamo doma, za posledné mesiace pracujem v mojom ateliéri v Prašiciach.

Takže chodievam aspoň kúsok ďalej od domu a psychicky sa cítim lepšie než na jar. Ide o azyl, ktorý sa mi podarilo vybudovať ku koncu minulého roka. Veľmi si to užívam a mám pocit, že ma ten priestor robí šťastnou. Je mi trochu aj smutno, pretože som sa za posledné roky postupne viac usadila v Banskej Bystrici, kde mám stále privát a viem sa tam kedykoľvek vrátiť. Avšak tento priestor je absolútne nevhodný pre moju prácu a tvorím v školskom ateliéri teraz nemôžeme. Rozhodla som sa minulý rok na jar vrátiť k mojim rodičom, kde som maľovala najskôr v mojej izbe a vonku na dvore. Práve to bol hlavný podnet na posunutie sa a vytvorenie si svojho vlastného priestoru.

MS: Ako som spomínal, mám vlastný ateliér, v ktorom tvorím od svojich začiatkov a poskytuje mi dostatočnú slobodu a voľnosť. Izoláciu vnímam skôr v absencii kultúrnych podujatí, presúvaní naplánovaných výstav, koncertov a pod.

Je niečo čo by ste chceli odkázať čitateľom?

NŠ: Čitateľom Art3 by som chcela odkázať, aby sa aj naďalej zaujímali o kultúru a umenie. Evidentne je len na nás, kam sa naša krajina posunie v tejto oblasti. Nechcem, aby to znelo ako kliše, ale želim všetkým veľa zdravia, aby sme sa vedeli stretávať na dobrých výstavách, koncertoch, v divadle, ale aj na iných kultúrnych podujatiach. Myslím, že mnoho ľudí zistilo, že práve kultúra je svetlom v akomkoľvek temnom období.

MS: Áno, chcel by som sa poďakovať všetkým svojim vyučujúcim za ich odovzdané skúsenosti a vedomosti. Hlavne ďakujem Mgr. art. Podobovi, ArtD., ktorý ma za tie roky štúdia veľa vecí naučil, a vždy ma motivoval k novej tvorbe, aby som našiel vlastnú cestu tvorby.

→ Gabriela Birošová

1. miesto – Natália Šimonová
REŤAZÁK. 2020; hrdza, pastel, 200 x 180 cm

3. miesto – Miroslav Sandanus
Prázdnota. 2020; akryl na plátne, 200 x 160 cm

Ľudovít Hološka

Zaujatý maľbou

Život a tvorba Ľudovíta Hološku sú úzko prepojené s umením a dejinami umenia. Podobne ako s neustálymi návratmi k vlastným témam, ktoré opakovane objavoval, skúmal ich nosnosť a posúval ďalej. Hološka je maliarom monumentálne pôsobiacich intímnych formátov – diel s ľudským rozmerom. Najnovší dôkaz poskytla prehliadka výstavy Ľudovít Hološka – Zaujatý maľbou v Galérii umenia Ernesta Zmetáka od 4. decembra 2020 do 30. januára 2021. Predstavila umelcové diela od študentských rokov až po súčasnú tvorbu. Výstavu usporiadali Galéria umenia Ernesta Zmetáka v Nových Zámkoch a Nitriansky samosprávny kraj, jej kurátorkou bola Helena Markusková.

→ (in)

Maľuje temné tvory či poloľudí. Hovorí, že s týmto rukopisom sa už narodil

Ján Bátorok je absolventom Akadémie umení v Banskej Bystrici. Jeho tvorba je inšpirovaná Baconom, Švankmajerom a inými znepokojivými umelcami. Morový doktor z jeho obrazov poslúžil ako námet filmu.

Čítala som, že ste študovali na Hotelovej akadémii v Čadci. Ako ste sa dostali k umeniu, keď už ako 19-ročný ste očarili porotu na celoslovenskej súťaži?

„Prečarbal“ som celú základku, učňovku aj nadstavbu. Najprv sa na mňa učitelia sťažovali a trestali ma, časom si ale na to zvykli. V takej deviatej triede som si už mohol kresliť skoro na každej hodine. Samozrejme, len keď sme nepísali poznámky. Učiteľka vždy mávla rukou, lebo vedela, že počúvam, ibaže si musím stále kresliť.

Ten istý scenár sa opakoval na každom stupni. Učiteľka z výtvarky, pani Cypriachová, navrhla, že ma pripraví na školu umeleckého výtvarníctva v Kremnici. Moji rodičia ma v umení vždy podporovali a za to im patrí veľká vďaka. Chcel som ísť na dizajn, ale prijali ma na umelecké kováčstvo, takže som nakoniec nenastúpil. Nevedel som si predstaviť seba ako kováča, a tak som šiel za kuchára. Myslel som si, že to bude ako

v reláciách o varení. Nebolo. Popri kuchárčine som pričuchol k alternatíve, začal hrať v kapelách, zaujímať sa o filmy. Čo je dôležité, začal som maľovať. Časom som sa cez pána Čečotku, maliara, ktorý bol môj sused, dostal do skupiny kysuckých amatérskych maliarov a vyhral nejaké súťaže. Potom ma Peter Takáč, učiteľ umeleckej školy, ktorý nám robil na súťažiach lektora, začal pripravovať na vysokú.

Túžili ste študovať na Akadémii výtvarných umení v Prahe, pretože ste sa rozhodli pre Akadémiu umení v Banskej Bystrici?

Chcel som hlavne maľovať. Bolo mi vlastne jedno kde. Páčila sa mi vtedy Rittsteinova tvorba, a tak som chcel ísť k nemu do Prahy, ale nevzali ma. Ďalšia voľba bola Banská Bystrica, kde mi učarovalo prostredie. Vôbec som nevedel, do čoho idem. Bol som mladý a bolo mi vtedy všetko jedno.

Reflektujú vaše obrazy spoločnosť, rešpektíve, čo chcete svojimi obrazmi povedať?

Reflektujem svoje spomienky, zážitky, a keďže som súčasťou spoločnosti, určitým spôsobom reflektujem aj tú. Aj keď ju zahalím do svojskej estetiky, stále je to estetika, ktorá vznikla na základe estetik tejto spoločnosti.

Často využívate zvierací motív. Dávate zvieratám ľudské vlastnosti, alebo ide skôr o mystické tvory?

O zvieratá sa zaujíмам od malička. Hlavne o hmyz, plazy a dinosaury. Vždy ma fascinovali rôzne povery, najmä o zvieratách. Vyrastal som v krajine a v dobe, kde sa miešala východná a západná estetika. Či už na knižkách od Sekory, či Lady, alebo na západných animákoch. Skoro všade som sa ako dieťa stretával s mutantmi, poloľudmi alebo so živočíchmi, ktoré mali ľudské vlastnosti. To všetko zanechalo stopu v mojej tvorbe.

Namaľovali ste sériu s názvom Ticho. Čo vás zaujalo na morovom doktorovi, keď ste mu venovali celú sériu malieb?

Morový doktor bol výjav, s ktorým som sa už niekde stretol ako dieťa. Možno v televízii, možno v knižke, už neviem. Motív vo mne zanechal veľmi znepokojivé pocity a zostal niekde v hlave. Ako starší som ten motív raz objavil na obale blackmetalovej skupiny a začal som sa zaujímať, čo je zač. Úplne ma to pohltilo – mor, flagelanti, moroví doktori. Začal som o tom hľadať knihu za knihou. Evokoval vo mne akési ticho pred smrťou. Nemý príznak podávajúci eutanáziu.

Podľa vášho obrazu „Morový doctor” sa natočil film, ktorého tvorcami boli študenti Vysokej školy múzických umení v Bratislave Kristián Grupač a Andrej Dlabáč. Akú úlohu v ňom zohráva váš obraz?

Kristián fandi mojim obrazom už dlhšiu dobu. Je to človek, s ktorým by som chcel naďalej spolupracovať, pretože je veľmi šikovný a máme podobný pohľad na isté problematiky. Úplne presný dôvod, prečo použil môj obraz a jeho význam vo filme, by lepšie vysvetlil Kristián ako jeho režisér.

Spolupracujete aj s inými umelcami?

Z Čadce okrem Kristiána spolupracujem často s Lukášom Škorvánkom, ktorý sa venuje hlavne kresbe a grafike a už sme v Prahe mali tri spoločné výstavy. Ďalej s Petrom Urbánkom, s ktorým robím hudbu. Tu v Prahe mám rozbehnuté výstavy s českými umelcami, mne blízkymi, ako sú Ján Uličný a Ondrej Filípek. Ďalej chystám výstavu s Matejom Myslovičom známym tiež ako Eduv Syn. Nebránim sa spolupráci, ale som samotársky typ. Záleží na tom,

koho stretnem a či tvorba ma osloví niečím zaujímavým.

Vaše obrazy vyvolávajú desivé emócie. Kde beriete inšpiráciu? Ventilujete vnútorne pohnútky, strachy či zlosti na plátno?

Priznávam, že moje obrazy sú trochu znepokojivé. Z časti to je asi niekde vo mne. Démoni, vystrašenia z detstva, temnoty, ktoré však máme všetci, no každý iné. Je to spoveď, často sa mi po namaľovaní obrazu dosť uľaví. Na druhej strane ma vždy znepokojivosť, dekadencia, temnota priťahovala a zaujíjala. Som odrastený na Lynchovi, Jodorowskom, Baconovi, Švankmajerovi a iných znepokojivých umelcoch. Tým pádom je jasné, aké témy sú mi blízke.

Kedy ste sa rozhodli vydať týmto smerom, čo sa týka štýlu a vizuálu vašich maliieb?

Týmto smerom som sa vydal, asi keď som sa narodil. Odvtedy sa môj štýl vyvíja.

Vedia vás vaše obrazy uživiť?

Popri umení si ešte privyrábam ako javiskový technik v divadle Rokoko.

V poslednej dobe sa mi s predajom celkom darí, tak snáď to vydrží.

Pracujete aj na zákazku? Je o vaše diela záujem?

Na zakázku veľmi nepracujem. Len v prípade, že ide o niečo zaujímavé alebo potrebujem peniaze. Ale aj tak je to vždy len o námete. Spôsob a štýl si už razím svoj.

Kde všade ste vystavovali?

Zatiaľ som vystavoval len v Česku a na Slovensku: Praha, Brno, Bratislava, Banská Bystrica, Košice, Rimavská Sobota, Spišská Nová Ves a tak ďalej.

Ako podľa vás vníma spoločnosť umenie? Žijete v Prahe, vnímajú ľudia v Česku umeleckú tvorbu inak ako u nás na Slovensku?

Podľa mňa je spoločnosť umeniu čoraz viac otvorená. Praha je metropola, preto tu má človek väčšie možnosti ako v Čadci. Nemyslím, že by Česi vnímali umenie inak ako Slováci. Všade sa najdu ľudia, čo umenie milujú, a ľudia, čo umenie nechápu alebo nenávidia.

→ Karolína Paluchová, FVU

Cena Oskára Čepana 2020

Oceňovanie mladých vizuálnych umelcov má na Slovensku svoju tradíciu po novembri 1989. Vychádza z dvoch základných predpokladov. Zo spoločenského hľadiska bola v novej slobodnej situácii umenia zjavná aj potreba stimulácie a podpory mladého umenia, ktoré nemalo v daných postkomunistických podmienkach šancu rýchlo preraziť a etablovať sa. Druhým bol stav samotného umenia postmodernity, ktorá priniesla v rýchlom slede viacero nových tendencií a médií a tiež dôležité reťazenie interpretácií a citácií vo vnútri nových dejín umenia. Prestížnym ocenením mladého vizuálneho umenia sa u nás stala od roku 1996 Cena Oskára Čepana (ďalej Cena OČ)¹ s pôvodným názvom Mladý slovenský výtvarník roka. S myšlienkou takejto podpory mladému umeniu u nás prišla Nadácia pre občiansku spoločnosť (Foundation For Civil Society) a jej zakladateľka Wendy W. Luers. Podmienky oceňovania do istej miery nasledovali zámery a pravidlá Ceny Jindřicha Chalupeckého v Čechách, ktorá začala fungovať už v roku 1990. Nie je bez zaujímavosti, že obe ceny sú pomenované po významných teoretikoch, ktorí v období 60. rokov 20. storočia začali odborne reflektovať a vystavovať súčasné umenie. Dovtedy sa umenoveda držala modernistickej zásady, že nové umenie možno seriózne skúmať, reflektovať a zaraďovať do kontextu dejín umenia s odstupom najmenej dvadsiatich rokov. To platilo aj pre históriu a všeobecné dejiny. Navyše, v bývalom Československu začali byť prepisované a ideologicky „modelované“ dejiny

moderného umenia pod vplyvom totalitného komunistického politického systému od roku 1948.

„Pandemický“ ročník udeľovania Ceny OČ za rok 2020 bol pomerne problematický pre všetkých umelcov na Slovensku, násobne potom pre mladých do 40 rokov. V posledných rokoch v Čechách aj na Slovensku obe ocenenia preferujú pri výbere finalistov a víťazov sociopolitické témy, aktivizmus, rôzne oblasti životného prostredia a ďalšie sociálne angažované témy. Samozrejme, pri spätnom rešeršovaní ocenených autoriek a autorov možno odčítať aj preferované mediálne rámce a jazyk súčasného vizuálneho umenia. Ak sa ohliadneme do obdobia okolo polovice 90. rokov, môžeme vidieť vtedy novátorské transformácie sochárstva na priestorové médiá – objekty, inštalácie a postupný rozmach videa. Neskôr po roku 2000 nástup digitálnych médií a interaktivity, po roku 2010 nástup diel so spoločenským presahom ako participatívne projekty, skupinové projekty, diela reflektujúce transformáciu verejného priestoru, diela spoločensky angažované.

Výstava finalistov v poradí už 25. ročníka Ceny OČ za rok 2020 sa uskutočnila v termíne od 3. 10. do 6. 12. 2020 v Novej synagóge v Žiline. Víťazkou sa stala Daniela Krajčová. Priblížme stručne spomínanú tendenciu čo a za čo oceňovať. Z vyhlásenia odbornej poroty Ceny OČ zaujme zdôvodnenie k výberu finalistov „... artikulujú bystrú kritiku spoločnosti a jej inštitúcií. ...prepožičiavajú hlas obavám ohľadne aktuálnych tém dneška... cez intervencie do dystó-

¹ Od roku 2001 Cenu OČ organizuje nadácia – Centrum súčasného umenia. Od roku 2016 v spolupráci s Residency Unlimited, Trust for Mutual Understanding a Fondu na podporu umenia. Spoluorganizátorom ceny je od roku 2018 platforma na podporu súčasného umenia collective. Cena je súčasťou medzinárodnej siete ocenení YVAA – Young Visual Artists Awards, organizovaných v krajinách stredovýchodnej Európy.

pii prítomnosti naznačujú alternatívne budúcnosti. ...umelcov znepokojuje nielen to, čo je odvímateľné, ale aj ako sa to, čo je reprezentované, zhmotňuje/stelesňuje“.² V posledných rokoch sa stáva štandardom medzinárodné zastúpenie poroty. Minulý rok hodnotila prihlásených autorov porota v zložení: Vjera Borozan (CZ) – historička a kurátorka umenia, Bartholomew Ryan (USA) – nezávislý kurátor a teoretik umenia, Jaro Varga (SK) – umelec s medzinárodným presahom a kurátor, Kathrin Bentele (CH, DE) – kurátorka a publicistka, v minulosti aktívna v Artists Space New York, Kunsthaus Glarus a aktuálne KW Berlín a Jan Verwoert (NL) – kritik a publicista v oblasti súčasného umenia a kultúrnej teórie, profesor na Oslo National Academy of the Art.

Víťazka Ceny OČ za rok 2020 Daniela Krajčová (1983) už bola medzi finalistami ceny v roku 2016, vtedy sa zúčastnila participatívnymi prácami na tému vyčleňovania a migrácie (projekt Reason to stay). Jej minuloročná víťazná inštalácia kresieb na bavlnených plienkach a plachtách námetom prelína osobný rodinný príbeh a sleduje tiež širší sociálny rozmer. Akcentuje každodennosť rodinného života s dôrazom na materstvo. Kolekcia obsahuje kreslené príbehy žien, zdieľané na sociálnych sieťach, ktoré sa zdôverujú so zážitkami a traumami na materskej dovolenke. Štýl a jazyk Krajčovej kresieb je hravý, infantilný a pripomína komiksové kresby a animáciu. Finalista Ceny OČ Kristián Németh (1983) vo svojej multimediálnej inštalácii – „muzeálnom“ projekte Deti Jána Moksóa (2020)³ odкрýva tému zneužívania maloletých detí kňazom. Na báze konkrétneho príbehu poukazuje na archaické a často dogmatické vnímanie katolicizmu v rámci súčasnej spoločnosti. Vizualne pracuje s presahmi médií s dôrazom na inštaláciu a priestor. Jeho ikonografický záber prelína náboženstvo a symboly súčasného životného štýlu.

Medzi vlnajšími finalistami ceny bola Ludmila Hrachovinová (1984) solitérne s médium malby. Autorka preferuje hutné abstrahované tvary, ktoré asociujú telesnosť, dynamiku a pohyb. Jej malba citlivo pracuje s analýzou povahy média, s malbou ako hutným symbolom tela a priestoru. Hrachovinová sa osobitne usiluje vyjadriť skrytý 3D aspekt malby, ktorý sprostredkúva aj netypickou inštaláciou s rešpektom k priestoru a integrovaním performancií. Práve

Daniela Krajčová
Pohľad do inštalácie Shared threads,
foto: Richard Kohler

experimentálny rozmer jej tvorby vzbudil záujem poroty. Autorka sa vyjadrila, že tvorba malby, podobne ako tanec, je skúsenosť s časom a priestorom v zmysle fyzických a osobných/fenomenologických okolností jej vzniku. Najmladším finalistom Ceny OČ 2020 je Jozef Pilát (1992), ktorý v rámci diváckeho hodnotenia online získal najviac hlasov. Porotu oslovila jeho schopnosť špecificky vyjadriť lokálne naratívy (z prostredia rodnej obce Šuňavy) v médiu skulpturálnych objektov a videa. Pilát svojimi dielami deklaruje rozpory našej doby cez pohľad na krajinu, prírodu a vzťah človeka k nim v dobe ich arogantnej komodifikácie a drancovania. Presentuje video inštaláciu They Burn the Thistle⁴ a monumentálny totemický objekt Bodliak (2020). Na symbolike rastliny, ktorá je z pohľadu poľnohospodárov považovaná za škodcu, Pilát otvára otázky pôvodu, vykorenenia a odcudzenia.

Ceny pre mladých vizuálnych umelcov sú už viacero rokov predmetom polarizovaných diskusií a podvrtných výtvarných počínov. Ich jadrom je polemika o oceňovaní ako nástroji začleňovania umenia (ktoré má byť nezávislé, slobodné a kritické) do štruktúr a mechanizmov vládnuceho establišmentu, ktorému slúži ako nástroj reprezentácie – či už politickej moci, alebo pochybne kumulovaného kapitálu.⁵

→ PhDr. Alena Vrbanová, PhD., FVU

² Vyhlásenie poroty. Dostupné z: <https://www.oskarcepan.sk/sk/year/2>

³ <https://thechildrenofjanmokso.com/>

⁴ Názov je prevzatý zo známeho literárneho diela tureckého spisovateľa Jašara Kemala They Burn the Thistle (1969), v ktorom autor rámčuje dej na vidiek a používa opisy krajiny, zvierat a života rastlín.

⁵ Pozri výskum tejto témy na: <https://www.sjch.cz/blog/umeni-ocenovat-umeni-shrnuti-vyzkumu-o-budoucnosti-ceny-jindricha-chalupeckeho/>

Ocenenie diela Miroslava Brooša v Pekingu

V roku 2018 realizoval Miroslav Brooš rozsiahly participatívny projekt *Darovanie... zeme* pre Dom umenia v Opave, o ktorom sme písali v ART3.¹ Časť svojho dlhodobého časozberného projektu zaslal v roku 2020 na medzinárodné bienále umenia vlákna „11th from Lausanne to Beijing exhibition – International Fiber Art Biennale“, kde nedávno získal významné ocenenie Excellence Award za inštaláciu *Darovanie... zeme* (2018 – 2020). Inštalácia s kruhovým pôdorysom pripomína „mandalu“ ako rituálny priestor komunikácie a donácie. V strede kompozície je vrstvený vertikálny objekt z kusov látky, ktoré nesú vizuálne stopy minulých prenosov zeme, pripomínajúc procesuálne tlačce. Svojím usporiadaním vyjadrujú narastajúci proces komunikácie. Okolo objektu Brooš inštaloval batôžky so zabalenou zemou, určenou na ďalšie darovanie. Po akte darovania zem splynie s novým miestom a látky obohatia objekt o nové vrstvy. Participácia ľudí pri spoluprorbe sa stáva prostriedkom k otváraniu otázok nielen o charaktere a funkciách umenia, ale aj o koexistencii ľudí na zemi.

Aktuálny ročník bienále v Pekingu tematizuje pojmy symbióza a spolunažívanie. Zámerom tejto výberovej prehliadky umenia vlákna je nadviazať na svetové podujatie v Laussane, ktoré už dávnejšie textilnú tvorbu vnímalo ako neoddeliteľnú súčasť „voľného“ umenia. Bienále v Pekingu spoluorganizujú Akadémia umenia a dizajnu, Univerzita Tsinghua a Čínska národná spoločnosť pre umelecké remeslá. Je tu prezentovaných viac ako 300 diel od

umelcov z piatich kontinentov. Ocenenie diela Miroslava Brooša je zaslúženým ohlasom na jeho dlhoročné projekty *Darovanie... zeme* z cyklu *Prenášanie... zeme* (od roku 1988). Ideou práce je zjednocovanie ľudí a krajín prostredníctvom putovania a nenápadného gesta komunikácie na báze myšlienky diela, ktoré sa časom rozplynie. Bienále zaujalo viac ako 1000 umelcov z 54 krajín, pričom porota vybrala 194 umelcov a umelkyň. Pripomeňme, že bienále v Pekingu nadväzuje na tradíciu prestížnej medzinárodnej výstavy povojnovej éry – medzinárodné bienále tapisérie v Laussane, ktoré sa stalo centrom dialógu aktuálneho umenia vlákna a predefinovalo úžitkovo vnímaný textil na „vláknové umenie“. Po vyše 30 rokoch sa bienále tapisérií v Lausanne v roku 1995 rozpustilo.² Čínsky umelec Lin Lecheng v roku 2000 nadviazal na odkaz a tradíciu bienále v Laussane a presmeroval ho do Pekingu. Medzinárodnej prehliadky v Pekingu sa zúčastňuje aj poslucháčka prvého ročníka doktorského štúdia na FVU AU Terézia Krnáčová (školiťel prof. M. Brooš) objektom *Vtedy a teraz* v technike strojovej výšivky a kresby 3D perom (bavlnená a plastová niť). Abstraktnou vrstvenou štruktúrou tematizuje myšlienku časových súvislostí minulosti a prítomnosti. Minulosť zobrazuje bavlnenou štruktúrou, súčasnosť syntetickou. Kruhová kompozícia evokuje chaotickú sieť, ktorá prerastá svoje hranice.

→ PhDr. Alena Vrbanová, PhD., FVU

1 Pozri bližšie ART3, Roč. VIII./ č. 3, s. 12 – 15. Fondation Toms Pauli bola založená v roku 2000 v Lausanne. Jej poslaním je uchovávať a odborne reflektovať zbierky textilného umenia. Nadácia je nástupcom Medzinárodného centra tapisérie (CITAM), ktoré v rokoch 1962 - 1995 organizovalo medzinárodné bienále tapisérií v Lausanne. Od roku 2022 bude pôsobiť v Musée cantonal des Beaux-Arts v Lausanne (MCBA).

1

2

1) Miroslav Brooš
Darovanie... zeme, 2018 – 2020;
 inštalácia, 170 x 170 x 85 cm

2) Terézia Krnáčová
Vtedy a teraz, 2019 – 2020;
 83 x 83 x 8 cm
 strojová výšivka, kresba 3D perom

Vzniklo TO počas pandémie

It Blooms Podcast

Je pomerne náročné presadiť sa hneď po vysokej škole, ešte k tomu po umeleckej a ešte aj v čase svetovej pandémie. Po neúspešnom pokuse prihlásenia na doktorandské štúdium, po obhajobe diplomovej práce formou online, ktorá (povedzme si úprimne) nenahradí „živé“ vnímanie záverečnej výstavy, výsledný nenaplnený alebo len čiastočne naplnený pocit úspechu a hlavne zmysluplne ukončeného štúdia – to nie je ideálny štart.

Už počas štúdia som k semestrálnemu prieskumu pristupovala pozitívne. Vníkala som to ako možnosť prezentovať svoju tvorbu, myšlienky a názory a mať zároveň spätnú väzbu. Bol to priestor, keď vás ostatní (či chcú alebo nie) musia počúvať, čo v „reálnom“ živote po škole nemusí byť samozrejmosťou. Koniec školy, koniec prednášok, koniec konzultácií a semestrálnych prieskumov, pretrhli sa kontakty so spolužiakmi. Podobne na tom bola aj kamarátka Veja Kočáriková.

Napriek či vďaka tomu sa v tejto atmosfére zrodilo niečo nové – **It Blooms Podcast!**

Som Magdaléna Masárová, čerstvá absolventka Akadémie umení v Banskej Bystrici. Navštevovala som Ateliér klasických maliarskych disciplín profesora Ľudovíta Hološku. Spolu s Vejou Kočárikovou, ktorá dokončila štúdium na Národnej akadémii umení v Osle, kde navštevovala ateliér disciplín umeleckej kostýmovej a odevnej tvorby u profesorky Kirsty Braein, tvoríme duo It Blooms Podcast.

Charakterizujeme sa takto:

Sme dve kamarátky, ktoré si na sociálnych sieťach vymieňali veľa hlasových správ. Svoje rozhovory sme sa rozhodli pretaviť do podcastu, kde sa rozprávame o umení, dizajne a kultúre. Zvolili sme systém prelínania autorových myšlienok a ideí s jeho tvorbou. Túto kombináciu vnímame ako dôležitú nielen preto, že o začínajúcich umelcoch je počuť málo a týmto podcastom by sme im chceli dať priestor na prezentáciu a sebaujadrenie, ale aj preto, lebo si myslíme, že spoločnosť zaujíma osobný príbeh autora, ako svet vníma on sám. Dokonca si myslíme, že je to cesta k divákovi. Umenie pre nás ponúka priestor na komunikáciu a dialóg. V It Blooms sa preto rozprávame s čerstvými absolventmi alebo ešte študentmi najmä z Akadémie umení v Banskej Bystrici,

ktorých tvorba je kvalitná a zároveň v nej rozpracúvajú aktuálne spoločenské témy. Jedným z cieľov je teda podporiť mladého umelca, prispieť k jeho propagácii a priblížiť jeho i umenie verejnosti. Prostredníctvom populárnej formy podcastu sa snažíme objasniť súčasné nastupujúce umenie nezainteresovanému poslucháčovi a cez osobný príbeh autora ho priviesť k umeniu, ku kritickému mysleniu a obohatiť poslucháča o nové poznatky. Ďalším z cieľov je aj zastávať funkciu monitoringu nastupujúcej mladej scény a vzdelávať širokú verejnosť v umení a kultúre. Nájdete nás na platforme spotify, na podcastových aplikáciách a na kanáli youtube pod značkou It Blooms.

→ Magdaléna Masárová, FVU

Workshop Katedry intermédií a digitálnych médií

Na úvod akademického roka sa v septembri 2020 uskutočnil zaužívaný tvorivý workshop Katedry intermédií a digitálnych médií.

Študenti a pedagógovia strávili spoločne päť dní s intenciou integrácie novoprijatých študentov do tvorivého procesu katedry.

Garantmi workshopu boli prof. MgA. Michal Murin, ArtD. a doc. Miroslav Nicz, akad.mal., lektorovanie jednotlivých skupín zabezpečovali Mgr. Ján Adamove, ArtD., Mgr. art. Viktor Fuček a Mgr. art. Veronika Šmírová. Organizačne workshop zastrešili študenti 2. ročníka. Miestom konania sa stala Banská Štiavnica aj s prihliadnutím na potenciál sprievodných podujatí a pred-

nášok počas priebehu workshopu. Zázemím sa stalo kultúrno-umelecké centrum Eleuzína, lokalizované len pár krokov od Námestia svätej Trojice.

Počas danej doby, študenti prvého a druhého ročníka pracovali na zadanej téme – Diverzita. Na konci workshopu každý z nich odprezentoval individuálny intermediálny výstup. Študenti vyšších ročníkov sa podujatia zúčastnili v hojnom počte a to dobrovoľne. Práca prebiehala v tvorivých skupinách pod vedením pedagógov a doktorantov katedry. Spracovanie témy bolo priebežne konzultované a novoprijatí študenti tak mali možnosť hneď na úvod akademického roka, rozbehnúť svoj kreatívny potenciál.

V rámci workshopu sa uskutočnila tiež návšteva Galérie Schemnitz v ktorej prebiehala expozícia súčasného českého výtvarníka Jiřího Kovandu a nahliadnutie do rezidenčného centra Banská St a nica s výkladom výtvarníka Svätopluka Mikytu, ktorý žije a tvorí v Banskej Štiavnici.

Aj vzhľadom na nepriaznivú pandemickú situáciu sa workshop podarilo úspešne uskutočniť bez komplikácií.

→ Lucia Večerná

Nová kniha o grafike

„Tie princípy, ktoré sú zavedené treba porušiť. To je aj v umení. Keď neporušíte, tak zostanete stáť na jednom mieste.“ ...tieto slová slovenského umelca Juraja Bartusza si požičala teoretička a kunsthistorička PhDr. Alena Vrbanová, PhD. na úvod svojej novej publikácie.

Kniha **Alternatívna Slovenská grafika**, ktorá vznikla v spolupráci s Roman Fecik Gallery, sa zaoberá históriou, typológiou a interpretáciou netradičných alternatívnych podôb grafiky v slovenskom umení v 2. polovici 20. storočia. Ide o dodnes nespracovanú oblasť vizuálneho umenia. Ako autorka píše

v úvode knihy „*Alternatívna grafika predstavuje oblasť vizuálneho umenia, ktorú tvorí skupina zvláštnych, formovo a technicky často ambivalentne pôsobiacich diel realizovaných tlačou alebo odtlačaním. Spája ich však elementárna „grafická“ podmienka: princíp matrice a odtlačania.*“

Monografia predstavuje nový pohľad na vývin a prínos slovenskej umeleckej grafiky z pozície netradičných, experimentálnych a autorských počínov 49 slovenských umelkýň a umelcov.

Autorka má s témou dlhodobé skúsenosti. V roku 1997 pripravila celoslovenskú výstavu a do zbierky súčasnej

grafiky Stredoslovenskej galérie v Banskej Bystrici získala početnú kolekciu tejto neklasickej grafiky. V roku 2011 realizovala výstavu Alternatívna slovenská grafika na pôde Galérie Cypriána Majerníka v Bratislave.

V novej knihe hľadá súvislosti s nástupom informelu (štrukturálna grafika, aktívna grafika, monotypia a presahy grafiky a iných médií), cez umelecky mimoriadne podnetné obdobie 60. rokov, ktoré vníma ako kľúčové pre vznik nielen experimentálnych, ale najmä konceptuálnych základov grafiky a snahu o maximálne rozšírenie hraníc média. Obdobie normalizácie publikácia zachytáva tvorbou avantgardných a konceptuálne orientovaných tvorcov a osobitnú pozornosť venuje vzniku, etablovaní sa a rozšíreniu počítačovej grafiky (od roku 1973). Popri týchto, dnes už historických obdobiach, sa autorka venuje vývinu neklasickej a autorských polôh grafického média po roku 1990, ktoré reprezentujú prienik zamlčanej tradície a nových technológií (najmä digitálneho spracovania matrice, simulácie tradičných techník pomocou softvérov, ako aj presahy grafiky a iných médií). Umelecko-historický kontext a vývinové súvislosti alternatívnej grafiky dopĺňa ich analýza a interpretácia z pohľadu ich estetickej zámernosti a výrazovej osobitosti formy a jazyka.

Publikácia prináša bohatú obrazovú časť – 230 reprodukcí diel od 49 autoriek a autorov, ako aj odkazy na pramenné zdroje. Knihu môžeme právom považovať za významný prínos najmä v oblasti grafickej tvorby.

→ Patrik Ševčík

Zaznamenali sme

Komorné koncerty Fakulty múzických umení

Fakulta múzických umení pokračovala aj v roku 2020 v cykle komorných koncertov, na ktorých pravidelne účinkujú špičkoví interpreti z radu pedagógov a doktorandov FMU AU. Koncertné vystúpenia sa uskutočňujú v koncertných sálach FMU, v renomovanom prostredí, s pestrou dramaturgiou. Programová štruktúra cyklu obsahuje široké spektrum umeleckých prezentácií od sólových recitálov, prezentácie komorných súborov, spoločné reprezentačné koncerty pedagógov jednotlivých katedier aj vystúpenia vzácných hostí z medzinárodného umeleckého prostredia. V závere roka sa cyklus komorných koncertov FMU AU presunul do online priestoru, záznamy jednotlivých koncertov boli sprístupnené na webovej stránke Akadémie umení.

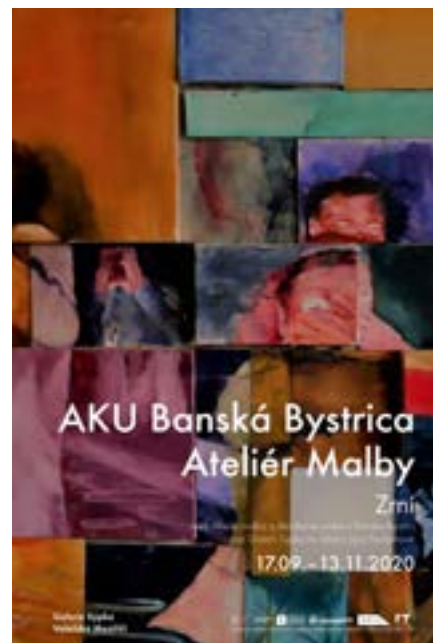
Festival Áčko 2020

Už 24. ročník festivalu Áčko 2020 sa uskutočnil 13. – 15. 11. 2020. Naše kinosály sa premenili na web a záujemcovia si mohli pozrieť filmy na stránke festivalacko.sk z pohodlia domova. Aj napriek tomu, že Áčko neprebiehalo ako po minulé roky, bolo sa na čo tešiť. Ďalším bodom programu boli dve špeciálne pásma filmov. CILECT predstavilo výber svetových študentských filmov, pásmo Throwback ponúklo 7 študentských filmov z ranej tvorby našich pedagógov (Peter Kerekes, Peter Bebjak...).

AS FDU online

V polovici decembra sa uskutočnilo online zasadnutie Akademického senátu Fakulty dramatických umení AU v Banskej Bystrici. Na programe sa ocitlo o. i. zhodnotenie priebehu voľieb kandidáta na funkciu dekana FDU AU, schválenie návrhu rozpočtu FDU AU BB na rok 2020, schvaľovanie návrhu na vymenovanie prodekaniek: Mgr. art. Sone Kočanovej, ArtD. do funkcie prodekanky pre umenie, vedu, výskum a medzinárodné vzťahy s účinnosťou od 18. 12. 2020, Mgr. art. Zuzany Budinskej, ArtD. do funkcie prodekanky pre rozvoj s účinnosťou od 18. 12. 2020 a vyhlásenie voľieb do AS FDU AU BB.

→ (in)

Naši jubilanti

Január 2021

75 rokov —
prof. Alexander Stepanov

60 rokov —
doc. Mgr. Ján Labant, ArtD.

55 rokov —
Iveta Mišániová

Február 2021

65 rokov —
doc. PhDr. PaedDr. Karol Orban, PhD.

Marec 2021

70 rokov —
prof. Jozef Podhoranský

60 rokov —
Jana Hroncová

Srdečne blahoželáme a do ďalších rokov prajeme v mene Akadémie umení veľa zdravia, šťastia, inšpirácie, tvorivých síl a pohody v osobnom i profesijnom živote.

Akadémia
umení
v Banskej
Bystrici

art3.

Časopis Akadémie umení
v Banskej Bystrici.
Vychádza štvrťročne.
Nepredajné.

Vydáva:

Akadémia umení v Banskej Bystrici
Kollárova 22
974 01 Banská Bystrica
IČO vydavateľa – IČO 31 094 970

Dátum vydania:

marec 2021

Číslo:

01/2021

Ročník:

XI.

Adresa redakcie:

Rektorát AU, miestnosť č. 120

Telefón:

048/414 5120, fax: 048/414 5109

e-mail:

art3@aku.sk

Internet:

www.aku.sk

foto na obálke:

Martin Kolčák
PRE—ALPHA

vnútorná strana obálky:

1) Natália Šimonová

Reťazák, 2020;

hrdza, pastel, 200 x 180 cm

2) Miroslav Brooš

Darovanie... zeme, 2018 – 2020;

inštalácia, 170 x 170 x 85 cm

Redakčná rada:

prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.

Mgr. art. Ing. Richard Kitta, ArtD.

Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.

Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD.

doc. Mgr. art. et Mgr. Peter Špilák, PhD.

ArtD.

PaedDr. Peter Vítko

Redakcia:

Mgr. Ján Beňuška

— Šéfredaktor

Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD./FVU

— Zástupca šéfredaktora

Mgr. art. Filip Jurkovič, ArtD./FVU

— Koordinátor

PhDr. Alena Vrbanová, PhD./FVU

Gabriela Birošová/FVU

Dominika Kolačkovská/FVU

PhDr. Mária Glocková, PhD./FMU

— Koordinátorka

Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD./FMU

Jana Bystrianska/FMU

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD./FDU

— Koordinátorka

Mgr. art. Barbora Špániková, ArtD./FDU

Mgr. art. Janka Ovšonková/FDU

Mgr. art. Richard Sanitra, ArtD./FDU

Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD./FDU

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD./FDU

Zuzana Ogurčáková/FDU

Nikola Kočišová/FDU

Ing. Ivana Badinská/Knižnica AU

Grafický dizajn a DTP spracovanie:

Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.

Jazyková korektúra:

PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Použité písmo:

Circular (Lineto)

Fazeta (Adtypo – Andrej Dienes)

Tlač:

EQUILIBRIA, s. r. o.

EV 5325/16

ISSN 2453-7349

ISBN 978-80-89555-65-9

EAN 9788089555659

Zlomové obdobie rokov
2021 – 2022, teda obdobie
nového sebadefinovania
Akadémie umení v kontexte
akreditačného procesu,
nám prinesie veľa otázok,
veľa úvah, ale aj veľa
nových nápadov.